ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΓΚΟΒΟΣΤΗ 3

S. FREUD

ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΕΙΣ ΤΗΝ ΨΥΧΑΝΑΛΥΣΙΝ

ΜΕΤΑΦΡΑΣΙΣ
Χ. ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΟΥ

ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ Κ. ΓΚΟΒΟΣΤΗ
ΟΔΟΣ ΣΟΛΩΜΟΥ 12—ΑΘΗΝΑΙ

[illegible]

ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΕΙΣ ΤΗΝ ΨΥΧΑΝΑΛΥΣΙΝ

ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΓΚΟΒΟΣΤΗ 3

S. FREUD

ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΕΙΣ ΤΗΝ ΨΥΧΑΝΑΛΥΣΙΝ

ΜΕΤΑΦΡΑΣΙΣ
Χ. ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΟΥ

ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ Κ. ΓΚΟΒΟΣΤΗ
ΟΔΟΣ ΣΟΛΩΜΟΥ 12—ΑΘΗΝΑΙ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΕΙΣ ΤΗΝ ΨΥΧΑΝΑΛΥΣΙΝ

Καταγωγὴ τῆς ψυχαναλύσεως.— Παρατηρήσεις τοῦ δ)ρος* Breuer.—*Ψυχικὰ τραύματα.— Αἱ ἀναμνήσεις εἰς τοὺς ὑστερικούς. — Καθαρκτικὴ θεραπεία.

Ἐὰν ὑπάρχει κάποιος, εἰς τὸν ὁποῖον ὀφείλεται ἡ τιμὴ τοῦ ὅτι ἐπαρουσίασε τὴν ψυχανάλυσιν, αὐτὸς δὲν εἶμαι ἐγώ. Δὲν εἶμαι ἐκεῖνος, ὅστις συνεβάδισε μετ' αὐτῆς εἰς τὰ πρῶτα ἀσταθῆ της βήματα. Ἤμην ἀκόμη φοιτητής, προετοιμαζόμενος διὰ τὰς τελικὰς ἐξετάσεις, ὅταν εἷς Βιεννέζος ἰατρός, ὁ Dr Joseph Breuer, τὴν ἐφήρμοσε διὰ πρώτην φορὰν εἰς τὴν θεραπείαν νεαρᾶς κόρης ὑστερικῆς (κατὰ τὰ ἔτη 1880—1882). Ἀξίζει εἰδικώτερον ν' ἀπασχοληθῶμεν μὲ τὴν ἱστορίαν τῆς κόρης αὐτῆς καὶ νὰ τὴν παρακολουθήσωμεν εἰς τὰς περιπετείας της καὶ τὴν θεραπείαν της—πρὸ αὐτοῦ ὅμως θὰ ἔπρεπε νὰ τονισθῇ, ὅτι ἡ παρακολούθησις καὶ ἡ μελέτη αὕτη δὲν ἀπαιτεῖ οὔτε εἰδικὴν ἰατρικὴν κατάρτησιν, οὔτε εἰδικὰς γνώσεις. Εἶναι ἀληθὲς ὅτι ἐπὶ μακρὸν θὰ συμβαδίσωμεν μετὰ τῶν ἰατρῶν, ἀλλὰ συντομώτατα θὰ τοὺς ἐγκαταλείψωμεν, ἀκολουθοῦντες νέους δρόμους.

Ἡ ἀσθενὴς τοῦ δρος Breuer ἦτο νέα κόρη μόλις εἴκοσι ἑνὸς ἔτους καὶ ἀρκετὰ εὐφυής. Κατὰ τὰ δύο πρῶτα ἔτη τῆς ἀσθενείας της ἐξεδηλώθη σειρὰ ὁλόκληρος διαταραχῶν, σωματικῶν καὶ διανοητικῶν, σοβαρῶν καὶ μή, ἐπαρουσίασε συστολὴν τῶν δεξιῶν της ἄκρων—ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν ἡ ἰδία συστολὴ παρουσιάζετο εἰς τ' ἀριστερά της ἄκρα— ἐπὶ πλέον διατάραξιν τῶν κινήσεων τῶν ὀφθαλμῶν καὶ πολυαρίθμους

ἀνωμαλίας τοῦ ὀπτικοῦ συστήματος, δυσκολίας εἰς τὸ νὰ κρατήσῃ τὴν κεφαλὴν ὑψηλά, ἐντατικὴν νευρικότητα,ἀηδίαν πάσης τροφῆς καὶ ἐπὶ ὁλοκλήρους ἑβδομάδας, ἀδυναμίαν τοῦ νὰ πίῃ παρὰ τὴν βασανίζουσαν αὐτὴν δίψαν καὶ ἀκόμη διαταράξεις τῆς λειτουργίας τῆς γλώσσης, δὲν ἠδύνατο νὰ ἐννοήσῃ καὶ νὰ ὁμιλήσῃ τὴν μητρικήν της γλῶσσαν, καὶ τέλος ὑφίστατο καταστάσεις ἀφαιρέσεως, συγχίσεως, παραλήρημα, διαταραχὰς τῆς ὅλης της προσωπικότητος· εἰς τὰς διαταραχὰς λοιπὸν αὐτὰς θὰ συγκεντρωθῇ κατωτέρω ὅλη μας ἡ προσοχή. Θὰ ἦτο φυσικωτάτη ἡ σκέψις τοῦ ὅτι συμπτώματα ὅπως τὰ ἀνωτέρω ἀπαριθμηθέντα ἐκδηλοῦν σοβαρὰν ὀργανικὴν βλάβην, προφανῶς τοῦ ἐγκεφάλου,βλάβην ἡ ὁποία ἀφήνει μικρὰς ἐλπίδας θεραπείας, καὶ ἡ ὁποία θὰ ὡδηγήσῃ εἰς τὸν θάνατον.

Ἐν τούτοις οἱ ἰατροὶ θὰ μᾶς ἔλεγον ὅτι, εἰς ἕνα ἀριθμὸν περιπτώσεων, ἀπὸ πρώτης ὄψεως τόσον σοβαρῶν, θὰ ἠδύναντο αἱ προγνώσεις μας νὰ εἶναι εὐνοϊκώτεραι. Ὅταν συμπτώματα, παρομοίας μὲ τ' ἀναφερθέντα φύσεως, συναντῶνται εἰς νεαρὰν κόρην, τῆς ὁποίας τὰ κυριώτερα ὄργανα, ἡ καρδία, οἱ νεφροὶ κ.τ.λ.λειτουργοῦν φυσιολογικῶς,ἀλλὰ ἡ ὁποία ὑπέστη συγκλονιστικὰςδιαταραχάς,καὶ ὅταν ἐπίσης τὰ συμπτώματα ταῦτα ἀναπτύσσονται κατὰ ἕνα τρόπον ἰδιόρυθμον καὶ ἀνώμαλον, οἱ ἰατροὶ θεωροῦν ἑαυτοὺς ἐξησφαλισμένους, ὅταν ἀναγνωρίζουν ὅτι πρόκειται ὄχι περὶ μιᾶς ὀργανικῆς παθήσεως τοῦ ἐγκεφάλου, ἀλλὰ περὶ τῆς ἰδιορύθμου καὶ αἰνιγματικῆς καταστάσεως, εἰς τὴν ὁποίαν οἱ Ἕλληνες ἰατροὶ τῆς

ἀρχαιότητος.ἔδιδον τὸ ὄνομα **ὑστερισμός**. Μὲ τὸ ὄνομα τοῦτο χαρακτηρίζεται μιὰ ὁλόκληρος σειρὰ διαταραχῶν, αἱ ὁποῖαι δὲν θέτουν εἰς κίνδυνον τὴν ζωὴν καὶ εἶναι ἐπιδεκτικαὶ πλήρους θεραπείας. Δὲν εἶναι πάντοτε εὔκολος ἡ διάκρισις μιᾶς σοβαρᾶς ὀργανικῆς βλάβης ἀπὸ τοῦ ὑστερισμοῦ.

Εἰς τὴν περίπτωσιν ταύτην δὲν τίθεται εἰς ἡμᾶς ζήτημα ἐφαρμογῆς διαφορετικῆς διαγνωστικῆς. Σημειοῦμεν ἁπλῶς,ὅτι τὴν περίπτωσιν τῆς νεαρᾶς κόρης κανεὶς ἱκανὸς ἰατρὸς δὲν θὰ παρέλειπε νὰ τὴν κατατάξῃ εἰς τὰ ὑστερικὰ φαινόμενα, ἂς σημειωθῇ δὲ ὅτι τὰ συμπτώματα τῆς ἀσθενείας παρουσιάσθησαν εἰς τὴν νεαρὰν κόρην, κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς θανατηφόρου ἀσθενείας τοῦ πατρός της,τὸν ὁποίον ὑπερηγάπα, καὶ ἀπὸ τὴν περιποίησιν τοῦ ὁποίου ἠναγκάσθη ν' ἀπομακρυνθῇ ἀπὸ τὴν κατάστασιν τῆς ὑγείας της.

Αἱ προαναφερθεῖσαι πληροφορίαι ἐξαντλοῦν πᾶν ὅ,τι οἱ ἰατροὶ εἶχον νὰ μᾶς εἴπουν ἐπὶ τῆς ἐνδιαφερούσης ἡμᾶς περιπτώσεως. Εἶναι ἤδη καιρὸς νὰ τοὺς ἐγκαταλείψωμεν. Διότι δὲν πρέπει νὰ φαντασθῶμεν ὅτι ἐκάμαμεν ὅ,τι ἔπρεπε διὰ τὴν θεραπείαν, ὅταν ὑπεκατεστήσαμεν τὴν διαγνωστικὴν τῆς ὀργανικῆς ἐγκεφαλικῆς παθήσεως διὰ τῆς τοιαύτης τοῦ ὑστερισμοῦ.

Ἡ ἰατρικὴ εἶναι συχνότατα ἀνίκανος, τόσον εἰς τὴν μίαν περίπτωσιν, ὅσον καὶ εἰς τὴν ἄλλην.

Προκειμένου περὶ τοῦ ὑστερισμοῦ ὁ ἰατρὸς δὲν ἔχει τίποτε ἄλλο νὰ κάμῃ, ἀπὸ τοῦ ν' ἀφήσῃ εἰς τὴν μητέρα φύσιν τὴν φροντίδα τῆς πλήρους ἀποκαταστάσεως τῆς ὑγείας.

Ἡ διάγνωσις τοῦ ὑστερισμοῦ ἐνδιαφέρει τὰ μέγιστα τὸν ἰατρόν.

Ἡ στάσις του εἶναι ὅλως διαφορετικὴ ἔναντι τοῦ ὑστερικοῦ, ἀπὸ ἐκείνην ἣν θὰ ἐτήρει εἰς περίπτωσιν ὀργανικῆς παθήσεως. Δὲν δίδει τὴν ἰδίαν προσοχὴν εἰς τὸν πρῶτον, ὅσην εἰς τὴν δευτέραν περίπτωσιν, διότι ἡ πάθησις τοῦ πρώτου εἶναι ὀλιγώτερον σοβαρὰ παρὰ τὰ φαινόμενα. Δὲν πρέπει νὰ λησμονῶμεν ἀκόμη, ὅτι ὁ ἰατρὸς κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν σπουδῶν του ἐδιδάχθη εἰς τὰς περιπτώσεις ἀποπληξίας ἢ οἰδημάτων νὰ διακρίνῃ μὲ σχετικὴν ἐπιτυχίαν συμπτώματα ὀργανικῶν παθήσεων. Τουναντίον πρὸ τῶν ὑστερικῶν ἰδιορρυθμιῶν αἱ γνώσεις του καὶ ἡ ἀνατομική του ἐπιστήμη, φυσιολογικὴ καὶ παθολογική, κάθε ἄλλο παρὰ ἐπαρκεῖς εἶναι. Δὲν δύναται νὰ κατανοήσῃ τὸν ὑστερισμόν, πρὸ αὐτοῦ εἶναι ἀνίκανος. Πρᾶγμα ὄχι εὐχάριστον, ὅταν μάλιστα κανεὶς ἔχει μεγάλην ἰδέαν τῆς ἐπιστημονικῆς ἱκανότητός του. Οἱ ὑστερικοὶ χάνουν τὴν συμπάθειαν τῶν ἰατρῶν. Θεωροῦνται παρ' αὐτῶν ὡς ὑπερβάλλοντες κάθε νόμον καὶ ὑποβλέπονται μὲ κάθε τρόπον ὡς αἱρετικοί. Οἱ ἰατροὶ τοὺς θεωροῦν ἱκανοὺς διὰ κάθε κακόν, τοὺς κατηγοροῦν ὡς ἀπὸ σκοποῦ ὑπερβάλλοντας ἢ προσποιουμένους καὶ τοὺς τιμωροῦν διὰ τῆς ἀδιαφορίας των.

Ὁ Dr Breuer δὲν ἐτήρησε τὴν ἰδίαν στάσιν, ἂν καὶ κατ' ἀρχὰς εὑρέθη εἰς τὴν ἀνικανότητα ν' ἀνακουφίσῃ τὴν ἀσθενῆ, ἐν τούτοις δὲν τῆς ἠρνήθη οὔτε τὸ ἐνδιαφέρον, οὔτε τὴν καλωσύνην του. Ἀναμφιβόλως εἰς τοῦτο διευκολύνθη ἀπὸ τὸν χαρακτῆρα της

καὶ τὰ πνευματικὰ πλεονεκτήματά της. Ὁ πλήρης συμπαθείας τρόπος, μὲ τὸν ὁποῖον ἐπελήφθη τῆς παρατηρήσεως, τοῦ ἐπέτρεψε συντόμως νὰ δυνηθῇ νὰ τῆς δώσῃ τὴν πρώτην βοήθειαν.

Εἶχε παρατηρηθῆ, ὅτι εἰς καταστάσεις ἀφαιρέσεως καὶ ψυχικῶν ἀλλοιώσεων μετὰ συγχύσεως ἡ ἀσθενὴς εἶχε τὴν συνήθειαν νὰ ψιθυρίζῃ φράσεις τινάς, αἵτινες ἐφαίνοντο σχετιζόμεναι μὲ τὰς σκέψεις αἱ ὁποῖαι τὴν ἀπησχόλουν ἐνδομύχως. Ὁ ἰατρὸς συνεκράτησε τὰς φράσεις καὶ ἀφοῦ ἔφερε τὴν ἀσθενῆ εἰς κατάστασιν ὑπνώσεως, τὰς ἐπανέλαβε, ἐλπίζων ν' ἀποσπάσῃ τὰς σκέψεις ποὺ τὴν ἐβασάνιζον.

Ἡ ἀσθενὴς ἔπεσε εἰς τὴν παγίδα καὶ ἀφηγήθη τὴν ἱστορίαν, τῆς ὁποίας τὴν ὕπαρξιν εἶχον προδώσῃ αἱ λέξεις, τὰς ὁποίας ἐψιθύριζεν ὅταν εὑρίσκετο εἰς κατάστασιν ἀφαιρέσεως.

Ἦσαν φαντασιώσεις βαθυτάτης λύπης, καὶ ἄλλοτε ὡραῖαι ὀνειροπολήσεις, αἱ ὁποῖαι εἶχον ὡς θέμα μίαν κόρην παρὰ τὴν κλίνην τοῦ ἀσθενοῦς πατρός της. Ἡ ἐξομολόγησις ἑνὸς ἀρκετοῦ ἀριθμοῦ τῶν φαντασιώσεων τούτων τὴν ἀπηλευθέρωνε καὶ τὴν ἐπανέφερε εἰς φυσιολογικωτέραν ψυχικὴν ζωήν. Ἡ καλυτέρευσις, ἥτις διήρκει ἀρκετὰς ὥρας, ἐξηφανίζετο τὴν ἑπομένην διὰ νὰ δώσῃ θέσιν εἰς νέαν ἀφαίρεσιν, τὴν ὁποίαν ἐξηφάνιζε κατὰ τὸν ἴδιον τρόπον ἡ ἀφήγησις τῶν νεοσχηματισθεισῶν φαντασιώσεων. Ἀναμφιβόλως, ἡ κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν ἀφαιρέσεων συντελουμένη ψυχικὴ διαμόρφωσις ἦτο ἀποτέλεσμα τοῦ ἐρεθισμοῦ, ὅστις προεκαλεῖτο ἀπὸ τὰς ἐντόνους καὶ ζωηρὰς φαντασιώσεις.

Ἡ ἀσθενής, ἡ ὁποία κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ἀσθενείας της δὲν ἠννόει καὶ δὲν ὡμίλει παρὰ τὴν Ἀγγλικήν, ἔδωσε εἰς τὴν νέου εἴδους θεραπείαν της αὐτὴν τὸ ὄνομα talking-cure· ἐπίσης τὴν ὠνόμαζε ἀστειευόμενη chimney sweeping.

Ἐντὸς ὀλίγου διεπιστώθη, ὅλως ἐκ τύχης, ὅτι ἕνας παρόμοιος ψυχικὸς καθαρμὸς συνετέλεσε ὄχι μόνον εἰς τὴν ὀλιγοχρόνιον ἐξάλειψιν τῆς πάντοτε ἀναγεννωμένης διανοητικῆς συγχύσεως, ἀλλ' ὅτι τὰ νοσηρὰ συμπτώματα ἐξηφανίσθησαν, ὅταν κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ὑπνώσεως ἡ ἀσθενὴς ἐνεθυμήθη χαρακτηριστικῶς, ἐξωτερικεύσασα τὰς σκέψεις της, εἰς ποίαν περίπτωσιν τὰ συμπτώματα παρήχθησαν διὰ πρώτην φοράν. Κατὰ τὸ θέρος ἐκεῖνο, διαρκούσης μιᾶς περιόδου ὑπερβολικοῦ καύσωνος, ἡ ἀσθενὴς ἐβασανίσθη φοβερὰ ἀπὸ τὴν δίψαν, καὶ τοῦτο διότι τῆς ἦτο ἀδύνατον νὰ πίῃ ὕδωρ. Ἔφερε τὸ ὕδωρ μέχρι τῶν χειλέων, ἀλλ' ἀποτόμως τὸ ἀπώθει ὡσὰν ὑδρόφοβος. Κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν ὀλίγων τούτων στιγμῶν εὑρίσκετο εἰς κατάστασιν ἀφαιρέσεως.

Δὲν ἐτρέφετο παρὰ μόνον μὲ φροῦτα, διὰ νὰ κατευνάζῃ τὴν δίψαν ἡ ὁποία τὴν ἐβασάνιζε. Αὐτὸ διήρκεσε ἓξ περίπου ἑβδομάδας, ὅτε κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ὑπνώσεως παρεπονέθη διὰ τὴν Ἀγγλίδα διδασκάλισσάν της, τὴν ὁποίαν δὲν ἠγάπα. Διηγήθη τότε μὲ καταφανῆ σημεῖα βαθυτάτης ἀηδίας, ὅτι εἶχε εἰσέλθει εἰς τὸ δωμάτιον τῆς ἐν λόγῳ γκουβερνάντας καὶ εἶδε τὸν μικρὸν σκῦλον ταύτης, ἀηδῆ τὴν ὄψιν, νὰ πίνῃ ὕδωρ ἐξ ἑνὸς ποτηρίου.

Ἀπὸ ἁβρότητα δὲν εἶχε εἰπῆ τίποτε τότε. Μό-

λις ἐτελείωσε τὴν ἀφήγησίν της, ἄφησε τὴν ὀργήν της συγκρατουμένην καὶ λανθάνουσαν μέχρι τῆς στιγμῆς νὰ ἐκδηλωθῆ. Κατόπιν ἐζήτησε νὰ πίῃ, ἔπιε ἀρκετὸν ὕδωρ, καὶ ἐξύπνησε ἀπὸ τὴν ὕπνωσιν μὲ τὸ ποτῆρι εἰς τὰ χείλη. Ἡ ψυχικὴ αὕτη διατάραξις εἶχε ἐξαφανισθῆ διὰ παντός.

Ἄς σταματήσωμεν ἐπ'ὀλίγον εἰς τὸ πείραμα τοῦτο. Κανεὶς ἕως τότε ἀκόμη δὲν εἶχε κατορθώσει νὰ ἐξαφανίσῃ ὑστερικὰ συμπτώματα κατ'αὐτὸν τρόπον, οὔτε εἶχε ἐμβαθύνει τόσον ἐπιτυχῶς εἰς τὰ αἴτια αὐτῶν· ἡ ἀνακάλυψις ἦτο μεγίστης σημασίας, καὶ μάλιστα ὅταν δι' αὐτῆς κατορθοῦτο ἡ ἐξαφάνισις ὅλων τῶν συμπτωμάτων, ὁ Breuer δὲν ἐφείσθη κόπων πρὸς τοῦτο,ἐμελέτησε συστηματικῶς τὴν παθογένειαν τῶν ἄλλων σοβαρωτέρων νοσηρῶν συμπτωμάτων.

Εἰς μίαν ἑκάστην σχεδὸν τῶν περιπτώσεων διεπίστωσε ὅτι τὰ συμπτώματα ἦσαν τὰ (κατακάθια), οὕτως εἰπεῖν, ἐντυπώσεων συγκινητικῶν. Τὰς ὁποίας ἐντυπώσειςκαὶ θὰ ὀνομάσωμεν **ψυχικὰ τραύματα.** Ὁ ἰδιαίτερος χαρακτὴρ τούτων συνίσταται εἰς τὴν σκηνήν, ἥτις προεκάλεσε τὴν ἔντονον συγκίνησιν, τὸ **ψυχικὸν τραῦμα.**

Κατὰ τὴν καθιερωμένην ἔκφρασιν, τὰ συμπτώματα ταῦτα **καθορίζονται** ἀπὸ τὰς σκηνάς, τῶν ὁποίων ἀποτελοῦν τὸ μνημονικὸν «κατακάθι».

Ἐν τούτοις, ἀντιθέτως πρὸς ὅ,τι ἀνεμένετο, τὰ συμπτώματα ταῦτα δὲν εἶχαν μίαν καὶ μόνην αἰτίαν, ἀλλ' εἰς τὰς πλεῖστας τῶν περιπτώσεων, πολλὰς καὶ ἐπαναλαμβανομένας, ὥστε θὰ ἔπρεπε κανεὶς ν' ἀναπαραστήσῃ χρονολογικῶς ὅλην τὴν ἅλυσον τῶν πα-

θογόνων ἀναμνήσεων, ἀλλὰ κατ' ἀντίθετον σειράν, ἀρχίζων ἀπὸ τῆς τελευταίας καὶ προχωρῶν πρὸς τὴν πρώτην. Θὰ ἦτο ἀδύνατον νὰ προχωρήσῃ κανεὶς μέχρι τοῦ πρώτου **ψυχικοῦ τραύματος**, ἐὰν ἐνδιαμέσως παρέλειπε τινὰ ἐξ αὐτῶν.

Θὰ ἐπιθυμεῖτε ἀναμφιβόλως καὶ ἄλλα παραδείγματα τῶν ὑστερικῶν συμπτωμάτων, ἐκτὸς τοῦ τοιούτου τῆς ὑδροφοβίας, συνδυασμένου μὲ τὴν ἀηδίαν, προκαλουμένην ἀπὸ σκύλον πίνοντα ὕδωρ ἐξ ἑνὸς ποτηρίου.

Ἀλλὰ διὰ νὰ μείνω πιστὸς εἰς τὸ πρόγραμμά μου θὰ περιοριστῶ εἰς πολὺ μικρὸν ἀριθμὸν τοιούτων.

Ὁ Breuer ἀναφέρει, ὅτι αἱ ὀπτικαὶ διαταραχαὶ τῆς ἀσθενοῦς του αἰτιολογοῦντο ἀπὸ τὰ κατωτέρω γεγονότα: «Ἡ ἀσθενὴς μὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς δακρυσμένους ἐκάθητο πλησίον τοῦ ἀσθενοῦντος πατρός της, ὅτε αὐτὸς τὴν ἠρώτησε τὴν ὥραν, τὰ δάκρυα τὴν ἠμπόδιζον νὰ διακρίνῃ καθαρά, ἔκαμε μίαν προσπάθειαν, ἔφερε τὸ ὡρολόγιον ὑπὸ τοὺς ὀφθαλμούς της, ἡ πλὰξ τοῦ ὡρολογίου τῆς ἐφάνη ὑπερβολικὰ μεγάλη (ἐπικλινὴς στραβισμὸς) κατόπιν ἐπεδίωξε ν' ἀποκρύψῃ τὰ δάκρυά της ἀπὸ τὸν ἀσθενοῦντα πατέρα της...Πρέπει νὰ τὸ σημειώσωμεν, ὅτι ὅλαι αἱ παθογόνοι ἐντυπώσεις ἐχρονολογοῦντο ἀπὸ τὴν ἐποχὴν τῆς ἀσθενείας τοῦ πατρός της. Μίαν νύκτα ἐξύπνησε ἀγωνιῶσα, διότι ὁ ἀσθενὴς εἶχε ὑπερβολικὸν πυρετόν, καὶ πολὺ ἐκνευρισμένη, διότι ἀνέμενον ἕνα χειροῦργον ἐκ Βιέννης δι' ἐγχείρισιν. Ἡ μητέρα της ἀπουσίαζε.

Ἡ Ἄννα ἐκάθητο πλησίον τῆς κλίνης τοῦ πα-

τρός της καὶ εἶχε τὸν δεξιὸν βραχίονα ἀκουμβισμένον ἐπὶ τοῦ καθίσματος.

Περιέπεσεν εἰς κατάστασιν, ὀλίγον ἀπέχουσαν τοῦ ὀνείρου, διαρκοῦντος τούτου τῆς ἐφάνη ὅτι ἔβλεπε ἕναν ὄφιν ἐξερχόμενον ἐκ τοῦ τοίχου καὶ πλησιάζοντα τὸν ἀσθενῆ διὰ νὰ τὸν δαγκάσῃ (εἶναι πιθανὸν ὅτι εἰς τὸ λειβάδιον, τὸ εὑρισκόμενον ὄπισθεν τῆς οἰκίας, νὰ ὑπῆρχον ὄφεις, οἱ ὁποῖοι νὰ εἶχον ἤδη φοβήσει τὴν ἀσθενῆ καὶ οἵτινες τώρα τῆς ἔδιδον τὸ θέμα τῆς ψευδαισθήσεως).

Ἠθέλησε ν' ἀποδιώξῃ τὸ ζῶον, ἀλλ' ἦτο ἀνίκανος πρὸς τοῦτο· ὁ δεξιὸς βραχίων της ἐκρέματο ἐπὶ τῆς ράχεως τοῦ καθίσματος ἀναίσθητος, παράλυτος, ὅταν δὲ ἐκύτταξε τὰ δάκτυλά της τῆς ἐφάνη ὅτι ταῦτα μετεμορφώθησαν εἰς μικροὺς ὄφεις μὲ νεκροκεφαλὰς (οἱ ὄνυχες).

Χωρὶς ἀμφιβολίαν θὰ κατέβαλε πᾶσαν προσπάθειαν ὅπως ἀποδιώξῃ τὸν ὄφιν μὲ τὴν δεξιὰν —παράλυτον ἤδη—χεῖρα·τοιουτοτρόπως ἡ παράλυσις καὶ ἡ ἀναισθησία συνεδυάσθησαν μὲ τὴν ψευδαίσθησιν τοῦ ὄφεως. Ὅταν τοῦτο παρῆλθεν, ἠθέλησε, πλήρης ἀγωνίας, νὰ προσευχηθῇ, δὲν τὸ κατώρθωσε, τῆς ἔλειπαν αἱ λέξεις, εἰς οἱανδήποτε γλῶσσαν καὶ ἂν ἦσαν αὗται. Τέλος κατώρθωσε, ἐνθυμηθεῖσα ἕνα παιδικὸν Ἀγγλικὸν ποίημα, νὰ ἐκφρασθῇ, νὰ σκεφθῇ καὶ νὰ προσευχηθῇ εἰς τὴν γλῶσσαν ταύτην. Ἡ ἀναπαράστασις τῆς σκηνῆς αὐτῆς κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ὑπνώσεως, ἐξηφάνισε τὴν συστολὴν τοῦ βραχίονος, ἥτις ὑφίστατο ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τῆς ἀσθενείας.

Ὅταν μετὰ πάροδον ἀρκετῶν ἐτῶν ἐφήρμοσα

ἐπὶ τῶν ἀσθενῶν μου τὴν μέθοδον ἀναζητήσεως καὶ θεραπείας τοῦ Breuer, ἔκαμα πειράματα, τὰ ὁποῖα συνέπιπταν μὲ τὰ ἰδικά του.

Μία κυρία σαράντα περίπου ἐτῶν, εἶχε ἕνα τίκ, ἕνα παράξενο πλατάγισμα τῆς γλώσσης.

Ἡ γέννησις τοῦ τὶκ τούτου ἀνήγετο εἰς δύο γεγονότα διαφορετικά, τὰ ὁποῖα ὅμως εἶχον αὐτὸ τὸ κοινόν, ὅτι ὡς εἶδος ἀντιδράσεως παρήχθησαν εἰς στιγμάς. κατὰ τὰς ὁποίας ζωηρῶς ἐπεθύμει νὰ κρατήση σιωπήν· μίαν φορὰν διὰ νὰ μὴν ἐξυπνήση τὸ κοιμώμενον τέκνον της, τὴν ἄλλην κατὰ τὴν διάρκειαν ἑνὸς περιπάτου ἐφ' ἁμάξης διὰ νὰ μὴ ἐξερεθίση τοὺς ἵππους ἤδη τρομαγμένους ἐκ τῆς καταιγίδος. Ἀναφέρω τὸ παράδειγμα τοῦτο μεταξὺ πλείστων ὅσων, τὰ ὁποῖα θὰ εὕρισκέ τις εἰς τὰς ***Μελέτας ἐπὶ τοῦ ὑστερισμοῦ.***

Δυνάμεθα grosso modo νὰ συνοψίσωμεν τὰ προαναφερθέντα εἰς τὴν κατωτέρω φράσιν: ***οἱ ὑστερικοὶ ὑποφέρουν ἀπὸ τὰς ἰδίας των ἀναμνήσεις.*** Τὰ συμπτώματά των εἶναι κατακάθια καὶ σύμβολα ὡρισμένων γεγονότων, βαθέως θιγόντων αὐτοὺς ψυχικῶς, ἀναμνηστικὰ σύμβολα ἀληθῶς εἰπεῖν. Μία σύγκρισις ὡς ἡ κατωτέρω θὰ μᾶς εἰσαγάγη εἰς τὸ πνεῦμα τοῦ ζητήματος.

Τὰ μνημεῖα, διὰ τῶν ὁποίων στολίζομεν τὰς μεγαλουπόλεις μας, εἶναι ἀναμνηστικὰ σύμβολα ὁμοίας φύσεως.

Οὕτως, εἰς τὸ Λονδίνον θὰ εὕρητε πρὸ ἑνὸς τῶν μεγαλυτέρων σταθμῶν τῆς πόλεως μίαν γοτθικὴν στήλην πολυτελῶς διακοσμημένην, τὴν Charing

Gross. Κατὰ τὸν 13ον αἰῶνα ὅτε μετεφέρετο κατ' ἐντολὴν τοῦ βασιλέως τὸ σῶμα τῆς βασιλίσσης 'Ελεονώρας εἰς Westminster ἀνηγέρθησαν παρόμοιοι στῆλαι εἰς κάθε σταθμὸν ὅπου ἐναπετίθετο κατὰ γῆς τοῦτο. Εἶναι τὸ τελευταῖον ἐνθύμιον τῆς νεκρωσίμου διαδρομῆς.

Εἰς ἄλλην πλατεῖαν τῆς ἰδίας πόλεως θὰ σημειώσητε μίαν νεωτέραν στήλην, πολὺ ὑψηλήν, ἐπωνομαζομένην «μνημεῖον». Ὑπενθυμίζει τὴν μεγάλην πυρκαϊὰν τοῦ 1666, ἥτις κατέστρεψε μέγα μέρος τῆς πόλεως. Τὰ μνημεῖα ταῦτα, εἶναι ἀναμνηστικὰ σύμβολα, ὅπως τὰ ὑστερικὰ συμπτώματα. Μέχρι τοῦ σημείου αὐτοῦ ἡ σύγκρισις εἶναι ὑποστηρίξιμος, ἀλλὰ τί θὰ ἐλέγατε διὰ τὸν κάτοικον τοῦ Λονδίνου, ὅστις σήμερον ἀκόμη θὰ ἐσταμάτα μελαγχολικὸς ἔμπροσθεν τοῦ μνημείου τῆς βασιλίσσης 'Ελεονώρας, ἀντὶ ν' ἀπασχοληθῇ εἰς τὰς ὑποθέσεις του μὲ τὴν σπουδήν, τὴν ὁποίαν ἀπαιτοῦν αἱ σύγχρονοι συνθῆκαι ἐργασίας ἢ νὰ χαρῇ τὴν νέαν καὶ χαριτωμένην βασίλισσαν τῆς καρδιᾶς του ἢ δι' ἕναν ἄλλον, ὅστις θὰ ἔκλαιε πρὸ τοῦ μνημείου τῆς καταστροφῆς τῆς πατρίου πόλεως, ὅταν ἡ πόλις αὕτη ἔχει πρὸ πολλοῦ ἀναγεννηθεῖ καὶ εἰς τὴν θέσιν της ἀνηγέρθη νέα λαμπροτέρα, καὶ ὡραιοτέρα.

Οἱ ὑστερικοὶ καὶ ἄλλοι, πάσχοντες ἐκ νευρώσεων ὁμοιάζουν μὲ τοὺς Λονδρέζους τοῦ φανταστικοῦ παραδείγματός μας. Ὄχι μόνον ἀναμιμνήσκοντας θλιβερὰ γεγονότα, λαβόντα πρὸ πολλοῦ χώραν, ἀλλὰ προσηλοῦνται ἐμμόνως εἰς αὐτά· δὲν δύνανται ν' ἀπε-

λευθερωθοῦν ἀπὸ τὸ παρελθὸν καὶ παραμελοῦν δι' αὐτὸ τὴν ζωντανὴν πραγματικότητα. Ἡ προσήλωσις αὐτὴ τοῦ διανοητικοῦ των κόσμου εἰς τὰ παθογόνα ψυχικὰ τραύματα εἶναι τὸ σπουδαιότερον χαρακτηριστικὸν καὶ πρακτικῶς τὸ πλέον ἀξιοσημείωτον. Εἰς τὴν περίπτωσιν τῆς ἀσθενοῦς τοῦ Breuer θὰ ἠδύνατο νὰ ὑπάρξῃ μία ἀντίρρησις ἀρκετὰ εὔλογος.

Ὅλα τὰ ψυχικὰ τραύματα τῆς νεαρᾶς ταύτης κόρης προήρχοντο ἀπὸ τὴν ἐποχὴν τῆς ἀσθενείας τοῦ πατρός της καὶ τὰ συμπτώματα τῆς ἰδικῆς της παθήσεως δὲν ἦσαν ἄλλο ἀπὸ τὰ ἀποτυπώματα τῶν ἀναμνήσεών της, ἀπὸ τὴν ἀσθένειαν καὶ τὸν θάνατον τοῦ πατρός της. Τὸ γεγονὸς τῆς διατηρήσεως τόσον ζωηρᾶς τῆς ἀναμνήσεως τοῦ παρελθόντος της —θὰ ἔλεγέ τις—δὲν ἔχει τίποτε τὸ παθολογικόν, τουναντίον εἶναι κατάστασις φυσιολογικοῦ ἐνδιαφέροντος.

Συμφωνῶ εὐχαρίστως. Εἰς τὴν ἀσθενῆ τοῦ Breuer ἡ ἰδέα αὐτή, ἐμμόνως προσηλωμένη εἰς τὸ ψυχικὸν τραῦμα, δὲν ἔχει τίποτε τὸ ἐξαιρετικόν. Ἀλλὰ εἰς ἄλλας περιπτώσεις, ὅπως ἡ περίπτωσις τοῦ τίκ, τὴν ὁποίαν ἀνέφερα ἀνωτέρω, καὶ τῆς ὁποίας τὰ αἴτια ἐχρονολογοῦντο ἀπὸ δεκαπέντε ἢ δέκα ἔτη προγενεστέρως—ἡ ὑποταγὴ αὐτὴ εἰς τὸ παρελθὸν ἔχει χαρακτῆρα καθαρῶς παθολογικὸν—τὸ ἴδιον θὰ συνέβαινε καὶ μὲ τὴν ἀσθενῆ τοῦ Breuer ἐὰν δὲν ὑπεβάλλετο εἰς τὴν καθαρκτικὴν θεραπείαν ὀλίγον καιρὸν μετὰ τὴν ἐκδήλωσιν τῶν συμπτωμάτων.

Δὲν ὡμιλήσαμεν μέχρι τοῦδε διὰ τὰ ὑστερικὰ συμπτώματα, παρὰ μόνον ἐν σχέσει μὲ τὴν ἱστορίαν τῆς ζωῆς τῶν ἀσθενῶν. Ἀλλ' ὑπάρχουσιν ἀκόμη δύο

περιπτώσεις, τῶν ὁποίων κάμνει μνείαν ὁ Breuer, αἱ ὁποῖαι, παρατηρούμεναι, θὰ μᾶς ὑπεβοήθουν εἰς τὴν κατανόησιν τοῦ μηχανισμοῦ τῆς ἐμφανίσεως καὶ ἐξαφανίσεως τῆς ἀσθενείας καὶ προπάντων εἰς τὴν ἀσθενῆ τοῦ Breuer, εἰς κάθε παθολόγον περίπτωσιν, ἦτο ὑποχρεωμένη νὰ καταπνίξῃ μεγάλην συγκίνησιν ἀντὶ νὰ τὴν ἀφίνῃ νὰ ξεφύγῃ διὰ τῶν λόγων καὶ πράξεων. Εἰς τὸ περιστατικὸν τοῦ σκυλλιοῦ, τῆς γκουβερνάντας της, κατέπνιξε ἀπὸ ἁβρότητα πρὸς αὐτὴν τὸ αἴσθημα τῆς ἀηδίας, τὸ ὁποῖον ᾐσθάνθη. Διαρκούσης τῆς ἀγρυπνίας της παρὰ τὸ πλευρὸν τοῦ πατρός της, ἠναγκάζετο νὰ καταπνίγῃ συνεχῶς τὴν ἀγωνίαν καὶ τὴν θλίψιν της, ἵνα μὴ γίνῃ ἀντιληπτὴ ἀπὸ τὸν ἀσθενῆ.

Ὅταν ἀργότερον ἀναπαρήγαγε τὰς ἰδίας σκηνὰς πρὸ τοῦ ἰατροῦ, ἡ συγκίνησις, ἥτις εἶχε ἄλλοτε καταπνιγῆ, ἀνεγεννήθη μὲ ἰδιαιτέραν ἔντασιν, ὡς ἐὰν εἶχε διατηρηθῆ ἀνέπαφος καθ' ὅλον τὸ χρονικὸν τοῦτο διάστημα. Ἀκόμη περισσότερον τὸ σύμπτωμα τὸ ὁποῖον εἶχε ἐναπομείνει ἀπὸ τὴν σκηνὴν ταύτην, παρουσίασε τὴν μεγίστην του ἔντασιν, ἐφόσον ὁ ἰατρὸς προσεπάθει νὰ εὕρῃ τὴν καταγωγήν του, διὰ νὰ ἐξαφανισθῇ μόλις τὸ τοιοῦτον ἐπετεύχθη καὶ ἐπῆλθε ἡ πλήρης ἀποκάλυψίς του. Ἐξ ἄλλου ἐξηκριβώθη ὅτι ἡ ἀνάμνησις τῆς σκηνῆς πρὸ τοῦ ἰατροῦ, ἔμενε ἄνευ ἀποτελέσματος, ἐὰν δι' οἱονδήποτε λόγον, ἀνεπαρίστατο αὕτη χωρὶς νὰ συνοδεύηται ἀπὸ συγκίνησιν ἢ τὴν εἰδικὴν ψυχολογικὴν κατάστασιν (affects). Ὡς φαίνεται ἀπὸ τὴν ὕπαρξιν τῆς εἰδικῆς ταύτης

ψυχολογικῆς καταστάσεως ἐξαρτᾶται ἡ ἀποκατάστασις τῆς ὑγείας.

Φθάνει κανεὶς εἰς τὸ νὰ παραδεχθῇ ὅτι, ἐπιθυμία μὴ καταλλήλως ἐκφρασθεῖσα διὰ τῆς φυσιολογικῆς ὁδοῦ, γίνεται μόνιμος.

Αἱ οὕτω πως μονιμοποιηθεῖσαι ἐπιθυμίαι ἔχουσιν διπλῆν ἐκδήλωσιν.

Κάποτε ἐπιμένουν, ὡς εἶναι, κάμνουσαι τὸ βάρος των αἰσθητὸν ἐφ' ὅλης τῆς ψυχικῆς ζωῆς, διὰ τὴν ὁποίαν εἶναι πηγὴ διαρκοῦς ἐρεθισμοῦ, ἄλλοτε πάλιν μεταμορφοῦνται εἰς σωματικὰς ἀνωμάλους ἐκδηλώσεις, ἐκδηλώσεις νευρικότητος ἢ παραλύσεως, αἱ ὁποῖαι δὲν εἶναι ἄλλο ἀπὸ τὰ φυσικὰ συμπτώματα τῆς νευρώσεως, αὐτὸ τὸ ὁποῖον ὀνομάζομεν ὑστερικὴν κατάστασιν.

Εἰς τὴν φυσιολογικὴν ζωὴν μία ποσότης τῆς ἐνεργητικότητός μας, καταναλίσκεται εἰς τὴν σωματικὴν νευρικότητα, παράγουσα τὸ φαινόμενον τῆς ἐκδηλώσεως συγκινήσεων, φαινόμενον ἀρκετὰ γνωστὸν εἰς ὅλους. Ἡ ὑστερικὴ αὐτὴ κατάστασις δὲν εἶναι ἄλλο ἀπὸ τὴν ἐκδήλωσιν ὑπερβολικῶν συγκινήσεων κατὰ τρόπον ἀσυνήθη.

Εἶναι ὡς εἷς ποταμὸς διαχυνόμενος διὰ δύο διωρύγων, ἡ μία ἐκ τούτων θὰ ἐκχειλίσῃ ὅταν τὸ ρεῦμα συναντήσῃ ἐμπόδια εἰς τὴν ἄλλην.

Ὅπως βλέπετε, εὑρισκόμεθα πρὸ μιᾶς καθαρῶς ψυχολογικῆς θεωρίας περὶ ὑστερισμοῦ, θεωρίας εἰς τὴν ὁποίαν δίδομεν εἰδικὴν προσοχὴν εἰς τὰς ἐκδηλώσεις. Μία δευτέρα παρατήρησις τοῦ **Breuer** μᾶς ὑποχρεώνει νὰ δώσωμεν κατὰ τὸν καθορισμὸν τῶν

νοσηρῶν ἐκδηλώσεων μεγάλην σημασίαν εἰς τὰς καταστάσεις τῆς συνειδήσεως. Ἡ ἀσθενὴς τοῦ Breuer παρουσίαζε, παραλλήλως μὲ τὴν φυσιολογικήν της κατάστασιν, ἀνωμάλους καταστάσεις πολυποικίλους, ἀφαίρεσιν, συγκίνησιν, μεταβολὴν χαρακτῆρος. Ὅταν ἐπανήρχετο εἰς τὴν φυσιολογικήν της κατάστασιν, δὲν ἐγνώριζε τίποτε ἀπὸ τὰς παθογόνους ταύτας αἰτίας καὶ τὰς σχέσεις των μὲ τὰ συμπτώματα τῆς ἀσθένειας, εἶχε λησμονήσει ἢ δὲν τὰς συνεσχέτιζε μὲ αὐτήν.

Ὅταν τὴν ὑπνώτιζον, ἔπρεπε νὰ καταβληθῇ μεγάλη προσπάθεια διὰ νὰ ἐπανέλθουν αἱ παθογόνοι σκηναὶ (ἀσθένεια τοῦ πατρός της κτλ.) εἰς τὴν μνήμην της. Ἡ οὕτως καταβαλλομένη προσπάθεια εἶχε ὡς ἀποτέλεσμα τὴν ὑπενθύμισιν τῆς παθογόνου σκηνῆς καὶ τὴν ἐξαφάνισιν τοῦ συμπτώματος. Ἐὰν ἡ πεῖρα καὶ ὁ πειραματισμὸς δὲν μᾶς εἶχον ὑποδείξει τὴν ἀκολουθητέαν ὁδόν, θὰ εὑρισκόμεθα εἰς δύσκολον θέσιν, προκειμένου τὰ ἐξηγήσωμεν φαινόμενα ὡς τὰ ἀνωτέρω.

Ἡ μελέτη τῶν ὑπνωτικῶν φαινομένων μᾶς ἐσυνείθισε εἰς τὴν περίεργον κατάστασιν τῆς συνυπάρξεως εἰς ἓν καὶ τὸ αὐτὸ ἄτομον πολλῶν ψυχικῶν συγκροτημάτων ἀνεξαρτήτων μεταξύ των, ὥστε νὰ μὴ γνωρίζῃ τὸ ἓν περὶ τοῦ ἄλλου. Τοιαῦται περιπτώσεις, καλούμεναι διπλῆ συνείδησις, παρουσιάζονται αὐτομάτως εἰς τὸν παρατηρητήν.

Ἐὰν εἰς παρόμοιον διχασμὸν τῆς προσωπικότητος ἡ συνείδησις μένει συνδεδεμένη μὲ μίαν τῶν δύο καταστάσεων, ὀνομάζομεν ταύτην ***ἐνσυνείδητον*** ψυχι-

κὴν κατάστασιν, ὀνομάζομεν δὲ **ἀσυνείδητον** τὴν διαχωρισθεῖσαν.

Τὸ φαινόμενον, τὸ καλούμενον μεθυπνωτικὴ ὑποβολή, κατὰ τὸ ὁποῖον μία διαταγὴ διδομένη κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ὑπνώσεως ἐκτελεῖται, παντὶ τρόπῳ μετ' αὐτὴν μᾶς δίδει ἐξαίρετον εἰκόνα τῆς ἐπιρροῆς τὴν ὁποίαν ὑφίσταται ἡ ἐνσυνείδητος κατάστασις παρὰ τῆς ἀσυνειδήτου. Ἐπὶ τῇ βάσει αὐτοῦ τοῦ προτύπου, δυνάμεθα νὰ κατανοήσωμεν τὰ εἰς τὸν ὑστερισμὸν παρατηρούμενα φαινόμενα. Ὁ Breuer παρεδέχθη, ὅτι τὰ ὑστερικὰ συμπτώματα παρήχθησαν κατὰ τὰς εἰδικὰς ψυχικὰς καταστάσεις, τὰς καλουμένας **ὑπνοειδεῖς**.

Αἱ διεγέρσεις, αἵτινες γεννῶνται κατὰ τὰς ὑπνοειδεῖς καταστάσεις αὐτοῦ τοῦ εἴδους, γίνονται εὐκόλως παθογόνοι, μὴ εὑρίσκουσαι εἰς ὅλας αὐτὰς τὰς περιπτώσεις τοὺς ἀναγκαίους ὅρους διὰ μίαν φυσιολογικὴν διέξοδον. Δημιουργεῖται τότε τὸ σύμπτωμα, τὸ ὁποῖον ὑπεισέρχεται εἰς τὴν φυσιολογικὴν ζωὴν ὡς ξένον σῶμα. Τὸ κακὸν εἶναι λοιπὸν μεγαλύτερον αὐτοῦ τοῦ κακοῦ. Ὅπου ὑπάρχει σύμπτωμα, ὑπάρχει ἀμνησία, κενόν, χάσμα, καὶ ὅταν τὸ χάσμα τοῦτο πληροῦται, τὸ σύμπτωμα ἐξαφανίζεται.

Φοβοῦμαι ὅτι τὸ σημεῖον τοῦτο τῆς ἐκθέσεώς μου δὲν εἶναι τόσον σαφές. Ἀλλὰ πρέπει νὰ εἶσθε ἐπιεικεῖς. Πρόκειται περὶ ἀπόψεων νέων, τὰς ὁποίας εἶναι δύσκολον νὰ παρουσιάσῃ τις διαυγέστερα τοὐλάχιστον σήμερον.

Ἡ ὑπόθεσις τοῦ Breuer περὶ **ὑπνοειδῶν** καταστάσεων ἀπεδείχθη ἄλλωστε ὄχι ἀποτελεσματικὴ καὶ

ἡ νεωτέρα ψυχανάλυσις τὴν ἐγκατέλειψε. Θὰ γνωρίσετε περαιτέρω, ὅ,τι κατόπιν τῶν ὑπνοειδῶν καταστάσεων τοῦ Breuer ἀνεκαλύφθη. Θὰ ἔχετε ἀναμφιβόλως τὴν ἐντύπωσιν, ὅτι αἱ ἀναζητήσεις τοῦ Breuer μᾶς ἔδωσαν μίαν θεωρίαν ἡμιτελῆ καὶ μίαν ἀνεπαρκῆ ἐξήγησιν τῶν παρατηρηθέντων γεγονότων. Ἀλλ' αἱ τέλειαι θεωρίαι δὲν πίπτουν τοιουτοτρόπως ἀπὸ τὸν οὐρανὸν καὶ θὰ ἔπρεπε πολὺ ὀλίγην ἐμπιστοσύνην νὰ ἔχῃ τις εἰς τὸν ἄνθρωπον ἐκεῖνον, ὅστις θὰ παρουσίαζε ἐντὸς ἐλαχίστου χρονικοῦ διαστήματος μίαν θεωρίαν χωρὶς χάσματα καὶ ἐξ ὁλοκλήρου συμπληρωμένην. Μία παρομοία θεωρία δὲν θὰ ἠδύνατο νὰ εἶναι παρὰ βιομηχανικὸν προϊὸν καὶ ὄχι ἀποτέλεσμα σοβαρᾶς μελέτης.

II

Νέα περὶ ὑστερισμοῦ ἀντίληψις.—Ἀπώθησις καὶ ἀντίστασις.—Ψυχικὸς ἐρεθισμός.—Τὸ σύμπτωμα εἶναι ἀναπληρωτὴς ἀπωθηθείσης ἰδέας:—Ψυχαναλυτικὴ μέθοδος.

Κατὰ τὴν ἰδίαν σχεδὸν ἐποχήν, κατὰ τὴν ὁποίαν ὁ Breuer ἐφήρμοζε τὴν νέαν του θεραπευτικὴν μέθοδον, τὴν talking cure ὁ Σαρκῶ παρηκολούθει εἰς τὴν Chalpétriére τὰς ἐρεύνας του ἐπὶ τοῦ ὑστερισμοῦ, αἱ ὁποῖαι κατέληξαν εἰς νέαν περὶ τῆς νευρώσεως ταύτης ἀντίληψιν.

Τὸ συμπέρασμα, εἰς τὸ ὁποῖον κατέληξε, δὲν μᾶς ἦτο ἀκόμη γνωστὸν εἰς τὴν Βιέννην.

Ἀλλ' ὅταν μετὰ δέκα ἔτη ἐγὼ καὶ ὁ Breuer ἐδημοσιεύσαμεν τὴν προεισαγωγικήν μας ἀνακοίνωσιν ἐπὶ τοῦ ψυχικοῦ μηχανισμοῦ τῶν ὑστερικῶν φαινομένων, ἐμπνευσμένην ἀπὸ τ' ἀποτελέσματα τῆς καθαρκτικῆς θεραπείας τῆς πρώτης ἀσθενοῦς αὐτοῦ, εἴμεθα πλήρως ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τῶν ἔργων τοῦ Σαρκῶ.

Ἐθεωρήσαμεν τὰ ψυχικὰ τραύματα τῶν παρατηρήσεών μας ὡς ἀνάλογα τῶν φυσικῶν τραυμάτων, τῶν ὁποίων τὸν ρόλον ὁ Σαρκῶ καθώρισεν εἰς τὸν ντετερμινισμὸν τῶν ὑστερικῶν παραλύσεων.

Καὶ ἡ ὑπόθεσις τῶν ὑπνοειδῶν καταστάσεων τοῦ Breuer δὲν εἶναι παρὰ ἡ ἠχὼ τῶν πειραμάτων τοῦ Γάλλου καθηγητοῦ σχετικῶς μὲ τὴν παραγωγὴν κατὰ τὴν ὕπνωσιν παραλύσεων, καθ' ὅλα ὁμοίων μὲ τὰς τραυματικὰς παραλύσεις.

Πρῶτος ὁ μαθητὴς τοῦ Σαρκῶ Pierre Janet ἐπεχείρησε ν' ἀναλύσῃ ἐκ τοῦ πλησίον τὰς ψυχικὰς ἐκδηλώσεις τοῦ ὑστερισμοῦ καὶ ἠκολουθήσαμεν τὸ παράδειγμά του κάμνοντες κέντρον τῆς θεωρίας μας τὴν διανοητικὴν διχοτόμησιν καὶ τὸν διαχωρισμὸν τῆς προσωπικότητος.

Ἡ θεωρία τοῦ Janet βασίζεται ἐπὶ τῶν εἰς τὴν Γαλλίαν παραδεδεγμένων θεωριῶν περὶ τοῦ ρόλου τῆς κληρονομικότητος καὶ τοῦ ἐκφυλισμοῦ ἐπὶ τῆς γεννέσεως τῶν ἀσθενειῶν. Κατὰ τὸν συγγραφέα τοῦτον, ὁ ὑστερισμὸς εἶναι ἕνα εἶδος ἐκφυλιστικῆς προσβολῆς τοῦ νευρικοῦ συστήματος, ἡ ὁποία ἐκδηλοῦται διὰ τῆς κληρονομικῆς ἀνεπαρκείας τῆς ψυχοσυνθέσεως, καὶ αὐτὸ ὑπονοεῖ ὅταν λέγῃ. Οἱ ὑστερικοὶ θὰ

ἦσαν ἀνίκανοι νὰ συγκρατήσουν συνηρμοσμένα τὰ πολαπλὰ ψυχικὰ φαινόμενα, ἡ τάσις πρὸς διαχωρισμὸν τῆς προσωπικότητος δὲν θὰ ἤργει ν' ἀναφανῇ.

Ἐπιτρέψατέ μου μίαν σύγκρισιν ὀλίγον χονδροειδῆ ἀλλὰ σαφῆ. Ὁ ὑστερικὸς τοῦ Janet ὁμοιάζει μὲ τὴν γυναῖκα ἥτις ἀφοῦ ἔκανε τὰς προμηθείας της εἰς τὴν ἀγορὰν ἐπιστρέφει φορτωμένη δέματα καὶ κυτία, ἀλλ' οἱ δύο βραχίονες καὶ οἱ δέκα δάκτυλοί της δὲν τῆς εἶναι ἐπαρκεῖς δι' ὅλον τὸ φορτίον, καὶ ἰδοὺ ἕνα πακέτο κατὰ γῆς. Σκύβει νὰ τὸ πάρῃ, ἐνῷ ἄλλο τῆς διαφεύγει καὶ οὕτω καθ' ἑξῆς.

Ἐν τούτοις ὑπάρχουν γεγονότα τὰ ὁποῖα δυσκόλως θὰ συμπεριλαμβάνοντο εἰς τὸ πλαίσιον τῆς θεωρίας ταύτης, περὶ διανοητικῆς ἀνεπαρκείας. Οὕτως διαπιστοῦμεν εἰς τοὺς ὑστερικοὺς μερικὰς ἱκανότητας αἵτινες ὀλιγωστεύουν ἢ ἄλλας αἵτινες αὐξάνουν, ὡς ἐὰν ἤθελον νὰ ἰσοζυγίσουν ἀπὸ τῆς μιᾶς πλευρᾶς ὅ,τι ὠλιγώστευσε ἀπὸ τῆς ἄλλης. Ἐπὶ παραδείγματι, ὅταν ἡ ἀσθενὴς τοῦ Breuer εἶχε λησμονήσει τὴν γλῶσσαν της, ὅπως καὶ ὅλας ὅσας ἐγνώριζε ἐκτὸς τῆς Ἀγγλικῆς, ὡμίλει τὴν γλῶσσαν ταύτην τόσον καλῶς, ὥστε θὰ ἠδύνατό τις νὰ εἴπῃ ὅτι, ἐὰν τῆς ἐδίδετο εἰς τὰς χεῖρας της Γερμανικὸν κείμενον, θὰ τὸ μετέφραζε θαυμάσια καὶ ἄνευ δυσκολίας.

Ὅταν ἀργότερον ἀνέλαβον νὰ συνεχίσω μόνος τὰς ἀναζητήσεις, ἅτινας ἤρχισα ἀπὸ κοινοῦ μετὰ τοῦ Breuer, ἐσχημάτισα μίαν ἄλλην γνώμην, σχετικῶς μὲ τὴν καταγωγὴν τῆς ὑστερικῆς ἀποσυνθέσεως τῆς προσωπικότητος (διχασμὸς συνειδήσεως).

Μία τοιαύτη διάστασις ἦτο ἀναπόφευκτος, διότι

δὲν εἶχον, ὡς ὁ Janet, ὡς ἀφετηρία τὰ πειράματα τοῦ ἐργαστηρίου, ἀλλὰ τὰς πρακτικὰς θεραπευτικὰς ἀνάγκας.

Ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον πρὸ παντὸς ἄλλο υ μ' ἐνδιέφερε ἦτο ἡ πρακτική. Ἡ καθαρκτικὴ θεραπεία ἡ ἐφαρμοζομένη ὑπὸ τοῦ Breuer ἀπαιτοῦσε τὴν βαθυτάτην ὕπνωσιν τοῦ ἀσθενοῦς. Διότι μόνον αἱ ὑπνωτικαὶ καταστάσεις ἐπέτρεπον εἰς αὐτὸν τὴν ἀνάμνησιν τῶν παθογόνων γεγονότων, τὰ ὁποῖα διέφευγον εἰς ὁμαλὴν φυσιολογικὴν κατάστασιν. Δὲν ἤμην φίλος τῆς ὑπνώσεως, εἶναι ἕνας τρόπος ἀβέβαιος καὶ ὀλίγον μυστικοπαθής. Ἀλλ' ὅταν ἐπείσθην, ὅτι παρ' ὅλας τὰς προσπαθείας μου δὲν ἠδυνάμην νὰ ὑπνωτίσω παρὰ μικρὸν μέρος τῶν ἀσθενῶν μου, ἀπεφάσισα νὰ ἐγκαταλείψω τὸν τρόπον τοῦτον καὶ νὰ ἐφαρμώσω τὴν καθαρκτικὴν θεραπείαν. Προσεπάθησα λοιπὸν νὰ ἐνεργήσω, ἀφίνων τοὺς ἀσθενεῖς εἰς τὴν φυσιολογικήν των κατάστασιν. Αὐτὸ κατ' ἀρχὰς ἐφαίνετο παράλογον καὶ χωρὶς ἐλπίδας ἐπιτυχίας. Ἔπρεπε νὰ μάθω ἀπὸ τὸν ἀσθενῆ κάτι τὸ ὁποῖον δὲν μᾶς ἦτο γνωστόν, ἀλλὰ τὸ ὁποῖον καὶ αὐτὸς ὁ ἴδιος ἠγνόει. Πῶς θὰ ἐπετύγχανον ;

Τότε ἐνεθυμήθην ἕνα πείραμα παράξενον καὶ διδακτικὸν συνάμα, τὸ ὁποῖον εἶχον ἴδει εἰς τοῦ Berheim εἰς τὸ Nancy—ὁ Bernheim μᾶς εἶχε δείξει ὅτι τὰ πρόσωπα, τὰ ὁποῖα εἶχε θέσει εἰς ὑπνωτικὴν κατάστασιν, καὶ εἰς τὰ ὁποῖα εἶχε ὑποβάλει τὴν ἐνέργειαν ὡρισμένων πράξεων, δὲν εἶχον παρὰ ἐπιφανειακῶς χάσει τὴν μνήμην, ἐκείνων τὰ ὁποῖα τοὺς συνέβησαν καὶ καθ' ὃν χρόνον εὑρίσκοντο εἰς κατά-

στασιν ὑπνώσεωςκαὶ τοὺς ἦτο δυνατὴ ἡ ἀνάμνησις τούτων εἰς τὴν φυσιολογικήν.

Ἐὰν ἠρωτῶντο μετὰ τὴν ἀφύπνισιν περὶ ὅσων τούς συνέβησαν, προεφασίζοντο ὅτι δὲν γνωρίζουν τίποτε, ἀλλὰ ἡ μὴ ὑποχώρησις, ἡ ἐπιμονή, ἡ διαβεβαίωσις ὅτι δύνανται νὰ τὸ κάμουν, ἔφερον τὸ ἀποτέλεσμά των, καὶ αἱ ἀναμνήσεις δὲν παρέλειπον νὰ ἐμφανισθοῦν,

Ἐνήργησα κατὰ τὸν ἴδιον τρόπον μὲ τοὺς ἀσθενεῖς μου. Ὅταν προεφασίζοντο, ὅτι δὲν γνωρίζουν τίποτε, τοὺς διεβεβαίουν ὅτι γνωρίζουν, ὅτι δὲν ἔχουν παρὰ νὰ ὁμιλήσουν, καὶ τοὺς ἐτόνιζον μάλιστα ὅτι ἡ ἀνάμνησις ἡ ὁποία θὰ τοὺς ἐπανήρχετο τὴν στιγμὴν κατὰ τὴν ὁποίαν θὰ ἔθετον τὴν χεῖρα ἐπὶ τοῦ μετώπου των θὰ ἦτο καλή. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον κατώρθωσα, χωρὶς νὰ χρησιμοποιήσω τὴν ὕπνωσιν, νὰ μάθω ἀπὸ τοὺς ἀσθενεῖς ὅ,τι μοῦ ἦτο ἀπαραίτητον ὅπως ἐπιτύχω τὸν ἀποκατάστασιν τῆς σχέσεως, ἥτις ὑφίσταται μεταξὺ τῶν λησμονηθεισῶν παθογόνων σκηνῶν, καὶ τῶν συμπτωμάτων τὰ ὁποῖα ἦσαν ὑπολείμματά των.

Ἀλλ' ἦτο μία μέθοδος ἐπίπονος, ἐξαντλητικὴ καὶ μακρά, ἡ ὁποία καὶ δὲν θὰ ἠδύνατο νὰ καταστῇ ὁριστική.

Δὲν τὴν ἐγκατέλειψα ἐν τούτοις, πρὶν ἐξαγάγω ὡρισμένα συμπεράσματα. Εἶχον ἀποδείξει, ὅτι αἱ λησμονηθεῖσαι ἀναμνήσεις, δὲν χάνονται, ἀλλὰ μένουν εἰς τὴν κατοχὴν τοῦ ἀσθενοῦς, ἕτοιμοι ν' ἀναφανοῦν συνοδευόμεναι μὲ ὅ,τι ἄλλο ἐπὶ πλέον γνωρίζει. Ἀλλ' ὑπάρχει μία δύναμις ἥτις τὰς ἐμποδίζει ἀπὸ τὸ νὰ γί-

νουν ἐνσυνείδητοι. Ἡ ὕπαρξις τῆς δυνάμεως ταύτης εἶναι βεβαιωμένη, παρατηρεῖται σαφῶς εἰς τὴν προσπάθειάν μας ὅπως ἐπαναφέρωμεν εἰς τὴν συνείδησιν τὰς ὑπολανθανούσας εἰς τὸ ἀσυνείδητον ἀναμνήσεις.

Ἡ δύναμις αὕτη, συντελοῦσα εἰς τὴν διατήρησιν τῆς νοσηρᾶς καταστάσεως, θὰ ἠδύνατο νὰ θεωρηθῇ ὡς ἡ **ἀντίστασις** ἡ προβαλλομένη ὑπὸ τοῦ ἀσθενοῦς.

Ἐπὶ τῆς ἰδέας ταύτης τῆς ἀντιστάσεως, ἐβάσισα τὴν ἀντίληψίν μου ἐπὶ τῶν ψυχικῶν ἐκδηλώσεων εἰς τὸν ὑστερισμόν.

Ἡ ἄρσις τῆς ἀντιστάσεως ταύτης εἶναι οὐσιώδης προσπάθεια διὰ τὴν ἀποκατάστασιν τῆς ὑγείας.

Βασιζόμενος κανεὶς εἰς τὸν μηχανισμὸν τῆς θεραπείας, θὰ ἠδύνατο νὰ σχηματίσῃ ἀκριβεστάτην ἀντίληψιν τῆς πορείας τῆς ἀσθενείας. Αἱ ἴδιαι δυνάμεις αἵτινες σήμερον ἀντιδροῦν εἰς τὴν ἐπαναφορὰν τοῦ λησμονηθέντος εἰς τὴν συνείδησιν, εἶναι βεβαίως ἐκεῖναι αἵτινες κατὰ τὴν στιγμὴν τοῦ ψυχικοῦ τραύματος προεκάλεσαν τὴν λήθην καὶ ἀπώθησαν εἰς τὸ ἀσυνείδητον τὰ παθογόνα γεγονότα, ἀπεκάλεσα **ἀπώθησιν** τὴν ἐκδήλωσιν ταύτην, τῆς ὁποίας τὴν ὕπαρξιν ἀναντιρρήτως ἀποδεικνύει ἡ **ἀντίστασις**.

Ἀλλὰ θὰ ἠδύνατό τις νὰ διερωτηθῇ: ποῖαι ἦσαν αἱ δυνάμεις αὗται καὶ ποῖοι ἦσαν οἱ ὅροι τῆς ἀπωθήσεως, οἵτινες ἐδημιούργησαν τὸν παθογόνον μηχανισμὸν τοῦ ὑστερισμοῦ. Ὅ,τι ἐδιδάχθημεν διὰ τῆς ἐφαρμογῆς τῆς καθαρκτικῆς μεθόδου μᾶς ἐπιτρέπει ν' ἀπαντήσωμεν εἰς τὴν ἐρώτησιν ταύτην.

Εἰς πάσας τὰς παρατηρηθείσας περιπτώσεις διε-

πιστώθη τοῦτο: ὑπάρχει μία ἔντονος ἐπιθυμία εὑρισκομένη εἰς πλήρη ἀντίθεσιν μὲ τὰς ἄλλας τοιαύτας ἀδιάλλακτος ἔναντι τῶν ἠθικῶν καὶ αἰσθητικῶν ἀντιλήψεων τῆς προσωπικότητος τοῦ ἀτόμου.

Εἷς ἐρεθισμὸς σύντομος ἐπακολουθεῖ. Ἡ ἔκβασις τοῦ ἐσωτερικοῦ τούτου ἀγῶνος εἶναι ἡ κατωτέρω: ἡ ἀδιάλλακτος ἐπιθυμία γίνεται τὸ ἀντικείμενον ἀπωθήσεως, ἀποδιώκεται ἐκτὸς τῆς συνειδήσεως καὶ λησμονεῖται. Ἡ ἀπώθησις αὕτη ἐκτελεῖται ὑπὸ μορφὴν ἠθικὴν ἢ ἄλλων ἀπαιτήσεων τοῦ ἀτόμου.

Ἡ ἀποδοχὴ τῆς ἀδιαλλάκτου ἐπιθυμίας ἢ ἡ παράτασις τοῦ ἐρεθισμοῦ θὰ εἶχον ὡς ἀποτέλεσμα ἔντονον στενοχωρίαν. Ἡ ἀπώθησις μᾶς ἀπελευθερώνει ἀπὸ τὴν στενοχωρίαν ταύτην, ἐμφανιζομένη οὕτως ὡς ἕνας τρόπος προστασίας τῆς ψυχικῆς προσωπικότητος.

Θὰ περιορισθῶ εἰς μίαν καὶ μόνην περίπτωσιν ἀσθενοῦς, εἰς τὴν ὁποίαν οἱ ὅροι καὶ ἡ χρησιμότης τῆς ἀπωθήσεως ἐκδηλοῦνται σαφέστατα.

Ἐν τούτοις, ὀφείλω νὰ συντομεύσω καὶ τὴν ἱστορίαν τῆς ἀσθενοῦς μου ταύτης, ἀφίνων κατὰ μέρος πλεῖστα σημεῖα.

Νεαρὰ κόρη εἶχε πρὸ ὀλίγου χρόνου χάσει τὸν πατέρα της, τὸν ὁποῖον ὑπερηγάπα καὶ τὸν ὁποῖον περιεποιήθη κατὰ τὴν ἀσθένειαν—περίπτωσις ἀνάλογος μὲ τὴν τῆς ἀσθενοῦς τοῦ Breuer.—Ἡ μεγαλυτέρα της ἀδελφὴ ἦτο ὕπανδρος. Διὰ τὸν γαμβρόν της ᾐσθάνετο μεγάλην ἀγάπην, τὴν ὁποίαν ἐθεώρει ὡς ἁπλῆν οἰκειότητα, ὁμοίαν μὲ ἐκείνην ἥτις ἀναπτύσσεται μεταξὺ τῶν μελῶν μιᾶς οἰκογενείας.

Κατὰ τὴν διάρκειαν συντόμου ἀπουσίας τῆς κόρης μετὰ τῆς μητρός της, ἡ ἀδελφή της αὕτη ἠσθένησε καὶ ἀπέθανε.

Ἐκλήθησαν τότε νὰ ἐπιστρέψουν ἐπειγόντως καὶ αἱ δύο, χωρὶς νὰ ἔχουν πλήρως εἰδοποιηθῆ περὶ τοῦ θλιβεροῦ γεγονότος. Ὅταν ἡ νεαρὰ κόρη ἔφθασε πρὸ τῆς νεκρικῆς κλίνης τῆς ἀδελφῆς της, μία ἰδέα τῆς ἐγεννήθη, ἡ ὁποία θὰ ἠδύνατο νὰ ἐκφρασθῇ ὡς ἑξῆς: ***Ἤδη εἶναι ἐλεύθερος νὰ μὲ νυμφευθῇ.*** Εἶναι βέβαιον ὅτι ἡ ἰδέα αὕτη, ἥτις ἐπρόδιδε εἰς τὴν συνείδησιν τῆς νεαρᾶς κόρης τὸν σφοδρὸν ἔρωτα, τὸν ὁποῖον ἠσθάνετο—χωρὶς νὰ τὸ ἔχῃ ἀντιληφθῆ—διὰ τὸν ἄνδρα τῆς ἀδελφῆς της—τὴν ἐπλήρωσε ἀγανακτήσεως καὶ ἀμέσως ἀπεδιώχθη ἀπὸ τὴν συνείδησίν της. Ἡ νεαρὰ κόρη ἠσθένησε μὲ τὴν σειράν της, καὶ ἐπαρουσίασε σοβαρὰ ὑστερικὰ συμπτώματα. Ὅταν δὲ ἀνέλαβον τὴν θεραπείαν της, εἶχε λησμονήσει τὴν σκηνὴν ταύτην, ἥτις ἔλαβε χώραν παρὰ τὴν νεκρικὴν κλίνην τῆς ἀδελφῆς της, ὅπως καὶ τὰς μισητὰς σκέψεις, αἵτινες τῆς εἶχον τότε γεννηθῆ.

Μία σύγκρισις, χονδροειδὴς κάπως, εἶναι ἀληθὲς ὅτι θὰ μᾶς δώσῃ σαφῆ εἰκόνα τῆς ἀναγκαίας σχέσεως μεταξὺ τῆς ἀπωθήσεως καὶ τῆς ἀντιστάσεως· ὑποτεθήσθω ὅτι εἰς τὴν αἴθουσαν τῶν διαλέξεών μου, μεταξὺ τοῦ προσεκτικοῦ καὶ ἡσύχου ἀκροατηρίου μου εὑρίσκεται ἓν ἄτομον, τὸ ὁποῖον φέρεται κατὰ τρόπον προκαλοῦντα σύγχυσιν, ἀνωμαλίαν, θόρυβον, ταραχήν, κτυπᾶ τοὺς πόδας του, γελᾶ, φλυαρεῖ, διαταράσσει. Ἀναγκάζομαι νὰ δηλώσω ὅτι ἀδυνατῶ νὰ συνεχίσω. Τότε μερικοὶ ρωμαλέοι ἀκροαταὶ ἐγείραν-

ται καὶ κατόπιν συντόμου πάλης ἐκδιώκουν τὸν ταραξίαν. Ἐξεδιώχθη· ἠμπορῶ νὰ συνεχίσω τὴν διάλεξίν μου.

Ἀλλὰ διὰ νὰ μὴ διαταραχθῇ ἡ ἡσυχία καὶ πάλιν, ἐὰν ὁ ἐκδιωχθεὶς ἀπεπειρᾶτο νὰ ἐπανέλθη εἰς τὴν αἴθουσαν, τὰ πρόσωπα τὰ ὁποῖα εἶχον ἔλθει πρὸς βοήθειάν μου, θέτουν τὰ καθίσματά τους πρὸ τῆς κλειστῆς θύρας καὶ ἐγκαθίστανται ἐκεῖ ὡς εἶδος **ἀντιστάσεως**. Ἐὰν τώρα μεταφέρωμεν ἐπὶ τοῦ ψυχικοῦ ἐπιπέδου τὰ γεγονότα τοῦ παραδείγματος, ἐὰν θεωρήσωμεν τὴν συνείδησιν ὡς αἴθουσαν διαλέξεων καὶ τὸ ὑποσυνείδητον ὡς διάδρομον, ἰδοὺ μία ἀρκετὰ σαφὴς εἰκὼν τῆς ἀπωθήσεως.

Εἰς αὐτὸ τὸ σημεῖον ἡ μέθοδός μας διαφέρει ἀπὸ τὴν τοῦ Janet. Δι' ἡμᾶς ἡ ψυχικὴ διχοτόμησις δὲν προέρχεται ἀπὸ τὴν ἔμφυτον ἀνεπάρκειαν τοῦ διανοητικοῦ μηχανισμοῦ. Τὴν ἐξηγοῦμεν δυναμικῶς ἀπὸ τὴν σύγκρουσιν τῶν δύο ψυχικῶν δυνάμεων, βλέπομεν εἰς αὐτὴν τὸ ἀποτέλεσμα τῆς διεγέρσεως τῶν δύο ψυχικῶν δυνάμεων τοῦ ἀσυνειδήτου καὶ τῆς συνειδήσεως τοῦ ἑνὸς ἐναντίον τοῦ ἄλλου. Ἡ νέα αὐτὴ ἀντίληψις γεννᾶ πλεῖστα ὅσα νέα προβλήματα. Οὕτως, ὁ φυσικὸς ἐρεθισμὸς εἶναι συχνὸς καὶ τὸ ἐγὼ ζητεῖ ν' ἀμυνθῇ ἐναντίον τῶν δυσαρέστων ἀναμνήσεων, χωρὶς αὐτὸ νὰ ὁδηγῇ εἰς τὴν ψυχικὴν διχοτόμησιν. Εἴμεθα ὑποχρεωμένοι νὰ παραδεχθῶμεν, ὅτι ἄλλοι ὅροι ἀπαιτοῦνται διὰ νὰ παραχθῇ ἡ διχοτόμησις αὕτη.

Εὐχαρίστως παραδέχομαι, ὅτι ἡ ὑπόθεσις τῆς ἀποθήσεως ἀποτελεῖ ὄχι τὸ τέρμα, ἀλλὰ τὴν ἀρχὴν μιᾶς

ψυχολογικῆς θεωρίας. Δὲν δυνάμεθα ὅμως νὰ προχωρήσωμεν παρὰ βῆμα πρὸς βῆμα, διότι θὰ ἔπρεπε νὰ ἔχωμεν τὸν ἀπαιτούμενον χρόνον ὅπως ἐμβαθύνωμεν τὸ ζήτημα.

Δὲν θὰ ἦτο σκόπιμος ἡ ἐξήγησις τῆς περιπτώσεως τῆς νεαρᾶς κόρης τοῦ Breuer διὰ τῆς θεωρίας τῆς ἀπωθήσεως. Δὲν δύναται ἄλλωστε νὰ ἐξηγηθῇ, δεδομένου ὅτι τὰ δεδόμενα ἀπεκτήθησαν ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τῆς ὑπνώσεως.

Τότε μόνον θὰ ἠδυνάμεθα νὰ ἔχωμεν τὴν ἀληθῆ εἰκόνα τῆς παθογόνου ἐξελίξεως, ὡς καὶ τῆς ἀπωθήσεως καὶ τῶν συμπτωμάτων ὅταν ἀπομακρύνωμεν τὴν ὕπνωσιν. Ἡ ἀντίστασις κακῶς διαφαίνεται κατὰ τὴν ὕπνωσιν, διότι ἡ θύρα πρὸς τὰ παρασκήνια τῆς ψυχῆς εἶναι ἀνοικτή, ἐν τούτοις ἡ ὕπνωσις τὴν τονώνει εἰς τὰ ὅρια ταῦτα, σχηματίζουσα δι' αὐτῆς ἀδιαπέραστον τοῖχος πρὸς τὰ ὑπόλοιπον τῆς συνειδήσεως.

Τὸ πολυτιμώτερον ἀποτέλεσμα, εἰς τὸ ὁποῖον μᾶς ὡδήγησε ἡ παρατήρησις τοῦ Breuer, εἶναι ἀνακάλυψις τῆς σχέσεως τῶν συμπτωμάτων μὲ τὰ παθογόνα γεγονότα ἢ ψυχικὰ τραύματα.

Πῶς θὰ ἐξηγήσωμεν ὅλα ταῦτα, διὰ τῆς θεωρίας τῆς ἀπωθήσεως; Εἰς τὴν ἀρχὴν δὲν βλέπομεν τὸν τρόπον, ἀλλὰ θὰ τὸ ἐπιτύχωμεν, ἐξηγοῦντες αὐτὸ ὄχι διὰ θεωρητικῶν συγκεχυμένων ἀναλύσεων, ἀλλὰ διὰ τῆς ἐπαναλήψεως τοῦ προηγουμένου παραδείγματος.

Εἶναι βέβαιον, ὅτι ἀπομακρύναντες τὸν ταραξίαν ὅστις παρημπόδιζε τὴν διάλεξίν μας δὲν θὰ ἐπιτύχωμεν καὶ τὴν ἐξασφάλισίν μας ἀπὸ τὰς ἐνοχλήσεις του.

Ἠμπορεῖ κάλιστα οὗτος νὰ ἐπιστρέψῃ καὶ μαινόμενος νὰ προκαλέσῃ ταραχήν, ἀταξίαν, ἀνωμαλίαν.

Δὲν εἶναι πλέον εἰς τὴν αἴθουσαν—εἶναι ἀληθές —ἀπηλλάγημεν τῆ; παρουσίας του, τοῦ εἰρωνικοῦ γέλωτος του, τῶν ὑψηλοφόνως ἐκφερομένων παρατηρήσεών του. Ἐν τούτοις, ἔξω εὑρισκόμενος ὁ ἐκδιωχθεὶς διαμαρτύρεται,φωνάζει,κάμνων οὕτω τὴν διάλεξιν ἀδύνατον. Ὑπὸ τοὺς ὅρους αὐτοὺς τὸ προτιμώτερον θὰ ἦτο ἡ ἀνάληψις παρὰ τοῦ προεδρεύοντος τῆς συγκεντρώσεως, τοῦ ρόλου τοῦ μεσάζοντος καὶ εἰρηνοποιοῦ. Θὰ ὡμίλει οὗτος εἰς τὸν ταραξίαν καὶ κατόπιν θὰ ἐπρότεινε εἰς τὸ ἀκροατήριον νὰ ἐπιτρέψῃ εἰς τοῦτον τὴν εἴσοδον, ἐγγυωμένου αὐτοῦ τοῦ ἰδίου προεδρεύοντος, διὰ τὴν περαιτέρω διαγωγήν του. Ὁ ταραξίας θὰ ἐπέστρεφε καὶ ἡ ἡσυχία θὰ ἐπανήρχετο εἰς τὴν αἴθουσαν.

Αὐτὴ εἶναι ἡ ἀκριβὴς εἰκὼν τοῦ ρόλου τοῦ ἰατροῦ εἰς τὴν ψυχαναλυτικὴν νοσηλείαν τῶν νευρώσεων.

Ἡ ἐξέτασις ἄλλων ὑστερικῶν ἀσθενῶν καὶ νευροπαθῶν μᾶς ὁδηγεῖ εἰς τὴν διαμόρφωσιν τῆς πεποιθήσεως, ὅτι οἱ ἀσθενεῖς οὗτοι δὲν κατώρθωσαν ν' ἀποδιώξουν τὴν ἰδέαν ἥτις εἶναι συνδεδεμένη μὲ τὴν ἀνυπόφορον ἐπιθυμίαν. Κατώρθωσαν, εἶναι ἀληθές, νὰ τὴν ἀποδιώξουν ἀπὸ τὴν συνείδησίν των, ἀπὸ τὴν μνήμην των καί ἀπηλλάγησαν ἐπιφανειακῶς μεγάλου ἀριθμοῦ ἐνοχλήσεων, ἀλλὰ ἡ ***ἀποδιωχθεῖσα ἐπιθυμία ἐξακολουθεῖ ὑφισταμένη εἰς τὸ ἀσυνείδητον***, καραδοκεῖ τὴν εὐκαιρίαν νὰ ἐκδηλωθῇ καὶ ἐπανεμφανίζεται εἰς τὸ φῶς τῆς ἡμέρας ὑπὸ μετα-

μόρφωσιν, ἥτις τὴν καθιστᾶ ἀγνώριστον· ἐν ὀλίγοις ἡ ἀποδιωχθεῖσα σκέψις ἀντικαθίσταται εἰς τὴν συνείδησιν δι᾽ ἄλλης, ἥτις ἀποτελεῖ **ἀναπληρωτὴν** καὶ εἰς τὴν ὁποίαν προσκολλῶνται ὅλαι αἱ δυσάρεστοι ἐντυπώσεις καὶ σκέψεις τὰς ὁποίας νομίζομεν ἤδη ἀποδιωχθείσας. Ὁ ἀναπληρωτὴς οὗτος τῆς ἀποδιωχθείσης ἰδέας, τὸ σύμπτωμα, προστατεύεται ἀπὸ νέας ἐπιθέσεις ἐκ μέρους τοῦ ἐγώ, καὶ ἀντὶ τῆς στιγμιαίας διεγέρσεως ἔχομεν τώρα συνεχῆ καὶ ἀδιάκοπον βάσανον.

Παρὰ τὴν παραμόρφωσίν του τὸ σύμπτωμα παρουσιάζει σχετικήν τινα ὁμοιότητα μὲ τὴν ἀπωθηθεῖσαν ἰδέαν.

Ὁ τρόπος τοῦ σχηματισμοῦ τῶν ἀναπληρωτῶν τούτων προδίδεται κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ψυχαναλυτικῆς νοσηλείας καὶ εἶναι ἀναγκαία πρὸς ἐπίτευξιν τῆς θεραπείας, ἡ ἀναγωγὴ τοῦ συμπτώματος διὰ τοῦ ἰδίου τρόπου εἰς τὴν πρωταρχικὴν ἰδέαν.

Ἐὰν κατορθώσωμεν νὰ φέρωμεν εἰς φῶς τὴν ἀπωθηθεῖσαν, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον προϋποθέτει τὴν ὑπερνίκησιν τῆς σοβαρωτάτης ἀντιστάσεως, τότε ἡ ψυχικὴ διαταραχή, ἡ ἐξ αὐτῆς γεννηθεῖσα, τὴν ὁποίαν ὁ ἀσθενὴς ἤθελε ν᾽ ἀποφύγῃ, δύναται ὑπὸ τὴν καθοδήγησιν τοῦ ἰατροῦ, νὰ εὕρῃ καλυτέραν λύσιν ἀπὸ ἐκείνην τῆς ἀπωθήσεως. Ἡ τοιαύτη μέθοδος ἐξαφανίζει τὰς νευρώσεις, καὶ τοὺς ἐρεθισμούς.

Κάποτε ὁ ἀσθενής, νομίζων ὅτι κακῶς ἀπεδίωξε τὴν παθογόνον ἐπιθυμίαν, τὴν ἀποδέχεται μερικῶς ἢ ἐξ ὁλοκλήρου ἢ ἡ ἐπιθυμία κεντᾶται πρὸς ἕνα ἀνώτερον σκοπὸν καὶ ὡς ἐκ τούτου συναντᾶ μικροτέραν

ἀντίδρασιν, ἢ ἄλλοτε κρίνων τὴν ἐπιθυμίαν καταδικαστέαν τὴν ἀποδιώκει ὄχι διὰ τοῦ ἀνεπαρκοῦς τρόπου τῆς ἀπωθήσεως, ἀλλὰ διὰ τῆς κριτικῆς καὶ ἠθικῆς καταδίκης, γινομένης δυνατῆς μὲ τὴν ὑποβοήθησιν ὅλων τῶν πνευματικῶν δυνάμεων. Τοιουτοτρόπως ἐν πλήρει ἡμέρᾳ συντελεῖται ὁ θρίαμβος κατὰ τῆς ἐπιθυμίας. Ὁμολογῶ ὅτι ἡ περιγραφή μας δὲν εἶναι ἀρκετὰ σαφὴς καὶ διεξοδικὴ ἐπὶ τῶν διαφόρων σημείων τῆς θεραπευτικῆς μεθόδου τῆς καλουμένης **ψυχανάλυσις**. Ἡ δυσκολία δὲν ἔγκειται μόνον εἰς τὸ νέον τοῦ θέματος.

Ποῖα εἶναι ἡ φύσις τῶν ἀνυποφόρων ἐπιθυμιῶν, αἱ ὁποῖαι παρὰ τὴν ἀπώθησιν, κατορθώνουν νὰ ἐπιβάλλωνται ἀπὸ τὰ βάθη τοῦ ἀσυνειδήτου; Ὑπὸ ποίους ὅρους ἀποτυγχάνει αὕτη καὶ μετασχηματίζεται εἰς ἀναπληρωτὴν ἢ σύμπτωμα ; Θὰ ἴδωμεν κατωτέρω.

III

Ἡ ἀρχὴ τοῦ διανοητικοῦ ντετερμινισμοῦ. Ἡ εὐφυολογία, τὸ σύμπλεγμα. Τὰ ὄνειρα καὶ ἡ ἐξήγησίς των. Ἡ ἀνάλυσις τῶν ὀνείρων. Συμπτωματικαὶ πράξεις.

Δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ εἶναι κανεὶς πάντοτε ἀπολύτως ἀκριβής, ὅταν μάλιστα εἶναι ὑποχρεωμένος νὰ εἶναι σύντομος. Οὕτως, εἶμαι ἀναγκασμένος σήμερον νὰ ἐπανορθώσω τὸ λάθος τὸ ὁποῖον ἔκαμα εἰς τὸ προηγούμενον κεφάλαιον. Σᾶς εἶχον εἴπη, ὅτι ὅταν, ἐγκαταλείπων τὴν ὕπνωσιν, ἐζήτουν νὰ ἐξυπνήσω τὰς

ἀναμνήσεις τὰς ὁποίας τὸ ὑποκείμενον ἦτο δυνατὸν νὰ ἔχῃ σχετικῶς μὲ τὴν καταγωγὴν τῆς ἀσθενείας του, ἡ πρώτη ἰδέα ἡ ὁποία ἤρχετο εἰς τὸ νοῦν του, ἦτο σχετικὴ μὲ αὐτάς. Αὐτὸ δὲν εἶναι πάντοτε ἀκριβές. Παρουσίασα τὰ πράγματα κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον, χάριν συντομίας. Εἰς τὴν πραγματικότητα, μόνον εἰς τὴν ἀρχὴν ἦτο δυνατόν, κατόπιν μικρᾶς διανοητικῆς ἐκ μέρους μου πιέσεως ἢ ἐπιμονῆς, νὰ ἐπιτευχθῇ ἡ ἔξοδος τοῦ λησμονηθέντος γεγονότος. Διὰ τῆς ἐπιμονῆς μας εἰς τὸν τρόπον τοῦτον ἐπετυγχάνομεν τὴν ἐμφάνισιν ἰδεῶν, ἀλλ' ἦτο ἀμφίβολον ἐὰν αἱ ἰδέαι αὗται ἀνταπεκρίνοντο εἰς τὰ ζητούμενα γεγονότα· ἐφαίνοντο ὅτι δὲν εἶχον καμμίαν σχέσιν μὲ αὐτά, ἄλλως τε καὶ οἱ ἴδιοι ἀσθενεῖς τ' ἀπέρριπτον ὡς ἀτελεῖς.

Ἡ διανοητικὴ πίεσις ἐφαίνετο πλέον ἄχρηστος καὶ μετὰ λύπης κανεὶς θ' ἀνεπόλει τὴν ἐγκαταλειφθεῖσαν μέθοδον τῆς ὑπνώσεως.

Πρὸ τοῦ ἀδιεξόδου, προσέφυγα εἰς μίαν ἀρχήν. τῆς ὁποίας ἡ ἐπιστημονικὴ νομιμότης ἀπεδείχθη ἀργότερον ἀπὸ τὸν φίλτατόν μου G. G. Jung καὶ τοὺς μαθητάς του εἰς τὴν Ζυρίχην. (Εἶναι κἄτι ἐνίοτε τὸ νὰ ἔχῃ κανεὶς ἀρχάς). Εἶναι ἡ ἀρχὴ τοῦ διανοητικοῦ ντετερμινισμοῦ, εἰς τὴν δύναμιν τῆς ὁποίας εἶχον ἀπόλυτον πίστιν. Δὲν ἠδυνάμην νὰ φαντασθῶ ὅτι μία ἰδέα, αὐτομάτως ἀναφαινομένη εἰς τὴν συνείδησιν ἑνὸς ἀσθενοῦς, πρὸ παντὸς μία ἰδέα ἐμφανιζομένη ὡς ἀποτέλεσμα τῆς συγκεντρώσεως τῆς προσοχῆς του, θὰ ἠδύνατο νὰ εἶναι ὅλως αὐθύπαρκτος καὶ ἄσχετος μὲ τὴν λησμονηθεῖσαν εἰκόνα, τὴν ὁποίαν ζητοῦμεν νὰ

ἐπισημάνωμεν, ὅτι δὲν θὰ ἦτο ἡ ἴδια, αὐτὸ ἐξηγεῖται ἀπὸ τὴν προϋποτιθεμένην ψυχολογικὴν κατάστασιν. Δύο ἀντίθετοι δυνάμεις ἐνήργουν, ἡ μία ἐναντίον τῆς ἄλλης, εἰς τὸν ἀσθενῆ· ἡ μία, ἡ ἐσκεμμένη προσπάθειά του, ὅπως ἐπαναφέρῃ εἰς τὴν συνείδησίν του τὰ λησμονηθέντα πράγματα, τὰ λανθάνοντα εἰς τὸ ὑποσυνείδητον, ἡ ἄλλη ἡ ἀντίστασις, τὴν ὁποίαν σᾶς περιέγραψα, ἡ ὁποία ἀντιτίθεται εἰς τὴν δίοδον πρὸς τὴν συνείδησιν τῶν ἀπωθηθέντων στοιχείων.

Ἐὰν ἡ ἀντίστασις εἶναι μηδαμινὴ ἢ μικρά, τὸ λησμονηθὲν πρᾶγμα γίνεται ἐνσυνείδητον, χωρὶς νὰ παραμορφωθῇ, ὥστε θὰ ἠδύνατό τις νὰ παραδεχθῇ ὅτι ἡ παραμόρφωσις τοῦ ζητουμένου πράγματος εἶναι τόσον μεγαλυτέρα, ὅσον μεγαλυτέρα εἶναι ἡ ἀντίστασις. Ἡ ἰδέα, ἡ ὁποία παρουσιάζετο εἰς τὸ πνεῦμα τοῦ ἀσθενοῦς εἰς τὴν θέσιν ἐκείνης, τὴν ὁποίαν ἐζητοῦμεν, εἶχεν αὐτὴ αὕτη τὴν σημασίαν ἑνὸς συμπτώματος! Ἦτο ἀναπληρωτής, οὕτως εἰπεῖν, νέος, τεχνητός, ἐφήμερος, τοῦ ἀπωθηθέντος φαινομένου, ὁ ὁποῖος τόσον ὀλιγώτερον ὡμοίαζε πρὸς τοῦτο, ὅσον ἡ παραμόρφωσις, ἡ προκληθεῖσα ἀπὸ τὴν ἐπίδρασιν τῆς ἀντιστάσεως, ἦτο μεγαλυτέρα.

Ἐν τούτοις δὲν ἦτο δυνατόν, παρὰ νὰ ὑπάρχῃ σχετικὴ ὁμοιότης μὲ τὸ ζητούμενον, διότι ἦτο ἓν σύμπτωμα ἀρκετὰ ἔντονον, θὰ ἦτο δυνατὸν μέσον τῶν ἀναφαινομένων ἰδεῶν νὰ μαντεύσῃ τις τὸν ἄγνωστον, ὅστις μᾶς διέφευγε.

Κάθε ἰδέα, ἡ ὁποία πίπτει εἰς τὸ πνεῦμα τοῦ ἀσθενοῦς, εἶναι, ἐν σχέσει μὲ τὸ ἀπωθηθὲν στοιχεῖον,

ἕνα εἶδος παρομοιώσεως, εἶδος μεταφράσεως τούτου εἰς μίαν ἄλλην γλῶσσαν.

Γνωρίζομεν εἰς τὴν φυσιολογικὴν ψυχικὴν ζωὴν καταστάσεις ἀναλόγους, αἱ ὁποῖαι μᾶς δίδουν παρόμοια γεγονότα. Τοιαύτη εἶναι ἡ περίπτωσις τῆς ***εὐφυολογίας***. Τὰ προβλήματα τῆς ψυχαναλυτικῆς τεχνικῆς, μὲ ἠνάγκασαν ν' ἀσχοληθῶ οὕτως μὲ τὸν σχηματισμὸν τῆς εὐφυολογίας. Θὰ σᾶς δώσω ἓν παράδειγμα.

Διηγοῦνται ὅτι δύο ἔμποροι, ὀλίγον εὐσυνείδητοι, κερδίσαντες εἰς ὄχι τιμίας ἐπιχειρήσεις μεγάλας περιουσίας, ἐπεδίωκον νὰ εἰσέλθουν εἰς τὴν καλὴν κοινωνίαν. Πρὸς τοῦτο ἐθεώρησαν χρήσιμον ν' ἀναθέσουν εἰς διάσημον ζωγράφον τὴν ἐκτέλεσιν τῶν προσωπογραφιῶν των, τὰς ὁποίας ἐπλήρωσαν εἰς μεγάλην τιμήν. Οἱ δύο ἐπιχειρηματίαι ἔδωσαν μεγάλην ἑσπερίδα, εἰς τὴν ὁποίαν θὰ ἐπεδείκνυον τὰς ἀκριβοπληρωθείσας εἰκόνας, ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ δὲ προσεκάλεσαν ἕνα κριτικὸν τέχνης, ἀνεγνωρισμένου κύρους, τὸν ὁποῖον ὡδήγησαν εἰς τὴν αἴθουσαν, ὅπου ἐκρέμαντο αἱ δύο εἰκόνες, ἡ μία πλησίον τῆς ἄλλης. Ὁ κριτικὸς παρετήρησε ἐπὶ μακρὸν τὰ δύο πορτραῖτα, κατόπιν ἐκίνησε τὴν κεφαλήν, ὡς ἐὰν ἔλειπε κἄτι, καὶ δεικνύων τὸ μεταξὺ τῶν πινάκων κενόν, εἶπε: ποῦ εἶναι ὁ Χριστός;

Ἂς ἀναλύσωμεν τὴν ἀστειότητα ταύτην. Δίχως ἀμφιβολίαν ὁ κριτικὸς ἤθελε νὰ εἴπῃ: «Εἶσθε δύο ἄθλιοι, ὡς ἐκεῖνοι, μεταξὺ τῶν ὁποίων ἐσταυρώθη ὁ Χριστός».

Ἐν τούτοις δὲν τὸ εἶπε. Εἶπε κἄτι ἄλλο, τὸ ὁ-

ποῖον ἀπὸ πρώτης ὄψεως φαίνεται παράξενον, ἀκατάληπτον, χωρὶς καμμίαν σχέσιν μὲ τὰ ὑπ' ὄψιν γεγονότα. Δὲν ἀργεῖ τις ὅμως νὰ διακρίνῃ εἰς τὸ ἐπιφώνημα τοῦτο τοῦ τεχνοκριτικοῦ τὴν περιφρόνησίν του. Ἡ εὐφυολογία ἐπῆρε τὴν θέσιν τῆς ὕβρεως. Ἔχει τὴν ἰδίαν ἀξίαν, τὴν ἰδίαν σημασίαν, εἶναι ὁ **ἀντικαταστάτης** της. Βεβαίως δὲν δυνάμεθα νὰ ὠθήσωμεν μακρύτερον τὸν παραλληλισμὸν μεταξὺ τῆς εὐφυολογίας καὶ τῶν νοσηρῶν ἐκδηλώσεων.

Ἐν τούτοις, πρέπει νὰ ὑπογραμμισθῇ ἡ συγγένεια, ἥτις ὑφίσταται μεταξὺ τοῦ βαθυτέρου κινήτρου μιᾶς εὐφυολογίας καὶ τῶν ἰδεῶν, αἵτινες ἀνέρχονται εἰς τὴν συνείδησιν τοῦ ἀσθενοῦς κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ ἐρωτηματολογίου.

Διατί ὁ κριτικός μας δὲν ἐξέφρασε τὴν γνώμην του ἀπ' εὐθείας εἰς τοὺς δύο ἀθλίους; Δὲν τὸ ἔκαμε, διότι, παρὰ τὴν ἐπιθυμίαν του νὰ τοὺς ὁμιλήσῃ καθαρά, πλεῖστα ὅσα αἴτια, ἀντιδρῶντα, ἐπέδρων ἐπ' αὐτοῦ. Δὲν εἶναι ἀκίνδυνον τὸ νὰ πρασβάλῃ κανεὶς τοὺς ἀνθρώπους, παρὰ τῶν ὁποίων ἔχει προσκληθῆ καὶ οἱ ὁποῖοι ἔχουν εἰς τὴν διάθεσίν των παλυάριθμον ὑπηρεσίαν μὲ δυνατὰς χεῖρας.

Εἴδομεν προηγουμένως πὼς οἱ θορυβοῦντες καὶ οἱ ἀκόσμως φερόμενοι ἀποδιώκονται κακὴν κακῶς. Διὰ τὸν λόγον τοῦτον ὁ τεχνοκριτικὸς ἐπεφυλάχθη τόσον νὰ ἐκφρασθῇ καὶ μετεμόρφωσε τὴν ὕβριν του εἰς ἁπλοῦν ὑπαινιγμόν. Τὸ ἴδιον καὶ εἰς τοὺς ἀσθενεῖς μας. Αἱ ἀναπληρωματικαί, οὕτως εἰπεῖν, ἰδέαι, αἵτινές ἐμφανίζονται εἰς τὴν θέσιν τῶν ἀμαυρωθει-

σῶν ἀναμνήσεων. δὲν εἶναι παρὰ μεταμορφώσεις τούτων.

Ἄς ἀκολουθήσωμεν τὸ παράδειγμα τῆς σχολῆς τῆς Ζυρίχης [1] καὶ ἂς ὀνομάσωμεν ***σύμπλεγμα*** κάθε ἀντιπροσωπευτικὸν ἄθροισμα στοιχείων συνδεδεμένων καὶ μὲ ***εἰδικὴν ψυχολογικὴν κατάστασιν*** (affect). Ἐὰν λοιπὸν θέλοντες ν' ἀναζητήσωμεν τὸ ἀπωθηθὲν σύμπλεγμα, ἐκκινοῦμεν ἀπὸ τὰς ἀναμνήσεις, τὰς ὁποίας ὁ ἀσθενὴς κατέχει ἀκόμη, δυνάμεθα νὰ ἐπιτύχωμεν, ὑπὸ τὸν ὅρον νὰ κατορθωθῇ ἡ συλλογὴ μεγάλου ἀριθμοῦ αὐθορμήτων εἱρμῶν ἰδεῶν. Ἀφίνομεν τὸν ἀσθενῆ νὰ ὁμιλῇ ὅπως θέλει, καὶ τοῦτο μὲ τὴν ὑπόθεσίν μας, κατὰ τὴν ὁποίαν τίποτε δὲν ἀνέρχεται εἰς τὸ πνεῦμα, τὸ ὁποῖον νὰ μὴ σχετίζεται ἐμμέσως μὲ τὸ ζητούμενον σύμπλεγμα.

Ἡ μέθοδος αὕτη τῆς ἀνακαλύψεως τῶν ἀπωθηθέντων στοιχείων φαίνεται ἴσως κουραστική, ἐν τούτοις εἶναι ἡ μόνη πρακτική.

Φαίνεται κάποτε ἀποτυγχάνουσα, ὁ ἀσθενὴς σταματᾷ ἀποτόμως, διστάζει, προφασίζεται ὅτι δὲν ἔχει τίποτε νὰ πῇ, ὅτι τίποτε δὲν τοῦ ἔρχεται εἰς τὸν νοῦν του. Ἐὰν εἶχον οὕτως τὰ πράγματα, ἡ μέθοδός μας θὰ ἦτο ἀνεφάρμοστος. Ἀλλὰ μία λεπτομερὴς παρατήρησις μᾶς δεικνύει ὅτι παρομοία παῦσις τοῦ εἱρμοῦ τῶν ἰδεῶν δὲν παρουσιάζεται ποτέ. Παρουσιάζονται μεμονωμέναι, διότι ὁ ἀσθενὴς συγκρατεῖ ἢ σταματᾷ τὴν ἰδέαν του ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν ἀντιδράσεων, ἐμφανιζομένων ὑπὸ τύπον κριτικῆς. Ἀποφεύγομεν

---

(1) Breuler, Jung. etc.

τὴν δυσκολίαν ταύτην, προειδοποιοῦντες περὶ τούτου τὸν ἀσθενῆ καὶ ἀπαιτοῦντες ἀπὸ αὐτὸν νὰ μὴ λάβῃ ὑπ' ὄψιν τὴν κριτικὴν ταύτην.

Πρέπει ν' ἀποφεύγῃ τελείως κάθε ἐκλογὴν τοῦ εἴδους τούτου καὶ νὰ εἴπῃ ὅ,τι τοῦ ἔρχεται εἰς τὸν νοῦν, ἀκόμη καὶ ἂν τὸ τοιουτον εἶναι ἀνακριβές, ἐκτὸς τοῦ ζητήματος, βλακῶδες, ἀκόμη καὶ ὅταν πρὸ παντὸς τοῦ εἶναι δυσάρεστον τὸ σταμάτημα εἰς παρομοίαν σκέψιν. Ἀκολουθοῦντες τοὺς κανόνας τούτους, θὰ μᾶς δώσῃ εἱρμὸν ἰδεῶν, ὁ ὁποῖος θὰ μᾶς θέσῃ ἐπὶ τὰ ἴχνη τοῦ ἀπωθηθέντος συμπλέγματος.

Αἱ αὐθόρμητοι αὗται ἰδέαι τοῦ ἀσθενοῦς, τὰς ὁποίας ὁ ἀσθενὴς ἀποδιώκει, ἀντιπροσωπεύουν διὰ τὸν ἰατρὸν καὶ τὸν ψυχαναλυτὴν τὸ μετάλλευμα, ἀπὸ τοῦ ὁποίου, διὰ τῆς ἁπλῆς ἐπεξηγήσεως, θὰ ἐξαγάγῃ τὸ πολύτιμον μέταλλον.

Ἐὰν θέλωμεν νὰ σχηματίσωμεν προχείρως μίαν ἰδέαν τῶν ἀπωθηθέντων ὑπὸ τοῦ ἀσθενοῦς συμπλεγμάτων, χωρὶς ν' ἀπασχοληθῶμεν διὰ τὴν τάξιν καὶ τὰς σχέσεις των, θὰ μεταχειρισθῶμεν τὴν μέθοδον τὴν ἐπινοηθεῖσαν ὑπὸ τοῦ Jung καὶ τῶν μαθητῶν του. Ὁ τρόπος οὗτος προσφέρει εἰς τὸν ψυχαναλυτὴν τόσας ὑπηρεσίας, ὅσας ἡ χημικὴ ἀνάλυσις εἰς τὸν χημικόν. Δυνάμεθα νὰ τὴν παραβλέψωμεν εἰς τὴν θεραπείαν τῶν νευρώσεων, ἀλλ' εἶναι ἀπαραίτητος εἰς τὴν ἀπόδειξιν τῶν συμπλεγμάτων καὶ τὴν μελέτην τῶν ψυχώσεων, ἡ ὁποία τόσον ἐπιτυχῶς διεξήχθη ὑπὸ τῆς σχολῆς τῆς Ζυρίχης.

Ἡ μελέτη τῶν αὐθορμήτων ἰδεῶν, αἵτινες παρουσιάζονται εἰς τὴν σκέψιν τοῦ ἀσθενοῦς, ὅταν ὑποτάσ-

σεται εἰς τοὺς γενικοὺς κανόνας τῆς ψυχαναλύσεως, δὲν εἶναι ὁ μόνος τρόπος ἐμβαθύνσεως εἰς τὸ ἀσυνείδητον. Δύο ἄλλοι τρόποι μᾶς ὁδηγοῦν εἰς τοῦτο: ἡ ἐξήγησις τῶν ὀνείρων καὶ ἡ τοιαύτη τῶν σφαλμάτων καὶ παραδρομῶν τῆς γλώσσης.

Ὁμολογῶ ὅτι εὑρίσκομαι πρὸ τοῦ διλήμματος τοῦ νὰ δώσω εἰς ὑμᾶς ἀντὶ τῶν γενικῶν γραμμῶν τῆς ψυχαναλύσεως μίαν λεπτομερῆ ***ἐξήγησιν τῶν ὀνείρων***. Λόγος καθαρῶς προσωπικὸς δευτερευούσης σημασίας μὲ ἀπέτρεψε ἀπὸ τούτου. Δὲν ἠθέλησα νὰ παρουσιασθῶ ὡς ὀνειροκρίτης, πρωτοῦ καταστήσω γνωστὴν τὴν σπουδαίαν σημασίαν τῆς προσπαθείας ταύτης, τῆς τόσον ἀπηρχαιωμένης καὶ γελοίας μέχρι τοῦδε. Ἡ ἐξήγησις τῶν ὀνείρων εἶναι εἰς τὴν πραγματικότητα ὁ ἰδεώδης τρόπος ἐμβαθύνσεως εἰς τὸ ἀσυνείδητον, ἡ βάσις τῶν ἀναζητήσεών μας, ἡ μελέτη τῶν ὀνείρων εἶναι ἐκείνη ἥτις περισσότερον πάσης ἄλλης θὰ σᾶς πείσῃ περὶ τῆς ἀξίας τῆς ψυχαναλύσεώς μας, θὰ σᾶς κατατοπίσῃ εἰς τὴν πρακτικήν της. Ὅταν μὲ ἠρώτουν πῶς εἶναι δυνατὸν νὰ γείνῃ τις ψυχαναλητής, ἀπαντῶ διὰ τῆς μελέτης τῶν ἰδίων του ὀνείρων.

Οἱ κριτικοί μας δὲν ἔδωσαν εἰς τὴν ἐξήγησιν τῶν ὀνείρων τὴν προσοχὴν τῆς ὁποίας ἦτο ἀξία, καὶ ἐπεδίωξαν νὰ τὴν καταδικάσουν διὰ τῶν πλέον ἐπιφανειακῶν ἐπιχειρημάτων. Λύοντες τὸ μέγα πρόβλημα τοῦ ὀνείρου, τὰ ὑπόλοιπα προβλήματα, ἅτινα γεννᾷ ἡ ψυχανάλυσις, δὲν παρουσιάζουν καμμίαν δυσκολίαν.

Εἶναι ἀξιοσημείωτον τὸ ὅτι τὰ συμπτώματα τῶν ὀνείρων ποὺ ὁμοιάζουν πολὺ μὲ τὰ νοσηρὰ συμπτώ-

ματα, ἐν τούτοις ἀνταποκρίνονται εἰς κατάστασιν πλήρη ὑγείας.

Ἐκεῖνος ὅστις ἀντὶ νὰ ἐπιδιώξῃ τὴν κατανόησιν, περιορίζεται εἰς τὸ ν' ἀπορῇ διὰ τὰς παραλόγους ἰδέας, τὰς ἀσαφείας καὶ τὰς φαντασμαγορίας τοῦ ὀνείρου, κάθε ἄλλο παρὰ θὰ κατορθώσῃ νὰ συλλάβῃ τὰ αἴτια τὰ παράγοντα τὰς νοσηρὰς ψυχικὰς καταστάσεις. Θὰ παραμείνῃ ἀμαθέστατος ἐπὶ τοῦ ἐπιπέδου τούτου. Καὶ δὲν θὰ εἶναι παράδοξον νὰ κατατάξῃ εἰς τὴν ἀντίληψίν του καὶ τοὺς ψυχιάτρους μεταξὺ τῶν ἀμαθῶν.

Ἄς ρίψωμεν ἕνα σύντομον βλέμμα ἐπὶ τοῦ προβλήματος τοῦ ὀνείρου.

Συνήθως ὅταν ἐξυπνῶμεν μεταχειριζόμεθα τὸ ὄνειρον κατὰ τὸν ἴδιον τρόπον καθ' ὃν ὁ ἀσθενὴς τὰς αὐτομάτως ἀνερχομένας ἰδέας κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ψυχαναλύσεως, δηλαδή, τὰ περιφρονῶμεν.

Τ' ἀφίνομεν νὰ λησμονηθοῦν, ὡς ἐὰν ἠθέλαμεν ν' ἀπελευθερωθῶμεν ἀπ' αὐτὰ τὸ ταχύτερον, ἀποτελοῦν δι' ἡμᾶς ἄθροισμα ἀσυναρτησιῶν. Ἡ περιφρόνησίς μας δικαιολογεῖται ἀπὸ τὸν ἰδιόρρυθμον χαρακτῆρα, ὄχι μόνον τῶν ἀκατανοήτων καὶ ἀσυναρτήτων, ἀλλὰ καὶ τῶν μὴ τοιούτων ὀνείρων.

Ἡ ἀπέχθειά μας εἰς τὸ ν' ἀπασχοληθῶμεν μὲ τὰ ὄνειρα ἐξηγεῖται ἀπὸ τὰς ἀνηθίκους καὶ ἀσελγεῖς τάσεις, αἵτινες σαφέστατα ἐκδηλοῦνται εἴς τινα τούτων.

Ἡ ἀρχαιότης δὲν συνεμερίσθη τὴν περιφρόνησιν ταύτη καὶ σήμερον ἀκόμη ὁ λαὸς ἐνδιαφέρεται δι' αὐτὰ καὶ ζητεῖ, ὡς οἱ ἀρχαῖοι δι' αὐτῶν νὰ ἐξηγήσῃ τὸ μέλλον. Σπεύδω νὰ σᾶς κάμω γνωστὸν ὅτι δὲν

σᾶς καλῶ νὰ καταφύγητε εἰς μυστικοπαθεῖς δοξασίας διὰ νὰ ἐξηγήσητε τὰ ὄνειρα, οὔτε μοὶ ἐδόθη εὐκαιρία νὰ διαπιστώσω τὴν ὕπαρξιν προφητικῶν ἱκανοτήτων εἰς τοῦτο. Ἐν τούτοις τοῦτο δὲν μᾶς ἐμποδίζει ἀπὸ τοῦ νὰ ἔχωμεν σειρὰν ὁλόκληρον ἐκπλήξεων κατὰ τὴν ἐξήγησίν του.

Κατ' ἀρχὴν τὰ ὄνειρα δὲν εἶναι πάντοτε ἀκατάληπτα, παράξενα, σκοτεινά, ξένα πρὸς τὸν ὀνειρευθέντα.

Ἐὰν θὰ ἐκάμνατε τὸν κόπον νὰ ἐξηγήσητε τὰ ὄνειρα τῶν παιδιῶν ἀπὸ ἑνὸς ἔτους καὶ ἄνω θὰ τὰ εὑρίσκατε ἁπλὰ καὶ καταληπτότατα. Τὸ μικρὸ παιδὶ ὀνειρεύεται πάντοτε τὴν πραγματοποίησιν τῶν ἐπιθυμιῶν, τὰς ὁποίας ἡ προηγούμενη τοῦ ἄφησε ἀνικανοποιήτους. Δὲν χρειάζεται μαντικὴ τέχνη διὰ τὴν ἐπεξήγησιν τοῦ ὀνείρου τούτου· ἀρκεῖ νὰ γνωρίζωμεν πῶς ἔζησε τὴν προηγουμένην ἡμέραν τὸ παιδί.

Θὰ ἔχωμεν εὐχάριστον λύσιν τοῦ αἰνιγματικοῦ εἰς τὸ ὄνειρον, ὅταν ἐξηγοῦμεν ὅτι τὰ ὄνειρα τῶν ἐφήβων δὲν εἶναι ἄλλο παρὰ ὅπως εἰς ἐκεῖνα τῶν παιδιῶν ἡ πραγματοποίησις τῶν ἐπιθυμιῶν τῆς προηγουμένης. Αὐτὸ πράγματι συμβαίνει.

Μιὰ βαθειὰ μελέτη τούτου ἀπομακρύνει κάθε ἀντίρρησιν ἐπ' αὐτοῦ.

Ἰδοὺ καὶ ἡ πρώτη ἀντίρρησις: Τὰ ὄνειρα τῶν ἐφήβων συχνότατα εἶναι ἀκατάληπτα καὶ δὲν ὁμοιάζουν καθόλου μὲ πραγματοποίησιν τῆς ἐπιθυμίας. Ἀπαντῶμεν: Ὑπέστησαν παραμόρφωσιν, μεταμόρφωσιν. Ἡ ψυχικὴ καταγωγή των διαφέρει ὅλως διόλου ἀπὸ τὴν ἔκφρασίν των.

Πρέπει νὰ διακρίνωμεν δύο πράγματα εἰς τὸ ὄνειρον· ἀφ' ἑνὸς τοῦτο ὅπως ἐμφανίζεται, καὶ τὸ ἀναπολῶμεν τὴν πρωΐαν ἀσαφὲς εἰς σημεῖον ὥστε νὰ δυσκολευώμεθα νὰ τὸ διηγηθῶμεν εἶναι τὸ ***φανερὸν περιεχόμενον τοῦ ὀνείρου*** ἀφ' ἑτέρου τὸ ***σύνολον τῶν λανθανουσῶν εἰς τοῦτο ἰδεῶν*** τὰς ὁποίας ὑποθέτομεν καθοριζούσας τὸ ὄνειρον ἀπὸ τὸ βάθος τοῦ ἀσυνειδήτου. Ὁ τρόπος αὐτὸς τῆς παραμορφώσεως τῶν ἐκδηλώσεων εἶναι ὁ ἴδιος μὲ τὸν ἐμφανιζόμενον εἰς τὰ ὑστερικὰ συμπτώματα.

Ὁ σχηματισμὸς τῶν ὀνείρων προκύπτει ἀπὸ τὴν ἰδίαν ἀντίθεσιν τῶν ψυχικῶν δυνάμεων ἀπὸ τὴν ὁποίαν προκύπτουν καὶ τὰ ψυχικὰ φαινόμενα.

Τὸ «φανερὸν περιεχόμενον» τοῦ ὀνείρου εἶναι ὁ ἀντικαταστάτης τῶν λανθανουσῶν «ὀνειρικῶν ἰδεῶν» καὶ ἡ παραμόρφωσις εἶναι δημιούργημα τοῦ ἀμυνομένου «ἐγώ», τὸ ὁποῖον γεννᾷ ἀντιδράσεις, ἀπολύτως ἀπαγορευούσας εἰς τὰς ἐπιθυμίας νὰ ἐκδηλωθοῦν μὲ τὴν πραγματικήν των μορφήν, μὲ τὴν ἐξασθένησιν ὅμως τῆς συνειδήσεως κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ ὕπνου, αἱ ἐπιθυμίαι εὑρίσκουν ἀρκετὴν δύναμιν νὰ ἐπιβάλλουν μίαν μάσκαν, ἥτις τὰς ἀποκρύπτει.

Ὁ ὀνειρευόμενος δὲν δύναται πλέον νὰ ἐξηγήσῃ τ' ὄνειρόν του, ὅπως δὲν δύναται ὁ ὑστερικὸς νὰ κάμῃ τοῦτο διὰ τὰ συμπτώματα...

Διὰ νὰ βεβαιωθῇ τις διὰ τὴν ὕπαρξιν «τῶν λανθανουσῶν ἰδεῶν» τοῦ ὀνείρου καὶ διὰ τὴν ὕπαρξιν σχέσεως αὐτῶν καὶ τοῦ φανεροῦ περιεχομένου των, πρέπει νὰ μεταχειρισθῇ τὴν ***ἀνάλυσιν τῶν ὀνείρων*** τῆς ὁποίας ἡ τεχνικὴ εἶναι ἡ ἰδία μὲ τὴν τοιαύτην τῆς

ψυχαναλύσεως. Πρωτίστως πρέπει ν' ἀπομακρύνῃ πᾶσαν σύνδεσιν ἰδεῶν, τὴν ὁποίαν ἐμφανίζει τὸ «φανερὸν περιεχόμενον τοῦ ὀνείρου» καὶ νὰ ἐπιδοθῇ εἰς τὴν ἀναζήτησιν τῶν «εἱρμῶν τῶν ἰδεῶν», οἵτινες παρεμερίσθησαν ὑφ' ἑκάστου τῶν εἰς τὸ φανερὸν περιεχόμενον ἐμφανιζομένων στοιχείων. Οἱ εἱρμοὶ οὗτοι θὰ μᾶς ὁδηγήσουν εἰς τὴν ἀνακάλυψιν τῶν λανθανουσῶν ἰδεῶν, ὅπως διὰ τῶν παραμερισθέντων εἱρμῶν προηγουμένως ἀνεύρομεν ἀπὸ τὰ συμπτώματα, τὰς λησμονηθείσας σκηνὰς καὶ συμπλέγματα.

Αἱ λανθάνουσαι ἐν τῷ ὀνείρῳ ἰδέαι, αἵτινες ἀποτελοῦσι τὴν βαθυτέραν καὶ πραγματικὴν σημασίαν τοῦ ὀνείρου, ἀνακαλυπτόμεναι, μᾶς ἀποδεικνύουν πόσον εἶναι ὀρθὴ ἡ ἀναγωγή των, εἰς τὴν ἰδίαν μὲ τὰ ὄνειρα τῶν παιδιῶν κατηγορίαν. Ἀρκεῖ εἰς τὸ ὄνειρον, ὅπως ἐπαρουσιάσθη εἰς ἡμᾶς, ν' ἀνεύρωμεν τὴν βαθυτέραν ἔννοιαν, διὰ νὰ παρουσιασθοῦν εἰς τοὺς ὀφθαλμούς μας αἱ ἐντυπώσεις τῆς προηγουμένης ἡμέρας —ἐν μεταμορφώσει— πραγματοποιούμεναι ἐν τῷ ὀνείρῳ.

Τὸ φανερὸν περιεχόμενον τοῦ ὀνείρου θὰ ἠδύνατο νὰ θεωρηθῇ ὡς ἡ «μεταμόρφωσις» τῶν «ἀπωθηθεισῶν ἐπιθυμιῶν».

Ἂς ρίψωμεν ἓν βλέμμα ἐπὶ τοῦ τρόπου, καθ' ὃν αἱ ἀσυνείδητοι ἰδέαι τοῦ ὀνείρου μεταμορφοῦνται εἰς «φανερὸν περιεχόμενον». Θὰ ὀνομάσω «ὀνειρικὴν λειτουργίαν» τὴν σειρὰν τῶν σχετικῶν ἐνεργειῶν.

Εἶναι ἀξία πάσης προσοχῆς καὶ ἐνδιαφέροντος ἡ μελέτη τῆς λειτουργίας ταύτης, διότι, περισσότερον πάσης εὐκαιρίας, δυνάμεθα νὰ μελετήσωμεν ψυχικὰς

ἐκδηλώσεις, ἅτινας οὔτε εἴχομεν κἂν φαντασθῆ· καὶ αἱ ὁποῖαι γεννῶνται εἰς τὰ βάθη τοῦ ὑποσυνειδήτου, ἢ μᾶλλον μεταξὺ τῶν δύο ψυχικῶν συστημάτων τῆς συνειδήσεως καὶ τοῦ ὑποσυνειδήτου.

Μεταξὺ τῶν ἐκδηλώσεων τούτων, δύο θὰ ἦσαν εἰδικῶς ἀξιοσημείωτοι, ἡ *συμπλήρωσις* καὶ ἡ *ἐκτόπισις*. Τὸ ὄνειρον εἶναι εἰδικὴ κατάστασις, γεννωμένη ἀπὸ τὴν ἀμοιβαίαν ἐνέργειαν τῶν διαφόρων διανοητικῶν συγκροτημάτων. Εἰς τὰς διαφόρους φάσεις της, ἡ ἐργασία αὕτη εἶναι παρομοία μὲ τὴν συντελουμένην διὰ τὴν μεταμόρφωσιν τῶν συμπλεγμάτων εἰς συμπτώματα, εἰς τὴν περίπτωσιν ἀποτυχίας τῆς ἀπωθήσεως.

Θὰ ἐξεπλήττεσθε ὅταν εἰς τὴν ἀνάλυσιν τῶν ὀνείρων ἀνεκαλύπτατε, καὶ εἰδικῶς τῶν ἰδικῶν σας τοιούτων, τὴν μεγάλην σπουδαιότητα ἣν ἔχουν αἱ ἐντυπώσεις τῆς παιδικῆς σας ἡλικίας. Διὰ τοῦ ὀνείρου τὸ παιδὶ ἐξακολουθεῖ ζῶν εἰς τὸν ἄνδρα, μὲ τὰς ἐπιθυμίας του, τὰ εἰδικὰ χαρακτηριστικά του, ἀκόμη καὶ ὅταν ταῦτα εἶναι ἄχρηστα πλέον. Ἀπὸ ἕνα παιδὶ τοῦ ὁποίου αἱ ἰδιότητες εἶναι διαφορετικαὶ ἀπὸ τὰς τοιαύτας τοῦ φυσιολογικοῦ ἀνδρὸς προῆλθε τοῦτο, ἀλλὰ κατόπιν ποίας ἐξελίξεως, ποίων ἀπωθήσεων, ποίων ὀνειροπωλήσεων, ποίων ψυχικῶν ἀντιδράσεων αἵτινες συνετελέσθησαν μέσα εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ ἀνδρὸς ὅστις εἶναι κάτοχος, ἀλλὰ καὶ θῦμα συνάμα μιᾶς, κατόπιν κόπων καὶ μόχθων ἀποκτηθείσης μορφώσεως.

Διεπίστωσα ἀκόμη καὶ ἐφιστῶ ἐπὶ τούτου τὴν προσοχήν σας, ὅτι τὸ ἀσυνείδητον πρὸ παντὸς διὰ ν' ἀναπαραστήσῃ φυλετικὰ συμπλέγματα, χρησιμο-

ποιεῖ εἶδος τι συμβολισμοῦ, διαφέροντος ἀπὸ προσώπου, εἰς πρόσωπον, ἀλλὰ ὁ ὁποῖος ἔχει ἐπίσης καὶ γενικὰ χαρακτηριστικά, ἀνάγεται δὲ εἰς τοὺς τύπους ἐκείνους τῶν συμβόλων τοὺς ὁποίους συναντῶμεν εἰς τοὺς μύθους καὶ τὰς παραδόσεις. Δύναται ἡ μελέτη τῶν ὀνείρων νὰ μᾶς ὁδηγήσῃ εἰς τὴν κατανόησιν τῶν δημιουργημάτων τῆς φαντασίας τοῦ λαοῦ.

Τοιαῦτα εἶναι τ' ἀναρίθμητα γεγονότα, τὰ ὁποῖα συναντᾷ κανεὶς εἰς τὴν καθημερινὴν ζωήν, εἰς τοὺς φυσιολογικῶς ἔχοντας ἀνθρώπους καὶ εἰς τοὺς νευρασθενεῖς καὶ τῶν ὁποίων τὸ κύριον χαρακτηριστικὸν εἶναι τὸ ὅτι διαφεύγουν τοῦ προορισμοῦ των. Εἶναι ἐκεῖνα ἅτινα χαρακτηρίζονται ὑπὸ τὸ ὄνομα ***παραδρομαί, λάθη, ἀφηρημάδες***.

Συνήθως δὲν τοῖς δίδεται καμμία προσοχή. Ἐπὶ παραδείγματι, αἱ ἀνεξήγητοι ἀφηρημάδες, ***στιγμιαία ἀδυναμία συγκρατήσεως τῶν κυρίων ὀνομάτων, αἱ παραδρομαὶ τῆς γλώσσης, τὰ λάθη κατὰ τὴν ἀνάγνωσιν, αἱ ἀδεξιότητες, ἡ ἀπώλεια ἀντικειμένων, ἡ θραῦσις ἀντικειμένων κτλ.***, καὶ ἄλλα πράγματα εἰς τὰ ὁποῖα δὲν ἀποδίδεται ψυχολογικὴ αἰτία, ἀλλὰ θεωροῦνται ὡς τυχαῖα ἢ προϊόντα ἀπροσεξίας, ἢ ἀφηρημάδας. Εἰς αὐτὰ θὰ ἠδύνατο νὰ προστεθοῦν αἱ χειρονομίαι καὶ αἱ πράξεις τὰς ὁποίας κάμνουν οἱ ἄνθρωποι ἀσυναισθήτως χωρὶς νὰ τὰς παρατηρήσουν, καὶ ὡς ἐκ τούτου χωρὶς νὰ τοὺς δώσουν τὴν δέουσαν σημασίαν, μηχανικὸ παίξιμο μὲ ἀντικείμενα, σιγοτραγούδημα μελωδιῶν, παιγνίδισμα τῶν δακτύλων.

Αὐτὰ τὰ μικρὰ γεγονότα, **αἱ παραδρομαὶ ὅπως**

καὶ *αἱ συμπτωματικαὶ πράξεις καὶ αἱ τυχαῖαι* τοιαῦται δὲν στεροῦνται σπουδαιότητος, καὶ κακῶς σήμερον δὲν τοὺς δίδεται ἡ δέουσα προσοχή.

Ἔχουν τὴν σημασίαν των, καὶ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἡ ἐξήγησίς των εἶναι εὔκολος. Ἀνακαλύπτομεν τότε ὅτι καὶ αὗται ἐκφράζουν παρορμήσεις καὶ διαθέσεις τὰς ὁποίας ζητεῖ τὸ ἄτομον ν' ἀποκρύψῃ ἀπὸ τὴν ἰδίαν του συνείδησιν, καὶ αἱ ὁποῖαι ἔχουν τὴν πηγήν των εἰς τὰς ἀπωθηθεῖσας ἐπιθυμίας καὶ συμπλέγματα ὡς καὶ τὰ ὄνειρα καὶ τὰ ὑστερικὰ συμπτώματα. Ἂν τοὺς δοθῇ ἡ δέουσα προσοχὴ ὅπως καὶ εἰς τὰ συμπτώματα, ἡ προσεκτικὴ παρατήρησις δύναται νὰ ὁδηγήσῃ εἰς τὴν κατανόησιν τῆς ἐσωτερικῆς ζωῆς. Δι' αὐτῶν πολλάκις ὁ ἄνθρωπος προδίδει τὰ πλέον ἀπόκρυφα μυστικά του. Εἶναι δὲ συχνὰ συνήθεις καὶ εἰς τοὺς ὑγιεῖς ἀκόμη, οἱ ὁποῖοι κατορθώνουν ν' ἀπωθήσουν τὰς ὑποσυνειδήτους τάσεις των. Ἡ θεωρητική των ἀξία εἶναι μεγάλη, διότι ἀποδεικνύεται δι' αὐτῶν ἡ ὕπαρξις ἀπωθήσεων ἢ μεταμορφώσεων ἀκόμη καὶ εἰς τοὺς ὑγιεῖς.

Θὰ ἔχετε ἤδη ἀντιληφθῆ, ὅτι ἡ ψυχανάλυσις διακρίνεται διὰ τὴν πίστιν της καὶ τὴν ἐμμονήν της εἰς τὸν ντετερμινισμὸν τῆς πνευματικῆς ζωῆς, εὑρίσκει τὴν αἰτίαν ἐκεῖ ποὺ ἡ συνήθεια δὲν τὴν ἐφαντάσθη. Ἐπὶ πλέον ἀναζητεῖ πολλαπλῶς νὰ αἰτιολογήσῃ ψυχικὸν φαινόμενον, εἰς τὸ ὁποῖον μέχρι τοῦδε ἀπεδίδετο μία καὶ μόνον αἰτία.

Συλλέξατε ἤδη ὅλους τοὺς τρόπους ἀνακαλύψεως

τῶν λησμονηθέντων, κρυπτομένων ἢ ἀπωθηθέντων εἰς τὸ ὑποσυνείδητον, τὴν μελέτην τῶν εἱρμῶν ἰδεῶν, αἵτινες γεννῶνται εἰς τὸ πνεῦμα τοῦ ἀσθενοῦς, τὴν τοιαύτην τῶν ὀνείρων, τῶν ἀδεξιοτήτων, τῶν παραδρομῶν, τῶν παντοειδῶν συμπτωματικῶν πράξεων, προσθέσατε εἰς αὐτὰ τὴν χρησιμοποίησιν τῶν ἄλλων φαινομένων, ἅτινα παράγονται κατὰ τὴν ψυχαναλυτικὴν θεραπείαν καὶ ἐπὶ τῶν ὁποίων θὰ κάμω ἀργότερον μερικὰς παρατηρήσεις, ὅταν θὰ ὁμιλήσω περὶ τῆς μεταβιβάσεως τῆς σκέψεως, καὶ θὰ καταλήξετε μαζύ μου εἰς τὸ συμπέρασμα ὅτι ἡ μέθοδός μας εἶναι ἀρκετὰ ἀποτελεσματική, συντελοῦσα εἰς τὴν ἐπαναφορὰν εἰς τὴν συνείδησιν, τῶν παθογόνων ψυχικῶν στοιχείων, καὶ τὴν ἀπομάκρυνσιν τῆς νοσηρότητος, τῆς ἐχούσης ὡς αἰτίαν τὰ συμπτώματα.

Δὲν γνωρίζω κατὰ πόσον ἡ μέθοδος, τῆς ὁποίας σᾶς περιέγραψα τὴν πορείαν, εἶναι ἰδιαιτέρως δύσκολος. Πάντως τὴν θεωρῶ ὡς τὴν καταλληλοτέραν διὰ τὸν σκοπόν, δι' ὃν εἶναι ἐνδεδειγμένη.

Ἐν τούτοις καὶ ἡ μέθοδος αὕτη πρέπει νὰ διδαχθῇ, ὅπως οἱαδήποτε ἱστολογικὴ ἢ χειρουργικὴ μέθοδος.

Εἰς τὴν θεωρίαν ὅμως ὅτι τὰ ὄνειρα εἶναι ἡ πραγματοποίησις μιᾶς ἐπιθυμίας, ἀντέταξαν τὰ ὄνειρα ἀγωνίας (τοὺς ἐφιάλτας). Θὰ σᾶς παρεκάλουν νὰ μὴ πτοηθῆτε ἀπὸ τὴν παρατήρησιν ταύτην. Πλὴν τοῦ ὅτι θὰ ἔπρεπε νὰ ἐπεξηγήσωμεν τὰ ὄνειρα ταῦτα πρὶν ἐκφέρωμεν οἱανδήποτε ἐπ' αὐτῶν κρίσιν, πρέπει νὰ εἴπωμεν ὅτι τὰ ὄνειρα ταῦτα (ἐφιάλτης) δὲν ἐξαρτῶνται μόνον ἀπὸ τὸ φανερὸν περιεχόμενον τοῦ ὀνεί-

ρου, ὅπως θὰ ἐφαντάζετο πᾶς ἀγνοῶν τὸν μηχανισμὸν ***τῆς ἀγωνίας τῶν νευρώσεων***. Ἡ ἀγωνία εἶναι ἡ ἄρνησις, τὴν ὁποίαν τὸ «ἐγὼ» ἀντιτάσσει εἰς τὰς ἀπωθηθείσας ἐπιθυμίας, αἵτινες εἶναι ἤδη ἀρκετὰ πανίσχυροι· διʼ αὐτὸν τὸν λόγον ἡ παρουσία της εἰς τὸ ὄνειρον ἐξηγεῖται ἐὰν τὸ ὄνειρον ἐκφράζῃ ἀρκετὰς ἀπωθηθείσας ἐπιθυμίας. Ὡς βλέπετε, ἡ μελέτη τῶν ὀνείρων εἶναι πληρέστατα δικαιολογημένη ἀπὸ τὰ πράγματα, ἅτινα μᾶς ὑποβοηθεῖ νὰ διευκρινίσωμεν καὶ τὰ ὁποῖα ἄνευ αὐτῆς θὰ μᾶς ἔμενον ἀνεξήγητα.

Ἐκ τῶν μέχρι τοῦδε λεχθέντων εἶναι εὔκολον νὰ διακρίνῃ τις, ὅτι ἡ ἐξήγησις τῶν ὀνείρων, ὅταν δὲν εἶναι ἐπίπονος, ἀπὸ τὴν συστηματικὴν ἀντίδρασιν τοῦ ἀσθενοῦς, ὁδηγεῖ εἰς τὴν ἀνακάλυψιν τῶν ἐπιθυμιῶν, αἵτινες ἔχουν ἀπωθηθῆ καὶ κρυβῆ ὅπως καὶ τῶν ὑπαρχόντων συμπλεγμάτων.

Ἤδη εἰσέρχομαι εἰς τὴν τρίτην κατηγορίαν τῶν φαινομένων, ἐξ ὧν ἀρύεται τὰ διδάγματά της ἡ τεχνικὴ τῆς ψυχαναλύσεως.

Θὰ ἐξεπλήττεσθε μανθάνοντες, ὅτι κατεκρίθη ἡ ψυχανάλυσις παρʼ ἀνθρώπων, οἱ ὁποῖοι οὐδὲ κἂν εἶχον ἰδέαν περὶ αὐτῆς, οἱ ὁποῖοι δὲν τὴν ἐχρησιμοποίησαν, καὶ οἱ ὁποῖοι ὅμως ἔφθασαν μέχρι τοῦ σημείου νʼ ἀπαιτοῦν εἰρωνικῶς νʼ ἀποδείξωμεν τὴν ἀκρίβειαν τῶν ἀποτελεσμάτων μας. Ὑπάρχουν βεβαίως μεταξὺ τῶν ἀντιπάλων μας ἄτομα, τὰ ὁποῖα σκέπτονται ἐπιστημονικῶς καὶ τὰ ὁποῖα δὲν θὰ παρέβλεπον τὰ συμπεράσματα, εἰς ἅτινα θὰ μᾶς ὡδήγει μία μικροσκοπικὴ ἐξέτασις, μὲ τὴν δικαιολογίαν ὅτι δὲν δύ-

νανται νὰ τὰ ἐλέγξουν μὲ γυμνὸν ὀφθαλμὸν ἢ τὰ ὁποῖα τοὐλάχιστον δὲν θὰ ἐξεφράζοντο, παρὰ ἀφοῦ ἔκαμνον οἱ ἴδιοι τὴν ἀναγκαίαν διαπίστωσιν διὰ τῆς μικροσκοπικῆς ἐξετάσεως.

Ὅλως διαφορετικὴ ὅμως εἶναι ἡ θέσις τῆς ψυχαναλύσεως καὶ πολὺ δυσκολωτέρα ἡ ἐπιδοκιμασία της. Πραγματικῶς τί ζητεῖ ὁ ψυχαναλυτής; Νὰ ἐπαναφέρῃ εἰς τὴν ἐπιφάνειαν ὅ,τι ἔχει ἀπωθηθῆ ἀπὸ τὴν συνείδησιν. Δεδομένου ὅτι ἕκαστος ἐξ ἡμῶν ἔχει ἀπωθήσει μέγαν ἀριθμὸν σκέψεων ἀπὸ τὴν συνείδησίν του, αἵτινες μετὰ κόπου κρατοῦνται εἰς τὸ ὑποσυνείδητον, ἡ ψυχανάλυσις παράγει καὶ εἰς ἡμᾶς αὐτοὺς τὴν ἰδίαν ἀντίδρασιν, ἣν θὰ παρῆγε καὶ εἰς τοὺς ἀσθενεῖς, ἐξ αὐτοῦ προέρχεται ἡ ζωηρὰ καὶ ἔντονος ἀντίδρασις. Ἡ ἀντίδρασις αὕτη ἐμφανίζεται μεταμαρφωμένη εἰς ἰδεολογικὴν ἀντίθεσιν καὶ γεννᾷ ἐπιχειρήματα ἀνάλογα μὲ τοὺς συλλογισμούς, τοὺς ὁποίους ἀπομακρύνομεν ἀπὸ τὸ πνεῦμα τῶν ἀσθενῶν διὰ τῆς ψυχαναλύσεως. Ὅπως εἰς τοὺς ἀσθενεῖς, τοιουτοτρόπως καὶ εἰς τοὺς ἀντιπάλους μας δυνάμεθα νὰ διαπιστώσωμεν, ὅτι συχνὰ ὑφίστανται τὴν ἐπίδρασιν τῶν συναισθηματικῶν αἰτίων.

Ἡ δύναμις, ἥτις περιφρονητικῶς ἀπορρίπτει τὸ ὄνειρον, εἶναι ἡ ἰδία, ἥτις ἀποτελεῖ τὸ σοβαρώτερον ἐμπόδιον τῆς διόδου τῶν συμπλεγμάτων πρὸς τὴν συνείδησιν. Δι' αὐτὸν κυρίως τὸν λόγον εἶναι δύσκολον νὰ πείσῃ τις τοὺς ἀνθρώπους περὶ τῆς ὑπάρξεως τοῦ ὑποσυνειδήτου καὶ νὰ τοὺς διδάξῃ ἀληθείας καὶ ἀντιλήψεις, μὲ τὰς ὁποίας ἡ συνείδησίς των ἔχει προσαρμοσθῆ.

IV

Παθογόνα συμπλέγματα.—Τὰ νοσηρὰ συμπτώματα εὑρίσκονται εἰς ἄμεσον σχέσιν μὲ τὴν φυλετικὴν ὑπόστασιν τοῦ ἀτόμου.—Παιδικὸς σεξουαλισμός.—Αὐτοερωτισμός. Ἡ libido *καὶ ἡ ἐξέλιξίς της.—Φυλετικὴ διαστροφή.— Τὸ Οἰδιπόδιον σύμπλεγμα.*

Ἂς ἴδωμεν τώρα τί αἱ μέχρι τοῦδε περιγραφεῖσαι μέθοδοι μᾶς ἐδίδαξαν ἐπὶ τῶν παθογόνων συμπλεγμάτων καὶ τῶν ἀπωθηθεισῶν ἐπιθυμιῶν τῶν νευροπαθῶν.

Ἡ πρώτη ἀνακάλυψις, εἰς τὴν ὁποίαν μᾶς ὁδηγεῖ ἡ ψυχανάλυσις, εἶναι ὅτι πάντοτε τὰ νοσηρὰ συμπτώματα εὑρίσκονται εἰς στενὴν σχέσιν μὲ τὴν ἐρωτικὴν ὑπόστασιν τοῦ ἀσθενοῦς, ὅτι αἱ παθογόνοι ἐπιθυμίαι εἶναι ἐρωτικῆς φύσεως καὶ ὅτι πρέπει νὰ θεωρήσωμεν τὰς ἀνωμαλίας τῆς γεννετησίου ζωῆς ὡς μίαν τῶν κυριωτέρων αἰτιῶν τῆς ἀσθενείας.

Γνωρίζω ὅτι ἡ γνώμη αὐτὴ δὲν γίνεται εὐχαρίστως δεκτή, ἀκόμη καὶ οἱ σοφοί οἱ ἐνδιαφερόμενοι διὰ τὰς ψυχολογικάς μου ἐργασίας, τείνουν νὰ πιστεύσουν ὅτι ὑπερβάλλω τὸν αἰτιολογικὸν ρόλον τοῦ γεννητικοῦ παράγοντος. Μοῦ λέγουν, διατί ἄλλαι διανοητικαὶ ὑπερδιεγέρσεις δὲν παράγουν ἐπίσης παρόμοια φαινόμενα ἀπωθήσεως ἢ ὑποκαταστάσεως; Τοὺς ἀπαντῶ ὅ,τι, δὲν ἀρνοῦμαι τίποτε καὶ δὲν ἀντιτείνω σὲ ὅ,τι μοῦ λέγουν, ἀπὸ δογματισμόν. Ἡ πεῖρα ἀποδεικνύει

ὅτι αἱ τάσεις, αἵτινες δὲν ἔχουν αἰτίας γεννητικάς, δὲν παίζουν παρόμοιον ρόλον, εἶναι δυνατὸν κάποτε νὰ ἐνισχύσουν τὸν γεννητικὸν παράγοντα, ἀλλὰ ποτὲ δὲν τὸν ἀντικαθιστοῦν...

Δὲν ἐκθέτω ἓν ἀξίωμα φιλοσοφικόν. Ὅταν κατὰ τὸ 1895 ἐδημοσίευον μετὰ τοῦ Dr J. Breuer, τὰς «**Μελέτας ἐπὶ τοῦ ὑστερισμοῦ**» δὲν ἐπρέσβευον τὴν ἄποψιν ταύτην, τὴν διεμόρφωσα κατόπιν πειστικῶν ἀναλυτικῶν πειραμάτων. Ἡ στάσις ἄλλωστε τῶν ἀσθενῶν ἐπὶ τοῦ σημείου τούτου, εἶναι ἀληθὲς ὅτι παρεκώλυε τὴν ἀπόδειξιν τῶν ἀπόψεών μου.

Ἀντὶ νὰ μᾶς ὑποβοηθήσουν εἰς τὴν κατανόησιν καὶ παρακολούθησιν τῆς γεννετησίου ὑποστάσεώς των, ἐπεδίωκον τοὐναντίον νὰ τὴν ἀποκρύψουν μὲ κάθε τρόπον. Οἱ ἄνδρες προπαντὸς δὲν ἦσαν καθόλου εἰλικρινεῖς ἐπὶ τοῦ ἐπιπέδου τούτου. Δὲν ἐπαρουσιάζοντο ὁποῖοι ἦσαν, ἐζήτουν νὰ προφυλαχθοῦν ὄπισθεν πυκνοῦ πέπλου ψευδολογιῶν, ὡς νὰ ὑπῆρχε κακοκαιρία εἰς τὸν αἰσθησιακόν τους κόσμον. Δὲν εἶχον ὅμως ἄδικον, αἱ σημεριναὶ κοινωνικαὶ συνθῆκαι κάθε ἄλλο παρὰ εὐνοϊκαὶ εἶναι εἰς τὴν ἐλευθέραν ἐκδήλωσιν τοῦ ἐρωτισμοῦ εἰς τοὺς ὁμοίους μας. Ὅταν ὅμως οἱ ἀσθενεῖς συνειθίζουν εἰς τὴν ψυχαναλυτικήν των θεραπείαν, θεωροῦντες ἑαυτούς ἀσφαλεῖς ἀπορρίπτουν τὸν πέπλον τῶν ψευδολογιῶν, καὶ εἶναι δυνατὸν νὰ σχηματίσουν σαφῆ ἀντίληψιν τοῦ ζητήματος ποὺ μᾶς ἀπασχολεῖ. Δυστυχῶς οἱ ἰατροὶ δὲν ἔχουν περισσότερον τῶν κοινῶν θνητῶν εὐνοηθῇ ὡς πρὸς τὸν τρόπον καθ' ὃν θίγουν τὰ ζητήματα τὰ σχετιζόμενα μὲ τὴν φυλετικὴν ζωήν των. Οἱ περισσότεροι

τούτων λαμβάνουσι στάσιν ἀνάμικτον λαγνείας καὶ σεμνοτυφείας, στάσιν, ἥτις εἶναι ἡ πλέον διαδεδομένη μεταξὺ τῆς τῶν «μορφωμένων τάξεων».

Ἂς ἐξακολουθήσωμεν ἐκθέτοντες τ' ἀποτελέσματά μας. Εἰς μίαν ἄλλην σειρὰν περιπτώσεων, ἡ ψυχαναλυτικὴ ἀναζήτησις ἀνάγει τὴν ἀρχὴν τῶν συμπτωμάτων, ὄχι εἰς γεγονότα φυλετικά, ἀλλὰ εἰς κοινὰ ψυχαναλυτικὰ γεγονότα. Ἀλλὰ ἡ διάκρισις αὐτὴ χάνει κάθε της σημασίαν, διὰ τὸν κατωτέρω λόγον. Ἡ ἀναλυτικὴ ἐργασία διὰ τὴν ἐξήγησιν καὶ τὴν ἐξάλειψιν τῆς ἀσθενείας δὲν σταματᾷ εἰς τὴν ἐποχὴν κατὰ τὴν ὁποίαν παρήχθη. ἀλλὰ ἀνέρχεται εἰς τὴν ἐφηβικήν, ἕως τὴν παιδικὴν ἡλικίαν τοῦ ἀσθενοῦς, ἐκεῖ συναντᾷ τὰ γεγονότα καὶ τὰς ἐντυπώσεις αἵτινες συνετέλεσαν ἀναδρομικῶς εἰς τὴν ἀσθένειαν ἥτις ἀργότερον ἐξεδηλώθη.

Διὰ τῆς ἀνακαλύψεως τῶν γεγονότων τούτων τῆς παιδικῆς ἡλικίας δύναται νὰ ἐξηγηθῇ ἡ εὐαισθησία ἔναντι τῶν παρελθόντων γεγονότων καὶ τὸ ὅτι ἡ ἐπαναφορὰ τούτων εἰς τὴν συνείδησιν ἐξαφανίζει πᾶν σύμπτωμα:

Φθάνομεν ἐδῶ εἰς τὸ ἴδιον ἀποτέλεσμα εἰς τὸ ὁποῖον καὶ μὲ τὴν μελέτην τῶν ὀνείρων. Τὰ ὄνειρα εἶναι αἱ ἀμηχανίαι, καὶ αἱ ἀπωθηθεῖσαι ἀπὸ τῆς παιδικῆς ἡλικίας ἐπιθυμίαι, αἵτινες συνεισφέρουν τὴν δύναμίν των εἰς τὸν σχηματισμὸν τῶν συμπτωμάτων, ἄνευ τῶν ὁποίων ἡ ἀντίδρασις κατὰ τῶν προγενεστέρων ψυχικῶν τραυμάτων θὰ ἐλάμβανε τὴν φυσιολογικὴν ὁδόν. Αὐτὰς τὰς ἐντόνους ἐπιθυμίας τοῦ

παιδιοῦ τὰς θεωρῶ κατὰ ἕνα γενικὸν τρόπον ὡς φυλετικάς.

Φαντάζομαι ὅμως τὴν ἔκπληξίν σας, τὴν φυσικωτάτην ἄλλωστε. Ὑπάρχει, θὰ ἐρωτήσετε, παιδικὸς σεξουαλισμός; Ἡ παιδικὴ ἡλικία δὲν εἶναι μᾶλλον ἡ περίοδος καθ' ἣν τὸ ἔνστικτον τοῦτο ἐλλείπει τελείως; Εἰς τὴν ἐρώτησίν σας ταύτην σᾶς ἀπαντῶ μὲ ἕνα ἀποφασιστικὸν ὄχι. Ὄχι τὸ γεννετήσιον ἔνστικτον δὲν εἰσέρχεται εἰς τὸ παιδὶ κατὰ τὴν ἐφηβικὴν ἡλικίαν ὅπως κατὰ τὸ εὐαγγέλιον ὁ διάβολος εἰσῆλθε εἰς τοὺς χοίρους. Τὸ παιδὶ παρουσιάζει ἀπὸ τρυφεροτάτης ἡλικίας δείγματα τοῦ ἐνστίκτου τούτου, φέρει τὰς κλίσεις ταύτας ἀπὸ τῆς ἐλεύσεώς του εἰς τὸν κόσμον καὶ ἀπὸ τὸ πρῶτον τοῦτο σπέρμα γεννᾶται κατόπιν μιᾶς ἐξελίξεως πλήρους μεταπτώσεων ἡ φυσιολογικὴ φυλετικότης τοῦ ἐφήβου. Δὲν εἶναι δύσκολον νὰ τὸ διαπιστώσωμεν, ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον βλέπω ὡς τὸ ὀλιγώτερον εὔκολον εἶναι τὸ νὰ μὴ τὸ διακρίνη κανείς. Διὰ νὰ εἶναι τυφλὸς κανεὶς εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο, ὁμολογουμένως ἀπαιτεῖται ὀλίγη καλὴ θέλησις. Τυχαίως ἔπεσε εἰς τὰς χεῖρας μου τὸ ἄρθρον ἑνὸς Ἀμερικανοῦ, τοῦ Dr Sanford Bell, τὸ ὁποῖον ἐνισχύει τὰς ἀπόψεις μου. Ἡ ἐργασία του ἐδημοσιεύθη εἰς τὴν American Journal of Psychology κατὰ τὸ 1902, δηλαδὴ τρία ἔτη πρὸ τοῦ ἰδικοῦ μου Drei Aphanalugey zur Sexualtheorie. Ἔφερε τὸν τίτλον A preliminary study of the emotion of love between the sexes καὶ καταλήγει εἰς τὰ ἴδια συμπεράσματα μ' ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα σᾶς ἐξέθεσα εἰς τὰ προηγούμενα. «Ἰδού, ἡ **συγκίνησις τοῦ γνη-**

σίου ἔρωτος, δὲν παρουσιάζεται διὰ πρώτην φορὰν εἰς τὴν ἐφηβικὴν ἡλικίαν, ὑπῆρχε προγενεστέρως. Ὁ συγγραφεὺς συνεκέντρωσε περὶ τὰς 2500 θετικὰς παρατηρήσεις κατὰ τὴν διάρκειαν 15 ἐτῶν, ἐκ τούτων αἱ 800 παρηκολουθήθησαν ὑπὸ τοῦ ἰδίου.

Ὅσοι ἐξ ὑμῶν δὲν θὰ ἤθελον νὰ πιστεύσουν εἰς τὸν παιδικὸν σεξουαλισμόν, ἰδιαιτέρως θὰ ἐξεπλήττοντο ἀκούοντες ὅτι μεταξὺ τῶν προώρως ἐρωτευμένων τούτων παιδιῶν ἕνας ἀρκετὸς ἀριθμὸς ἔχει ἡλικίαν 3, 4 ἢ 5 ἐτῶν. Κατώρθωσα ἐγὼ ὁ ἴδιος πρὸ ὀλίγου καιροῦ χάρις εἰς τὴν ἀνάλυσιν ἑνὸς παιδιοῦ πενταετοῦς πάσχοντος ἐξ ἀγωνίας—ἀνάλυσιν τὴν ὁποίαν ὁ πατήρ του ἔκαμε καθ' ὅλους τοὺς κανόνας—νὰ διαμορφώσω εἰκόνα ἀρκετὰ σαφῆ τῶν ἐκδηλώσεων τῆς ἐρωτικῆς ζωῆς τοῦ παιδιοῦ εἰς ἓν ἀπὸ τὰ στάδιά της, καὶ ὁ φίλος μου, Dr. C. G. Jung ἐθεράπευσε μίαν περίπτωσιν κόρης ἀκόμη νεωτέρας, ἡ ὁποία εἰς τὴν ἰδίαν περίπτωσιν μὲ τὴν ἀσθενῆ μου, εἰς τὴν γέννησιν μιᾶς μικρᾶς ἀδελφῆς, ἔδειξε τὰς ἰδίας αἰσθησιακὰς κλίσεις, τοὺς ἰδίους σχηματισμοὺς ἐπιθαμιῶν τὰ ἴδια ψυχικὰ συμπλέγματα.

Δὲν ἀμφιβάλλω ὅτι συνειθίζετε ἤδη εἰς τὴν ἰδέαν τοῦ παιδικοῦ σεξουαλισμοῦ καὶ σᾶς ἀναφέρω ἓν ἄλλο παράδειγμα, τὸ τοιοῦτον ἑνὸς ψυχιάτρου τῆς Ζυρίχης, τοῦ κ. M. E. Bleuler, ὁ ὁποῖος πρὸ ὀλίγων μόλις ἐτῶν διεκήρυσσε δημοσίᾳ, ὅτι δὲν «ἐννοοῦσε» τίποτε ἀπὸ τὰς σεξουαλιστικάς μου θεωρίας καὶ ὁ ὁποῖος ἔκτοτε, κατόπιν τῶν ἰδίων του πειραμάτων, ἐπεβεβεβαίωσε καθ' ὅλα τὴν ὕπαρξιν παιδικοῦ σεξουαλισμοῦ.

Τὸ διατί, τὸ πλεῖστον τῶν ἰατρῶν ἢ ἄλλων ἀρνεῖται νὰ παραδεχθῇ ταῦτα, τὸ ἐξηγῶ δίχως κόπον. Ὑπὸ τὴν πίεσιν τῆς ἀνατροφῆς ἐλησμόνησαν τὰς ἐρωτικὰς ἐκδηλώσεις τῆς παιδικῆς των ἡλικίας καὶ δὲν θέλουν νὰ τοὺς ὑπενθυμίζεται ὅ,τι αὐτοὶ ἀπώθησαν. Μὲ πολὺ διαφορετικὸν τρόπον θὰ ἔβλεπον τὰ πράγματα, ἐὰν ἐλάμβανον τὸν κόπον ν' ἀναζητήσουν διὰ τῆς ψυχαναλύσεως τὰς ἀναμνήσεις τῆς παιδικῆς των ἡλικίας, νὰ τὰς μελετήσουν, καὶ νὰ τὰς ἐξηγήσουν.

Παύσατε ν' ἀμφιβάλλετε καὶ κυττάξατε μᾶλλον πῶς ἐκδηλοῦνται τὰ φαινόμενα ταῦτα ἀπὸ τὰ πρῶτα ἔτη. Τὸ γεννετήσιον ἔνστικτον τοῦ παιδιοῦ εἶναι πολυσύνθετον, δύναταί τις νὰ διακρίνῃ εἰς αὐτὸ πολυπληθῆ στοιχεῖα, γέννημα διαφορετικῶν πηγῶν. Πρὸ παντὸς εἶναι ἀνεξάρτητον ἀπὸ τὴν λειτουργίαν τῆς ἀναπαραγωγῆς, εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῆς ὁποίας θὰ τεθῇ ἀργότερον. Παράγει ἕνα ἀριθμὸν εὐχαρίστων αἰσθημάτων πολυποικίλων, τὰ ὁποῖα καθορίζομεν μὲ τὸ ὄνομα φυλετικὴ ἡδονὴ ὑπὸ ὡρισμένας ἀναλογίας.

Ἡ κυριωτέρα πηγὴ ἡδονῆς τοῦ παιδικοῦ σεξουλιασμοῦ εἶναι ὁ ὁλοκληρωτικὸς ἐρεθισμὸς ὡρισμένων μερῶν τοῦ σώματος, ἰδιαιτέρως εὐαισθήτων (ὄχι τῶν γεννητικῶν ὀργάνων) ἐκ τοῦ στώματος τοῦ πρωκτοῦ, τῆς οὐρήθρας, ὅπως καὶ ἄλλων ἐπιφανειῶν.

Τὴν πρώτην αὐτὴν φάσιν τῆς γεννετησίου ζωῆς τοῦ παιδοῦ, κατὰ τὴν ὁποίαν τοῦτο εὐχαριστεῖται μὲ τὸ ἴδιόν του σῶμα καὶ δὲν ἔχει ἀνάγκην διαμέσου—τὴν ὀνομάζομεν κατὰ τὴν ἔκφρασιν τοῦ Havelock Ellis —**ἡ φάσις τοῦ αὐτοερωτισμοῦ.** Τὰ μέρη τοῦ σώματος, τὰ ὁποῖα εἶναι κατάλληλα διὰ τὴν παραγωγὴν

ἡδονῆς, τὰ ὀνομάζομεν ***ἐρωγενεῖς ζώνας***. Τὸ θήλασμα ἢ πιπίλισμα τῶν μικρῶν παιδιῶν εἶναι ἀρκετὰ χαρακτηριστικὸν τῆς αὐτοερωτικῆς ἀπολαύσεως τῆς παρεχομένης ἀπὸ τὴν ἐρωγενῆ ζώνην.

Ὁ πρῶτος ἐπιστημονικὸς παρατηρητὴς τοῦ φαινομένου τούτου, ὁ παιδίατρος Lindner τῆς Βουδαπέστης, εἶχεν ὀρθῶς ἐξηγήσει τὰ γεγονότα ταῦτα ὡς φυλετικὴν ἀπόλαυσιν καὶ περιέγραψεν, ἐμβαθύνων τὴν ἐξέλιξιν ἀπὸ τῆς στοιχειώδους ταύτης πράξεως εἰς ἀνώτερα ἐπίπεδα τῆς γεννετησίου λειτουργίας.

Μία ἄλλη φυλετικὴ ἀπόλαυσις τῆς πρώτης ταύτης ἐποχῆς, εἶναι ὁ τεχνητὸς ἐρεθισμὸς τῶν γεννητικῶν ὀργάνων, ὁ ὁποῖος ἔχει κεφαλαιώδη σημασίαν διὰ τὴν ζωὴν ἀργότερον· τ᾽ἀποτελέσματα τούτου, πολλάκις ἀφίνουν δυσαναπλήρωτον κενὸν εἰς τὴν ζωήν. Παραλλήλως μὲ τὰς αὐτοερωτικὰς ταύτας ἐκδηλώσεις, καὶ ἄλλας, τῆς αὐτῆς μὲ τὰς προηγουμένας φύσεως, ἐμφανίζονται ἐνωρὶς ἔνστικοι διαθέσεις φυλετικῆς ἀπολαύσεως, τὰς ὁποίας εὐχαρίστως ὀνομάζομεν libido, καὶ αἵτινες ἀπαιτοῦν τὴν ἀνάμιξιν ἑτέρου προσώπου.

Τὰ ἔνστικτα ταῦτα παρουσιάζονται ἀνὰ δύο, ἐν ἀντιθέσει τὸ ἓν πρὸς τὸ ἄλλο, ἓν ἐνεργητικόν, τὸ ἄλλο παθητικόν. Ἰδοὺ μερικὰ τὰ χαρακτηριστικώτερα· ἡ εὐχαρίστησις τοῦ νὰ βλέπῃ τις τοὺς ἄλλους νὰ ὑποφέρουν (σαδισμός), μὲ τὸ παθητικὸν τῆς ἀντιστοίχοι (μαζωνισμός), ἡ εὐχαρίστησις τοῦ νὰ βλέπῃ καὶ ἡ εὐχαρίστησις τοῦ νὰ ἐπιδεικνύεται, ἀπὸ αὐτὴν θ᾽ ἀποσπασθῇ ἀργότερον ἡ δραματικὴ καὶ καλλιτεχνικὴ ἐπίδειξις.

Εἰς τὰ πρῶτα βήματα τῆς ζωῆς, ***ἡ ἐκλογὴ τοῦ ἀντικειμένου*** τούτου ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὸ ἔνστικτον τῆς αὐτοσυντηρήσεως, ἡ διαφορὰ τῶν φύλων δὲν παίζει κατὰ τὴν περίοδον ταύτην, τὴν παιδικήν, ἀποφασιστικὸν ρόλον. Χωρὶς τὸν φόβον ὅτι θὰ κακολογήσωμεν, δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν ὅτι σὲ κάθε παιδὶ ὑφίσταται ἀρκετὴ δόσις ὁμοφυλοφιλίας.

Ἡ σεξουαλιστικὴ αὐτὴ ζωὴ τοῦ παιδιοῦ, πολυσύνθετος, ἀσυνάρτητος, ἀλλὰ διαχωρισμένη, εἰς τὴν ὁποίαν τὸ ἔνστικτον μόνον, τείνει νὰ παραγάγῃ ἀπολαύσεις, ἡ ζωή λέγω αὕτη, ὀργανοῦται καὶ συμπυκνοῦται εἰς δύο διαφορετικὰς κατευθύνσεις, εἰς τρόπον ὥστε, εἰς τὸ τέλος τῆς ἐφηβικῆς ἡλικίας ὁ φυλετικὸς χαρακτὴρ τοῦ ἀτόμου νὰ ἔχῃ διαμορφωθῆ. Αἱ κλίσεις ἀφ' ἑνὸς ὑποτάσσονται εἰς τὴν «ὑπεροχὴν τῆς γεννετησίου ζωῆς», λειτουργία διὰ τῆς ὁποίας ἡ φυλετικὴ ζωὴ τίθεται εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῆς ἀναπαραγωγῆς, καὶ αἱ πρῶται κλίσεις δὲν ἔχουσι πλέον ἀξίαν, παρὰ ἐφόσον ἐξυπηρετοῦν τὴν πραγματικὴν γεννετήσιον πρᾶξιν. Ἀφ' ἑτέρου ἡ ἐπιθυμία ἄλλου προσώπου, ἀποδιώκει τὸν αὐτοερωτισμόν, εἰς τρόπον ὥστε ὅλα τὰ στοιχεῖα τοῦ γεννετησίου ἐνστίκτου νὰ τείνουν εἰς τὸ νὰ ἱκανοποιήσουν τὴν ἐπιθυμίαν των εἰς τὸ ἀγαπώμενον πρόσωπον. Πρὸ τῆς ἐφηβικῆς ἡλικίας, ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τῆς ἀνατροφῆς, σχηματίζονται ἰσχυραὶ ἀπωθήσεις ἐπιθυμιῶν τινων, ψυχικαὶ δυνάμεις, ὡς ἡ ἠθική, ἡ ἀηδία, ἡ αἰδώς, γίνονται οἱ φύλακες τῶν ἀπωθηθεισῶν ἐπιθυμιῶν. Ὅταν ἡ ἐφηβικὴ ἡλικία φέρει καὶ τὴν παλίρροιαν τῶν φυλετικῶν ἐπιθυμιῶν, αὗται εὑρίσκουν εἰς τὰς ἀντιδρά-

σεις καὶ τὰς ἀντιστάσεις ταύτας τὸ φράγμα, τὸ ὁποῖον τὰς ὑποχρεώνει εἰς τὸ ν' ἀκολουθήσουν τὴν κανονικὴν λεγομένην ὁδὸν καὶ τὰς ἀποτρέπει ἀπὸ τὴν ἀναζωπύρωσιν τῶν κλίσεων, θυμάτων τῆς ἀπωθήσεως. Αἱ ἐπιθυμίαι ἐκεῖναι, αἵτινες κυρίως θίγονται ἀπὸ τὴν ἀπώθησιν, εἶναι πρῶτον αἱ ***κοπρόφιλοι*** λεγόμεναι, δηλαδὴ ἐκεῖναι αἵτινες σχετίζονται μὲ τὰ περιττώματα, οὖρα κτλ. καὶ κατόπιν ἡ ἀφοσίωσις πρὸς τὰ πρόσωπα, ἅτινα ὑπῆρξαν τὸ πρῶτον ἀντικείμενον ἀγάπης.

Εἰς τὴν γενικὴν παθολογίαν ὑπάρχει μία ἀρχὴ κατὰ τὴν ὁποίαν κάθε ἐκδήλωσις περιέχει τὰ σπέρματα μιᾶς παθολογικῆς διαθέσεως, ἀκόμη καὶ ἂν αὕτη ἀναβληθῇ ἐντοπισθῇ, παρακωληθῇ εἰς τὴν ἐξέλειξίν της.

Τὸ ἴδιον σμμβαίνει μὲ τὴν ἐξέλιξιν καὶ τὴν τόσον πολυσχειδῆ ἀνάπτυξιν τῆς γεννετησίου λειτουργίας. Ὅλα τὰ ἄτομα δὲν ὑφίστανται τὴν πορείαν τῆς ἐξελίξεως ταύτης χωρὶς νὰ αἰσθανθοῦν τὸ βάρος της, ἐκδηλοῦνται, ἔστω καὶ ἀργότερα, ἀνωμαλίαι καὶ ἀσθένειαι. Συχνότατα συμβαίνει ἡ ὑπὸ τὴν δικαιοδοσίαν τῶν γεννητικῶν ζωνῶν ὑπαγωγὴ τῶν ἐνστίκτων, νὰ μὴ συντελεῖται πλήρως, καὶ ἕνα ἔνστικτον τὸ ὁποῖον μένει ἀνεξάρτητον σχηματίζει ***διαστροφὴν*** ἥτις καὶ ὑποκαθιστᾶ τὴν φυσικὴν γεννητικὴν λειτουργίαν.

Ὅπως τὸ ἐσημειώσαμεν, συμβαίνει συχνότατα ὁ αὐτοερωτισμὸς νὰ μὴ ἔχῃ πλήρως ἐξαφανιστῆ, τὸ τοιοῦτον μᾶς τὸ ἀποδεικνύουν πλεῖσται ὅσαι περιπτώσεις τὰς ὁποίας καθημερινῶς συναντῶμεν εἰς τὴν

ζωήν. Εἶναι συχνότατα δυνατὴ ἡ διατάραξις τῆς ἰσορροπίας τῶν δύο φύλων, ὡς φυλετικῶν ἀντικειμένων καὶ τότε ἐμφανίζεται εἰς τὸν ἔφηβον δόσις ὁμοφυλοφιλίας, ἡ ὁποία εὐκαιρίας τυχούσης, εἶναι δυνατὸν νὰ καταλήξῃ εἰς συστηματικὴν ὁμοφυλοφιλίαν. Ἡ σειρὰ αὕτη τῶν γεννητικῶν διαταραχῶν ἔχει ὡς ἀποτέλεσμα τὸ γενικὸν σταμάτημα τῆς ἐξελίξεως τῶν γεννητικῶν λειτουργιῶν, καὶ φέρει τὴν ***διαστροφὴν καὶ τὸν παιδισμόν.***

Ἡ προδιάθεσις πρὸς τὰς νευρώσεις ἔχει ὡς αἰτίαν καὶ ἓν ἄλλο εἶδος φιλετικῆς διαταραχῆς. Αἱ νευρώσεις εἶναι διὰ τὴν διαστροφὴν ὅτι τὸ ἀρνητικὸν διὰ τὸ θετικόν, εἰς αὐτὰ εὑρίσκονται ὡς στηρίγματα τῶν συμπλεγμάτων καὶ ὡς αἰτίαι τῶν συμπτωμάτων, αἱ ἴδιαι ἔνστικτοι τάσεις αἵτινες καὶ εἰς τὴν διαστροφήν, ἀλλ' ἐδῶ ἐνεργοῦν ἀπὸ τὰ βάθη τοῦ ὑποσυνειδήτου, ὅπου ἔχουν ἀπωθηθῆ καὶ αἱ ὁποῖαι ἐντούτοις κατορθώνουν νὰ ἐκδηλωθοῦν.

Ἡ ψυχανάλυσις μᾶς διδάσκει ὅτι ἡ ὑπερβολικὰ ἔντονος ἐξωτερίκευσις τῶν ἐνστίκτων τούτων εἰς μεμακρυσμένην ἐποχὴν ἄφησε βαθείας ἐντυπώσεις αἵτινες ἀποτελοῦν τὸ ἀδύνατον σημεῖον τῆς φυλετικῆς λειτουργίας. Ἐὰν εἰς τὴν ἐφηβικὴν ἡλικίαν ἡ φύλετικὴ λειτουργία συναντήσῃ ἐμπόδια εἰς τὴν ἐξέλιξίν της, εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο θὰ διαραγῇ καὶ θὰ ἐξουδετερωθῇ ἡ ἀπώθησις ἡ πραγματοποιηθεῖσα ἀπὸ διάφορα περιστατικὰ κατὰ τὴν ἀνατροφὴν καὶ τὴν ἀνάπτυξιν.

Εἶναι δυνατὸν νὰ προβληθῇ ἡ ἀντίρρησις, ὅτι ὅλα ταῦτα δὲν εἶναι φυλετικότης. Χρησιμοποιῶ τὴν ἔκφρασιν ταύτην εἰς εὐρυτέραν, τῆς ἐν χρήσει ἐννοίας

Ἢ μᾶλλον ἐδῶ εἶναι τὸ ζήτημα: ἡ χρῆσις δίδει εἰς τὴν ἔννοιαν ταύτην στενήν, στενοτάτην σημασίαν, περιορίζουσα αὐτὴν εἰς τὴν ἀναπαραγωγήν. Εὑρίσκεταί τις εἰς τὴν ἀδυναμίαν νὰ κατανοήσῃ τὰς διαστροφάς, ὅπως καὶ τὴν σχέσιν, ἥτις ὑφίσταται μεταξὺ τῆς νευρώσεως, διαστροφῆς καὶ τῆς φυσιολογικῆς φυλετικῆς ζωῆς.

Ὁ ψυχαναλυτὴς λαμβάνει τὴν ἔκφρασιν φυλετικότης, ὑπὸ τὴν εὐρύτητα εἰς τὴν ὁποίαν ὡδηγήθη ἀπὸ τὴν διαπίστωσιν τοῦ παιδικοῦ σεξουαλισμοῦ. Ἂς ἐπανέλθωμεν ἀκόμη μίαν φορὰν εἰς τὴν σεξουαλιστικὴν ἐξέλιξιν τοῦ παιδιοῦ, ἀπασχοληθέντες μὲ τὰς σωματικὰς ἐκδηλώσεις καὶ συγκεντρώσαντες εἰς αὐτὴν τὴν προσοχήν μας, ἀφίνομεν σοβαρώτατα κενά, ἂν παραλείψωμεν τὴν μελέτην τῶν ψυχικῶν ἐκδηλώσεων. Ἡ πρωταρχικὴ ἐκλογὴ τοῦ ἀντικειμένου εἰς τὸ παιδί, ἐκλογή, ἥτις ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὰ ἀτελῆ μέσα, ἅτινα διαθέτει, εἶναι ἀρκετὰ ἐνδιαφέρουσα. Τὸ παιδὶ στρέφεται πρὸς ἐκείνους, οἵτινες ἀπασχολοῦνται δι' αὐτό, ἀλλὰ συντόμως οὗτοι ἐξαφανίζονται ὄπισθεν τῶν γονέων. Αἱ σχέσεις τοῦ παιδιοῦ μὲ τοὺς γονεῖς του, ὅπως ἀποδεικνύουν αἱ παρατηρήσεις ἐπὶ τοῦ παιδιοῦ καὶ ἡ ἀναλυτικὴ μελέτη ἐπὶ τοῦ ἐφήβου, δὲν στεροῦνται στοιχείων σεξουαλισμοῦ. Τὸ παιδὶ λαμβάνει τοὺς δύο γονεῖς του, κυρίως ὅμως τὸν ἕνα, ὡς ἀντικείμενον τῶν ἐπιθυμιῶν του. Συνήθως ἐνθαρρύνεται ὑπὸ τῶν γονέων, τῶν ὁποίων ἡ τρυφερότης ἔχει καθαρῶς φυλετικὸν χαρακτῆρα, ἐκλεπτυσμένον εἶναι ἀληθές.

Ὁ πατὴρ συνήθως προτιμᾷ τὴν κόρην, ἡ μητέρα τὸν υἱόν. Τὸ παιδὶ ἀντιδρᾷ ὡς ἑξῆς : ὁ υἱὸς ἐπιθυμεῖ ν' ἀντικαταστήσῃ τὸν πατέρα, ἡ κόρη τὴν μητέρα.

Τὰ αἰσθήματα, ἅτινα γεννῶνται εἰς τὰς μεταξὺ τέκνων και γονέων σχέσεις, ὅπως καὶ μεταξὺ ἀδελφοῦ καὶ ἀδελφῆς, κάθε ἄλλο παρὰ θετικὰ εἶναι (τρυφερὰ) τοὐναντίον εἶναι ἀρνητικὰ (ἐχθρικά).Τὸ τοιουτοτρόπως γεννώμενον σύμπλεγμα εἶναι καταδικασμένον εἰς σύντομον ἀπώθησιν, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὰ βάθη τοῦ ἀσυνειδήτου ἐξασκεῖ σοβαρὰν καὶ συνεχῆ ἐπίδρασιν. Δυνάμεθα νὰ ὑποθέσωμεν,ὅτι ἀποτελεῖ μετὰ τῶν ἐκδηλώσεων τὸ ***κεντρικὸν σύμπλεγμα*** ἑκάστης νευριώσεως, τὸ ὁποῖον θὰ συναντήσωμεν ἀργότερον εἰς ἄλλας ἐκδηλώσεις, ὄχι ὀλιγώτερον ἔντονον.

Ὁ Μῦθος τοῦ ***βασιλέως Οἰδίποδος***, ὁ ὁποῖος ἐφόνευσε τὸν πατέρα του καὶ λαμβάνει ὡς σύζυγον τὴν μητέρα του, εἶναι ἐκδήλωσις, ὀλίγον τροποποιημένη, τῆς παιδικῆς ἐπιθυμίας, ἐναντίον τῆς ὁποίας ὀρθώνεται ὡς ἀντίδρασις τὸ ***τοῖχος τῆς αἱμομιξίας,*** εἰς τὸ βάθος τοῦ ***Ἀμλέτου τοῦ Σαίξπηρ***, τὴν ἰδίαν ἰδέαν τῆς αἱμομιξίας συναντῶμεν, ἀλλὰ περισσότερον συγκεκαλυμένην.

Εἰς τὴν ἐποχὴν ἀκόμη, κατὰ τὴν ὁποίαν τὸ παιδὶ κυριαρχεῖται ὑπὸ τοῦ κεντρικοῦ τούτου συστήματος, μὴ ἀπωθηθέντος ἀκόμη· μέγα μέρος τῆς διανοητικῆς του ἐνεργείας τίθεται εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῶν ἐπιθυμιῶν του. Ἀρχίζει μὲ τὴν ἀναζήτησιν τοῦ πόθεν γεννῶνται τὰ παιδιὰ καὶ ἐπὶ τῇ βάσει τῶν στοιχείων ἅτινα διαθέτει, μαντεύει τὴν ἀλήθειαν περισσότερον τῶν ἐφήβων.

Συνήθως, ἡ ἀπειλή, τὴν ὁποίαν περικλείει δι' αὐτὸν ἡ ἔλευσις ἑνὸς νέου παιδιοῦ, εἰς τὸ ὁποῖον διαβλέπει κατ' ἀρχὰς τὸν συναγωνιστήν, ὅστις θὰ τοῦ διεκδικήση τὰ ὑλικὰ ἀγαθὰ εἶναι ἐκείνη ἥτις διεγείρει εἰς αὐτὸ τὴν περιέργειαν καὶ ἀναζήτησιν. Ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τῶν εἰδικῶν ἐνστίκτων θ' ἀρχίση νὰ σχηματίζη ***ποικίλας*** θεωρίας ἐπὶ ***τῆς προελεύσεως*** τοῦ ***νέου παιδιοῦ***, θὰ φαντάζεται τὴν ὕπαρξιν ὁμοίων ὀργάνων διὰ τὰ δύο γένη, θὰ φαντασθῇ ὅτι τὰ παιδιὰ κυοφοροῦνται διὰ τοῦ φαγητοῦ καὶ ἐξέρχονται διὰ τῆς ἄκρας τοῦ ἐντέρου, καὶ ἀκόμη ὅτι αἱ σχέσεις τῶν φύλων εἶναι πράξις ἐχθρική, εἶδος τι βιαίας κυριαρχίας.

Ἀλλὰ ἡ ἀσχημάτιστος ἀκόμη φυλετικὴ κατάστασις, ἡ ἄγνοια τῶν γεννητικῶν ὀργάνων τῆς γυναικός, ἀναγκάζουν τὸν νεαρὸν μελετητὴν νὰ ἐγκαταλείψῃ μίαν προσπάθειαν ἄνευ ἐλπίδων ἐπιτυχίας. Ἐν τούτοις ἡ ἀναζήτησις αὕτη, ὅπως καὶ αἱ διάφοροι θεωρίαι, ἅτινας ἐγέννησε κατὰ νοῦν, ἐπιδροῦν ἀποφασιστικώτατα ἐπὶ τοῦ χαρακτῆρος τοῦ παιδιοῦ, ὅπως καὶ ἐπὶ τῶν μετέπειτα ἐκδηλουμένων νευρώσεων.

Εἶναι ἀναπόφευκτον καὶ ὅλως λογικὸν νὰ γίνουν οἱ γονεῖς τὸ πρῶτον ἀντικείμενον τῆς ἐρωτικῆς ἐκλογῆς τοῦ παιδιοῦ, ἐν τούτοις ἡ libido δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ μείνῃ προσηλωμένη εἰς τὰ πρῶτα της ἀντικείμενα, θὰ πρέπει ν' ἀρκεσθῇ εἰς τὸ νὰ τὰ λάβῃ ὀργότερον ὡς πρότυπα, διὰ ν' ἀποσπασθῇ ὁριστικῶς ἀπ' αὐτῶν εἰς τὸ τέλος. Τὸ παιδὶ ὀφείλει ν' ἀπο-

σπασθῇ ἀπὸ τοὺς γονεῖς του, διὰ νὰ παίξῃ τὸν κοινωνικόν του ρόλον.

Εἰς τὴν ἐποχήν, καθ' ἣν ἡ ἀπώθησις κάμνει τὴν ἐκλογήν της, μεταξὺ τῶν διαφόρων φυλετικῶν ἐνστίκτων, καὶ ἀργότερον, ὅταν πρέπει ν' ἀποσπασθῇ ἀπὸ τὴν ἐπιρροὴν τῶν γονέων, ὁ παιδαγωγὸς ἔχει σπουδαιότατα καθήκοντα τὰ ὁποῖα σήμερον ὄχι εὐφυῶς ἐκτελοῦνται.

Αἱ παρατηρήσεις αὗται ἐπὶ τῆς γεννετησίου ὑποστάσεως τοῦ παιδιοῦ καὶ τῆς ψυχοφυλετικῆς του ἀναπτύξεως, δὲν μᾶς ἀπεμάκρυνον, ὅπως θὰ ἐνομίζετο, οὔτε ἀπὸ τὴν ψυχανάλυσιν, οὔτε ἀπὸ τὴν θεραπείαν τῶν νευρώσεων. Τοὐναντίον, ἡ ψυχαναλυτικὴ θεραπεία θὰ ἠδύνατο νὰ θεωρηθῇ ὡς προοδευτικὴ διαπαιδαγώγησις διὰ τὴν ἐπαναφορὰν εἰς ἕκαστον ἐξ ἡμῶν τῶν πρώτων παιδικῶν ἐντυπώσεων.

V

Φύσις καὶ σημασία τῶν νευρώσεων.—Ἡ ἀπομάκρυνσις ἀπὸ τὴν πραγματικότητα.—Ἡ ἀσθένεια καταφύγιον.— Ἐπαναστροφή.— Σχέσις παθολογικῶν φαινομένων καὶ διαφόρων ἐκδηλώσεων τῆς καθ' ἡμέραν ζωῆς. —Ἡ τέχνη. —Μεταβίβασις.

Ἡ ἀποκάλυψις τοῦ παιδικοῦ σεξουαλισμοῦ καὶ τῆς μεταβολῆς τῶν νευρικῶν συμπτωμάτων εἰς ἐνστίκτους ἐρωτικὰς τάσεις, μᾶς ὁδήγησαν εἰς ὡρισμένους νέους τύπους ἐπὶ τῶν ἐλατηρίων καὶ τῶν κλίσεων τῶν νευρικῶν ἀσθενειῶν.

Βλέπομεν ὅτι οἱ ἄνθρωποι ἀσθενοῦν, ὅταν, ἐξ αἰτίας ἐξωτερικῶν ἐμποδίων ἢ ἀνεπαρκοῦς προσαρμογῆς, δὲν τοὺς εἶναι δυνατὴ ἡ ἐν τῇ **πραγματικότητι** ἱκανοποίησις τῶν ἐρωτικῶν των ἐπιθυμιῶν, καταφεύγουν εἰς τὴν ἀσθένειαν, ἵνα εὕρουν χάριν εἰς αὐτὴν τὴν ἱκανοποίησιν, τὴν ὁποίαν ἡ ζωὴ τοὺς ἀρνεῖται.

Διεπιστώσαμεν, ὅτι τὰ νοσηρὰ συμπτώματα εἶναι τμῆμα τῆς ἐρωτικῆς τοῦ ἀτόμου ὑποστάσεως, ἢ μᾶλλον ὁλόκληρος ἡ ἐρωτική του ὑπόστασις. Ἡ ἀπομάκρυνσις ἀπὸ τὴν πραγματικότητα εἶναι ἡ σπουδαιοτέρα τάσις, ἀλλὰ καὶ ὁ μεγαλείτερος κίνδυνος τῆς ἀσθενείας. Ἡ ἀντίδρασις τῶν ἀσθενῶν εἰς τὴν θεραπείαν των, δὲν προέρχεται ἀπὸ μίαν μόνην αἰτίαν, ἀλλ' ἀπὸ πολλάς.

Δὲν εἶναι μόνον τὸ «ἐγὼ» τοῦ ἀσθενοῦς ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον σθεναρῶς ἀρνεῖται νὰ ἐγκαταλείψῃ τὰς ἀναμνήσεις, αἱ ὁποῖαι τοῦ ἐπιτρέπουν ν' ἀφαιρῆται εἰς τὰς πρωτογόνους διαθέσεις του, ἀλλὰ καὶ τὰ γεννετήσια ἔνστικτα δὲν εἶναι καθόλου διατεθειμένα ν' ἀρνηθοῦν τὴν ἡδονὴν τὴν ὁποίαν παρέχει ἡ φαντασία ἥτις ἐδημιουργήθη ὑπὸ τῆς ἀσθενείας, καὶ μάλιστα ἐνόσῳ ἀγνοοῦν ἂν ἡ πραγματικότης θὰ ἔχῃ νὰ τοὺς δώσῃ κάτι καλύτερον.

Ἡ ἀπομάκρυνσις ἀπὸ τὴν σκληρὰν πραγματικότητα δὲν στερεῖται κἄποιας εὐχαριστήσεως, ἀκόμη καὶ ὅταν καταλήγει εἰς τὴν κατάστασιν, ἣν καλοῦμεν ἀσθένειαν, λόγῳ τῶν βλαβερῶν συνεπειῶν της ἐπὶ τῶν γενικῶν ὅρων τῆς ζωῆς. Συντελεῖται διὰ τῆς ἀναπολήσεως παρελθουσῶν φάσεων τῆς φυλετικῆς

ζωῆς, αἱ ὁποῖαι ἦσαν διὰ τὸ ἄτομον εὐκαιρία μικρᾶς τινος εὐχαριστήσεως. Ἡ ἀναπόλησις αὕτη ἔχει δύο ὄψεις, ἡ πρώτη ἐπαναφέρει τὸ ἄτομον εἰς τὸ παρελθόν, ἀναγεννῶσα προηγουμένας περιόδους τῆς libido τῆς ἐρωτικῆς του διαθέσεως, ἡ ἄλλη διεγείρει ἐκδηλώσεις, σχετικὰς μὲ τὰς **προταρχικὰς** ταύτας περιόδους. Αἱ δύο αὐταὶ ὄψεις ἀνάγονται εἰς ἕνα καὶ μοναδικὸν τύπον τὸν κάτωθι. Ἐπιστροφὴ εἰς τὴν παιδικὴν ἡλικίαν καὶ ἀποκατάστασις μιᾶς παιδικῆς περιόδου τῆς γεννετησίου ζωῆς.

Ὅσον περισσότερον ἐμβαθύνομεν εἰς τὴν παθογένειαν τῶν νευρικῶν ἀσθενειῶν, τόσον περισσότερον διακρίνομεν τὰς σχέσεις. αἱ ὁποῖαι τὰς συνδέουν μὲ τὰ ἄλλα φαινόμενα τῆς ψυχικῆς ζωῆς τοῦ ἀνθρώπου, ἀκόμη καὶ μ' ἐκεῖνα, εἰς τὰ ὁποῖα ἀποδίδομεν τὴν μεγαλειτέραν σημασίαν. Συντόμως διακρίνομεν ὅτι—παρὰ τὰς ἀπαιτήσεις μας—πολὺ ὀλίγον ἡ πραγματικότης μᾶς ἱκανοποιεῖ, οὕτως ὑπὸ τὴν πίεσιν τῶν ἀπωθηθεισῶν ἐπιθυμιῶν διατηρεῖται μέσα μας μία ὁλόκληρος φανταστικὴ ζωή, ἡ ὁποία, πραγματοποιοῦσα τὰς ἐπιθυμίας, ἐπουλώνει τὰς ἐλλείψεις τῆς πραγματικῆς ζωῆς. Ὁ ἐνεργητικὸς ἄνθρωπος, ὁ ὁποῖος ἐπιτυγχάνει, εἶναι ἐκεῖνος, ὅστις κατορθώνει νὰ μεταβάλῃ εἰς ἔργα τὰς φαντασίας αὐτάς. Ὅταν ἡ μεταβολὴ αὐτὴ ἀποτυγχάνει ἐξ ἀδυναμίας τοῦ ἀτόμου ἢ ἐλλείψει εὐνοϊκῶν περιστάσεων, ἡ ἐπιθυμία ἐγκαλείπει τὴν πραγματικότητα καὶ ἀποσύρεται εἰς τὴν εὐτυχίαν τοῦ κόσμου τοῦ ὀνείρου. Εἰς περίπτωσιν ἀσθενείας, μεταμορφοῦται εἰς συμπτώματα.

Εἰς ὡρισμένας περιπτώσεις, ὑπὸ εἰδικοὺς εὐνοϊκοὺς ὅρους, δύνανται αἱ φαντασιώσεις αὗται νὰ μεταβληθοῦν εἰς πραγματικότητα κατ' ἄλλον τρόπον. Ἀντὶ ν' ἀπομακρυνθοῦν ταύτης διὰ τῆς ἀναπολήσεως τοῦ παρελθόντος ἢ νὰ ἐκδηλώσουν τὰς ἐπιθυμίας των νοσηρῶς ὡς συμπτώματα, δύνανται διὰ τοῦ **καλλιτεχνικοῦ ταλέντου**, τοῦ ψυχολογικῶς τόσον μυστηριώδους, νὰ μεταβάλουν τὰ ὄνειρα εἰς καλλιτεχνικὰ (αἰσθητικὰ) δημιουργήματα. Τοιουτοτρόπως ἀποφεύγεται ἡ νεύρωσις διὰ τῆς οὕτως δημιουργουμένης ἐπαφῆς μὲ τὴν πραγματικότητα. Ὅταν ἡ πολύτιμος αὕτη ἰδιότης ἐλλείπει, ἢ εὑρίσκεται ἐν ἀνεπαρκείᾳ, εἶναι ἀναπόφευκτος ἡ ἐμφάνισις τῆς libido διὰ τῆς ἀναπολήσεως καὶ τῆς ἀναγεννήσεως τῶν παιδικῶν ἐπιθυμιῶν, καὶ τότε ἔρχεται ἡ νεύρωσις. Ἡ νεύρωσις ἀντικαθιστᾷ εἰς τὴν ἐποχήν μας τὸ ἐρημητήριον, ὅπου ἄλλοτε εἶχον συνήθειαν νὰ καταφεύγουν οἱ ἀποτυγχάνοντες εἰς τὴν ζωήν, ἢ οἱ αἰσθανόμενοι ἑαυτοὺς ὄχι δυνατοὺς νὰ τὴν ἀντιμετωπίσουν.

Ἰδοὺ κατωτέρω τὸ κυριώτερον τῶν ἀποτελεσμάτων, τὸ ὁποῖον ἐπετύχομεν διὰ τῆς ψυχαναλυτικῆς ἐξετάσεως τῶν νευρασθενῶν. Αἱ νευρώσεις δὲν ἔχουν κανὲν ἰδιαίτερον ψυχικὸν περιεχόμενον μὴ παρατηρούμενον ἐπίσης εἰς τοὺς εἰς ὑγειᾶ ψυχικὴν κατάστασιν εὑρισκομένους, ὅπως ὀρθῶς λέγει ὁ C. G. Jung οἱ νευρικοὶ ὑποφέρουν ἀπὸ τὰς ἰδίας αἰτίας, ἐναντίον τῶν ὁποίων ἡμεῖς οἱ ὑγιεῖς παλαίομεν. Ἡ ἀναλογία τῶν παλαιουσῶν δυνάμεων ρυθμίζει τ' ἀποτελέσματα τοῦ ἀγῶνος, καταλήγοντος, πότε εἰς τὴν

νεύρωσιν, πότε εἰς τὴν ὑγείαν καὶ πότε εἰς τὰς νευρικὰς ἀνωμαλίας.

Ὀφείλω νὰ σημειώσω, τὸ κυριώτερον γεγονὸς τὸ ὁποῖον ἐπιβεβαιεῖ τὴν ὑπόθεσίν μας σχετικῶς μὲ τὰς ἐνστίκτους καὶ τὰς γεννητικὰς δυνάμεις τῆς νευρώσεως.

Κάθε φορὰν καθ' ἣν νοσηλεύεται ψυχαναλυτικῶς ἀσθενής, παρατηρεῖται εἰς αὐτὸν τὸ ἐκπληκτικὸν φαινόμενον, τὸ ὁποῖον θ' ἀποκαλέσωμεν ***μεταβίβασιν***. Ὁ ἀσθενὴς ἐκδηλώνει διὰ τὸν ἰατρὸν στοργὴν ἢ αἰσθήματα σχετικά, πολλάκις ὅμως ἀναμεμιγμένα μὲ κἄποιαν ἐχθροπάθειαν, τὰ ὁποῖα δὲν ἔχουν πηγὴν ἢ λόγον ὑπάρξεως εἰς καμμίαν πραγματικὴν αἰτίαν, ὁ τρόπος καθ' ὃν ἐκδηλοῦνται ταῦτα καὶ αἱ ἰδιορυθμίαι των ἀποδεικνύουν ὅτι ἔχουν ὡς προέλευσιν τὰς ἀσυνειδήτους παλαιὰς ἐπιθυμίας τοῦ ἀσθενοῦς. Ἕνα τμῆμα τῆς αἰσθηματικῆς του ζωῆς, τὸ ὁποῖον δὲν δύναται νὰ ἐνθυμηθῇ, ν' ἀναπαραστήσῃ, τὸ ἀναζεῖ εἰς τὰς μετὰ τοῦ ἰατροῦ σχέσεις. Ἡ ***μεταβίβασις*** κάμνει ἀντιληπτὴν τὴν ὕπαρξίν των εἰς τὰ βάθη τοῦ ἀσυνειδήτου.

Τὰ συμπτώματα, τὰ ὁποῖα, διὰ νὰ δανεισθῇ κανεὶς τὴν ἔκφρασιν ἀπὸ τὴν Χημείαν, εἶναι ἕνα κατάσταλαγμα παλαιῶν ἐρωτικῶν γεγονότων (ὑπὸ τὴν εὐρείαν σημασίαν τῆς λέξεως) δὲν δύνανται νὰ διαλυθοῦν καὶ νὰ μεταμορφωθοῦν, παρὰ εἰς τὴν ὑψηλὴν θερμοκρασίαν τοῦ γεγονότος τῆς μεταβιβάσεως.

Εἰς τὴν ἀντίδρασιν ταύτην ὁ ἰατρὸς παίζει τὸν ρόλον, κατὰ τὴν ἔκφρασιν τοῦ Ferenczi, τοῦ καταλυτικοῦ παράγοντος, ὅστις ἑλκύει προσωρινῶς πρὸς

ἑαυτὸν τὰς ἀπελευθερωθείσας ψυχικὰς καταστάσεις (affects).

Ἡ μελέτη τῆς «μεταβιβάσεως» θὰ ἠδύνατο νὰ δώσῃ τὴν κλεῖδα τῆς ὑπνωτικῆς ὑποβολῆς, τὴν ὁποίαν ἐχρησιμοποιήσαμεν εἰς τὴν ἀρχὴν ὡς μέθοδον ἐξερευνήσεως τοῦ ὑποσυνειδήτου. Ἡ ὕπνωσις τότε ὑπῆρξε δι' ἡμᾶς βοηθὸς ἐν τῇ θεραπείᾳ, ἀλλ' ἐπίσης ἐμπόδιον εἰς τὴν ἐπιστημονικὴν κατανόησιν τῶν γεγονότων, διότι, ἐκδιώκουσα τὰ γεγονότα ἔκ τινος σημείου τοῦ ὑποσυνειδήτου, τὰ ἐνετόπιζεν εἰς ἕτερον ἀνεγείρουσα ὄπισθεν οὗτοῦ ὑπηρύψηλον τεῖχος.

Δὲν θὰ ἔπρεπέ τις νὰ εἴπῃ ὅτι τὸ φαινόμενον τῆς μεταβιβάσεως, περὶ τοῦ ὁποίου δὲν δύναμαι νὰ εἴπω ἐδῶ πάρα πολὺ ὀλίγα πράγματα, γεννᾶται ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τῆς ψυχαναλύσεως. Ἡ μεταβίβασις ἀναφαίνεται αὐτομάτως εἰς τὰς μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων σχέσεις, ὅπως καὶ εἰς τὰς σχέσεις ἰατροῦ καὶ ἀσθενοῦς, ὅσον ὀλιγώτερον ἀντιληπτὴ εἶναι ἡ παρουσία της, τόσον εἶναι ἀποτελεσματικωτέρα ἡ θεραπευτική της ἐπίδρασις.

Ἡ ψυχανάλυσις δὲν τὴν δημιουργεῖ λοιπόν, τὴν ἀποκαλύπτει ἁπλῶς καὶ τὴν υἱοθετεῖ, διὰ νὰ κατευθύνῃ τὸν ἀσθενῆ πρὸς τὸν ἐπιδιωκόμενον σκοπόν. Δὲν ἀφίνω τὴν «μεταβίβασιν» χωρὶς νὰ σημειώσω τὸ γεγονὸς ὅτι τὸ φαινόμενον τοῦτο συντείνει περισσότερον ἀπὸ οἱονδήποτε ἄλλο εἰς τὸ νὰ πεισθοῦν ὄχι μόνον οἱ ἀσθενεῖς, ἀλλὰ καὶ οἱ ἰατροὶ περὶ τῆς ἀξίας τῆς ψυχαναλύσεως. Γνωρίζω καλῶς ὅτι ὅλοι οἱ ὀπαδοί μου δὲν ἀπεδέχθησαν τὴν ὀρθότητα τῶν ἀποψεών μου ἐπὶ τῆς παθολογίας τῶν νευρώσεων, παρὰ χάρις

εἰς τὰ πειράματα «μεταβιβάσεως», καὶ δύναμαι νὰ προσθέσω ὅτι κανεὶς μελετητὴς ἢ ἐπικριτής μου δὲν θὰ πεισθῇ, ἐνόσῳ δὲν ἔκαμεν ἔστω καὶ μίαν ψυχανάλυσιν καὶ δὲν διεπίστωσεν τ' ἀποτελέσματα τῆς μεταβιβάσεως.

Δύο ἀντιρρήσεις ἀπὸ δύο διαφορετικὰς αἰτίας θὰ μᾶς ὑπεβάλλοντο ἐπὶ τῶν ψυχαναλυτικῶν θεωριῶν. Ἡ πρώτη ἀντίρρησις ἀπὸ τὴν ἔλλειψιν συνηθείας καθορισμοῦ αὐστηρῶς τῆς ψυχικῆς ζωῆς. Ἡ δευτέρα ἀπὸ ἄγνοιαν τῶν ὅρων τῆς διαφοροποιήσεως τῶν ἀσυνειδήτων ἀπὸ τὰς συνειδητὰς ἐκδηλώσεις. Αἱ περισσότεραι κριτικαὶ ἐκ μέρους τῶν ἀσθενῶν ἢ καὶ τῶν ὑγειῶν προέρχονται ἀπὸ τὴν δευτέραν αἰτίαν. Φοβοῦνται μήπως προξενήσουν, διὰ τῆς ψυχαναλύσεως, κακὸν εἰς τὸν ἀσθενῆ. Φοβοῦνται νὰ ἐπαναφέρουν εἰς τὴν συνείδησίν των τ' ἀπωθηθέντα φυλετικὰ ἔνστικτα, ὡς ἐὰν τὸ τοιοῦτον νὰ ἐσήμαινε ὅτι ὑπάρχει κίνδυνος ἐπικρατήσεως τοῦ ἐνστίκτου εἰς βάρος τῆς ἠθικῆς. Κατανοοῦν ὅτι ὁ ἀσθενὴς ἔχει εἰς τὴν ψυχήν του χαίνοντα τραύματα, ἀλλὰ ἀποφεύγουν νὰ τὰ θίξουν ἀπὸ τὸν φόβον τῆς ἐπιδεινώσεως τῶν πόνων.

Ἂς παραδεχθῶμεν τὴν ἀναλογίαν ταύτην. Βεβαίως ὑπάρχει περισσοτέρα περίσκεψις εἰς τὸ νὰ μὴ θίξῃ τις εἰς τὸ νοσοῦν μέρος, ὅταν δὲν θὰ συντείνῃ παρὰ εἰς τὴν ἐπιδείνωσιν. Ἀλλ' ὁ χειροῦργος δὲν σταματᾷ πρὸ τῆς ἀνάγκης νὰ κτυπήσῃ τὴν ἀσθένειαν καὶ εἰς τὴν ἑστίαν της ἀκόμη, ὅταν ἀντιλαμβάνεται ὅτι ἡ ἐπέμβασίς του θὰ φέρῃ τὴν θεραπείαν.

Κανεὶς δὲν σκέπτεται νὰ κατηγορήσῃ τὸν χειροῦργον διὰ τοὺς πόνους μιᾶς ἐγχειρίσεως, ἀρκεῖ

αὕτη νὰ στεφθῇ ὑπὸ ἐπιτυχίας. Τὸ ἴδιον συμβαίνει μὲ τὴν ψυχανάλυσιν, μὲ τὴν μόνην διαφοράν, ὅτι αἱ δυσάρεστοι ἀντιδράσεις, τὰς ὁποίας διὰ μίαν στιγμὴν προκαλεῖ, εἶναι ὀλιγώτερον σοβαραὶ ἀπὸ ἐκείνας αἵτινες συνοδεύουν μίαν χειρουργικὴν ἐπέμβασιν. Ἄλλως τε, αἱ ἐλλείψεις αὗται δὲν εἶναι τίποτε πρὸ τῶν βασάνων τῆς ἀσθενείας. Εἶναι ἀναμφισβήτητον ὅτι ἡ ψυχανάλυσις πρέπει νὰ ἐξασκῆται καθ' ὅλους τοὺς κανόνας τῆς τεχνικῆς της.

Τὰ ἔνστικτα, τὰ ὁποῖα εἶχον ἀπωθηθῆ καὶ τὰ ὁποῖα ἡ ψυχανάλυσις ἀπελευθερώνει, δὲν θὰ ἦσαν ἐν τῇ ἐπανεμφανίσει των εἷς κίνδυνος διὰ τὰς ἠθικὰς καὶ κοινωνικὰς τάσεις, τὰς διὰ τῆς ἀνατροφῆς ἀποκτηθείσας; Καθόλου. Αἱ μέχρι τοῦδε παρατηρήσεις ἀπέδειξαν, κατὰ τρόπον ἀναμφισβήτητον, ὅτι ἡ φυσικὴ καὶ ψυχικὴ δύναμις μιᾶς ἐπιθυμίας εἶναι πολὺ μεγαλυτέρα εἰς τὰ βάθη τοῦ ὑποσυνειδήτου, παρὰ ὅταν τίθεται πρὸ τῆς συνειδήσεως. Θὰ τὸ ἐννοήσωμεν, ὅταν σκεφθῶμεν ὅτι μία ἐπιθυμία εἰς τὸ ὑποσυνείδητον διαφεύγει ἀπὸ πᾶσαν ἐπιρροήν, καμμία ἀντίδρασις δὲν φθάνει μέχρις αὐτῆς.

Τοὐναντίον, ἡ ἐνσυνείδητος ἐπιθυμία ὑφίσταται τὴν ἐπίδρασιν ὅλων τῶν ἀντιθέτων ἐσωτερικῶν φαινομένων, ἐπανορθώνουσα τὰ δυσάρεστα ἀποτελέσματα τῆς ἀπωθήσεως, ἡ ψυχαναλυτικὴ θεραπεία, ἀνταποκρίνεται εἰς τὰς ἀνωτάτας ἐπιδιώξεις τὴς ἠθικῆς καὶ πνευματικῆς ζωῆς.

Ἂς ἴδωμεν τώρα, ποία εἶναι ἡ κατάληξις τῶν ἐπιθυμιῶν, αἵτινες ἀπελευθεροῦνται τοῦ ὑποσυνειδήτου διὰ τῆς ψυχαναλύσεως; Μὲ ποῖον τρόπον δύναν-

ται νὰ καταστοῦν ἀβλαβεῖς. Γνωρίζομεν τρεῖς. Συχνότατα αἱ ἐπιθυμίαι αὗται ἐξαφανίζονται διὰ τῆς σκέψεως κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς θεραπείας, ἐδῶ ἡ ἀπώθησις ἀντικαθίσταται ὑπὸ ἑνὸς εἴδους κριτικῆς ἢ καταδίκης, τόσον περισσότερον, ὅσον ἡ κριτικὴ ἀνάγεται εἰς προϊόντα τῆς παιδικῆς περιόδου τοῦ «ἐγώ». Ἄλλοτε τὸ ἄτομον, ἀδύνατον, ἀτελῶς ἐξελιγμένον, ἀνίκανον ν' ἀντιμετωπίσῃ ἀποτελεσματικῶς τὴν ἐπιθυμίαν, τὴν ὁποίαν ἠδυνάτει νὰ ἱκανοποιήσῃ, δὲν εἶχε παρὰ νὰ τὴν ἀπωθήσῃ. Σήμερον εὑρισκόμενον εἰς πλήρη ὡριμότητα, εἶναι ἱκανὸν νὰ τὴν χαλιναγωγήσῃ.

Ὁ δεύτερος τρόπος, διὰ τοῦ ὁποίου ἡ ψυχανάλυσις ἀνοίγει διέξοδον εἰς τὰ ἔνστικτα, ἅτινα ἐν τῇ ἀναζητήσει της ἀνακαλύπτει, συνίσταται εἰς τὸ νὰ τὰ ἐπαναφέρῃ εἰς τὴν ψυχολογικήν των λειτουργίαν, ὅπου θὰ ἦτο ἡ θέσις των, ἐὰν ἡ ἀνάπτυξις τοῦ ἀτόμου δὲν διεταράσσετο. Δὲν εἶναι πρὸς τὸ συμφέρον του ἡ ἐκρίζωσις τῶν ἐπιθυμιῶν τῆς παιδικῆς του ἡλικίας. Ἡ νεύρωσις διὰ τῶν ἀπωθήσεων τὸ ὑστέρησε ἀπὸ πλείστας ὅσας πηγὰς ψυχικῆς ἐνεργείας, αἱ ὁποῖαι θὰ τοῦ ἦσαν χρήσιμοι εἰς τὸν σχηματισμὸν τοῦ χαρακτῆρος του καὶ εἰς τὴν ἐπέκτασιν τῆς ἐνεργητικότητός του.

Γνωρίζομεν μίαν ἀκόμη διέξοδον, ἴσως καλυτέραν, διὰ τῆς ὁποίας αἱ παιδικαὶ ἐπιθυμίαι δύνανται νὰ ἐκδηλώσουν ὅλην των τὴν ἐνεργητικότητα καὶ νὰ ὑποκαταστήσουν τὴν ἀπραγματοποίητον κλίσιν δι' ἑνὸς ἀνωτέρου σκοποῦ, εὑρισκομένου κάποτε πληρέστατα μακρὰν πάσης φυλετικῆς ἐπιρροῆς, τὴν **ἔξαρσιν**. Αἱ τάσεις, αἵτινες ἀποτελοῦν τὸ γεννετήσιον ἔν-

στικτον, χαρακτηρίζονται ἀκριβῶς ἀπὸ τὴν ἰδιότητα ταύτην, τὴν ἐξευγένισιν τοῦ φυλετικοῦ συναισθήματος, τὴν ἀνωτεροποίησιν καὶ μεταμόρφωσιν, εἰς ἐκδήλωσιν μεγαλειτέρας κοινωνικῆς ἀξίας. Εἰς τὸν ψυχικὸν πλοῦτον, ὅστις διαδέχεται τὴν ἐκδήλωσιν ταύτην τῆς ἐξάρσεως, ὀφείλονται τὰ εὐγενέστερα προϊόντα τοῦ ἀνθρωπίνου πνεύματος.

Ἰδοὺ ἐπὶ τέλους τὸ τρίτον συμπέρασμα τῆς ψυχαναλυτικῆς θεραπείας. Εἶναι ὀρθὸν ὅπως εἶς ἀριθμὸς σεβαστὸς τῶν ἀπωθηθεισῶν κλίσεων τῆς libido, ἱκανοποιηθῇ ἀπ' εὐθείας καὶ ὅπως ἡ ἱκανοποίησις αὕτη γίνῃ διὰ τῶν συνήθων μέσων.

Ὁ πολιτισμός μας, ὁ ὁποῖος ἔχει φιλοδοξίας διὰ μίαν ἀνωτέραν κουλτούρ, εἰς τὴν πραγματικότητα, κάμνει τὴν ζωὴν δύσκολον εἰς τὸ πλεῖστον τῶν ἀτόμων, εἰς τὰ ὁποῖα προκαλεῖ, ἀπὸ τὸν φόβον τῆς ἀντιμετωπίσεως τῆς πραγματικότητος, νευρώσεις, χωρὶς αὐτὴ ἡ κατάχρησις τῆς ἀπωθήσεως ν' ἀποδίδῃ πραγματικὸν ὄφελος.

Δὲν πρέπει ἐξ ὁλοκλήρου νὰ παραμελήσωμεν ὅ,τι ὑπάρχει ζωτικὸν μέσα μας. Τὸ ἰδεῶδες τοῦ πολιτισμοῦ μας δὲν ἀπαιτεῖ τὴν ἄρνησιν πάσης ἡδονῆς ἀπὸ τὸ ἄτομον. Ἀναμφιβόλως τείνει νὰ μεταμορφώσῃ τὰ φυλετικὰ στοιχεῖα, εἰς μίαν πάντοτε εὐρυνομένην ἀνωτεροποίησιν πρὸς τὸ κοινωνικὸν καλόν. Ἀλλ' ὅπως εἰς μίαν μηχανὴν δὲν δυνάμεθα νὰ μεταμορφώσωμεν εἰς χρησιμοποιήσιμον μηχανικὴν ἐνέργειαν τὸ σύνολον τῆς καταναλισκομένης θερμότητος, οὕτως δὲν δυνάμεθα παντελῶς ν' ἀπονεκρώσωμεν τὸ γεννετήσιον ἔνστικτον.

Στερούντες τὸ γεννετήσιον ἔνστικτον τῆς φυσικῆς του τροφῆς, προκαλοῦμεν καταστάσεις ἀνωμάλους.

Ἐνθυμηθῆτε τὴν ἱστορίαν τοῦ ἵππου τῆς Schilda. Οἱ κάτοικοι τῆς μικρᾶς ταύτης πόλεως εἶχον ἕναν ἵππον, ἐξαιρετικῆς δυνάμεως. Δυστυχῶς ἡ συντήρησις τοῦ ζώου ἐστοίχιζεν ὑπερβολικά. Ἐσκέφθησαν τότε, διὰ νὰ τὸν συνηθίσουν εἰς τὴν νηστείαν, νὰ τοῦ ἀφαιροῦν καθημερινῶς ἀπὸ ἕνα κόκκον βρώμης ἀπὸ τὴν τροφήν. Ἔτσι ἔγινε. Ἀλλὰ πρὶν ἀκόμη ἀφαιρέσουν τὸν τελευταῖον κόκκον, ὁ ἵππος ἐψώφισε. Οἱ κάτοικοι τῆς Schilda δὲν κατώρθωσαν ποτὲ νὰ μάθουν τὸ διατί.

Ὅσον ἀφορᾶ ἐμένα, κλίνω νὰ πιστεύσω ὅτι ἐψώφησε ἀπὸ τὴν πεῖνα, καὶ ὅτι κανὲν ζῶον δὲν ἠμπορεῖ νὰ ζήσῃ ἄνευ τροφῆς.

ΤΕΛΟΣ

£16-

Δρχ. 15.—